

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Модуль 4. 10 клас

Основи дій комунікації та взаємодії в бою

Тема 1. Основи тактики та види бою.

Заняття 1. «Бій, характеристика сучасного загальновійськового бою. Основні вимоги до підготовки».

Заняття 2. «Види вогню та маневру, їх значення в бою».

Заняття 3. «Основні завдання та бойовий порядок механізованого відділення, його штатний склад та озброєння».

Тема 2. Основи маскування.

Заняття 1. «Мета та основи маскування».

Заняття 2. «Нанесення гриму, маскування зброї».

Тема 3. Способи переміщення бійця в бою.

Заняття 1. «Наступ та оборона. Основні вимоги та задачі до них».

Заняття 2. «Способи й умови переміщення військовослужбовців у бою».

Заняття 3. «Пересування на полі бою різними способами».

Заняття 4. «Сигнали й команди, які подаються в бойовій обстановці».

Заняття 5. «Передача інформації в бойових умовах».

Тема 4. Техніка переміщення у складі бойової групи.

Заняття 1. «Патрулювання, чергування на посту».

Заняття 2. «Подолання інженерних загороджень».

Тема 1. Основи тактики та види бою

Заняття 1. «Бій, характеристика сучасного загальновійськового бою».

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Мета заняття:

- знайомити учнів із поняттям про загальновійськовий бій; способами, видами, принципами сучасного загальновійськового бою;
- сформувати поняття про місце та обов'язки солдата в загальновійському бою.

Навчальні та виховні цілі:

- розвивати творчу активність, пізнавальний інтерес до вивчення загальновійськового бою;
- переконати учнів у необхідності всебічної підготовки до військової служби;
- виховувати почуття поваги до українського війська, уважність, дисциплінованість, високі морально-бойові якості юнаків.

Вступ

Сучасний бій Сухопутних військ є загальновійськовим, оскільки ведеться об'єднаними зусиллями підрозділів, частин і з'єднань усіх родів військ і спеціальних військ, які беруть у ньому участь, з широким застосуванням танків, бронетранспортерів (бойових машин піхоти), артилерії, засобів протиповітряної оборони, літаків, вертольотів та іншої бойової техніки та озброєння. На приморських напрямках у бою можуть брати участь і кораблі Військово-Морських Сил.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Під сутністю сучасного загальновійськового бою необхідно розуміти його значення, те головне, що відрізняє його від інших явищ і процесів озброєної боротьби, і насамперед від боїв, які велися в минулі війни. Внутрішній зміст бою полягає в єдності всіх його складових частин, елементів.

З розвитком і вдосконаленням вогнепальної зброї найважливішим, істотним елементом бою стає вогонь, який дозволяє вести протиборство сторін, що воюють, на відстані, не вступаючи в безпосередній контакт (але не виключає його). Так збільшується просторовий розмах бою, що також є істотним для того періоду розвитку суспільства і військової справи.

1. Основні поняття про бій

Бій – основна форма тактичних дій військ, організовані й узгоджені за метою, місцем і часом удари, вогонь і маневр з'єднань, частин та підрозділів з метою знищення (розгрому) противника, відбиття його ударів та виконання інших завдань в обмеженому районі протягом короткого часу. Бій може бути загальновійськовим, протиповітряним, повітряним і морським.

Він характеризується рішучістю, напруженістю, швидкоплинністю і динамічністю бойових дій, їх наземно-повітряним характером, одночасною могутньою вогневою дією на велику глибину, застосуванням різноманітних

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

способів виконання бойових завдань та швидким переходом від одних видів бойових дій до інших.

Сучасний загальновійськовий бій вимагає від воїнів високих бойових навичок, фізичного загартування, уміння використовувати всю міць озброєння та техніки, застосовувати засоби захисту і маскування. Це досягається під час напруженої бойової підготовки, яка є основним змістом повсякденної діяльності підрозділів у мирний час і продовжується під час підготовки до бою та в проміжках між боями. В умовах воєнного часу основна мета бойової підготовки – вивчити противника, що протистоїть, і опанувати найбільш ефективні способи його розгрому в ситуації, яка склалася.

Мета бою — розгром противника й перемога в бою, що досягається потужними ударами всіх видів зброї, своєчасним використанням їх результатів, активними й рішучими діями військ.

2. Характерні риси та основні принципи загальновійськового бою

(Переходячи до відпрацювання питання, викладач оголошує його, пояснює, відповідає на запитання учнів, досягає єдиного розуміння поставленої мети.)

Під час роботи використовують ілюстративний матеріал. Варто проводити заняття за допомогою створення проблемних ситуацій та з

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

використанням інших методичних заходів, які стимулюють підвищену зацікавленість учнів до вивчення навчального матеріалу.

Основні положення слід законспектувати. Постійно підтримувати зв'язок з аудиторією.

Наприкінці викладу матеріалу провести опитування 2-3-х учнів із метою перевірки засвоєння теми).

Принципи сучасного загальновійськового бою — це основні керівні положення, найважливіші рекомендації щодо організації та ведення бою загалом, що становлять фундаментальну базу для ухвалення правильного рішення в бою. Проте принципи — **це не саме рішення**, тому що в цьому випадку вони можуть перетворитися на шаблон і безпідставні рецепти перемоги. Не можна їх розглядати ізольовано один від одного. Для досягнення успіху потрібно вміло використовувати всі принципи з урахуванням ситуації.

Основними принципами ведення сучасного загальновійськового бою є:

- ❖ постійна бойова готовність підрозділів;
- ❖ рішучість, активність і безперервність ведення бою;
- ❖ узгоджене застосування підрозділів родів військ і спеціальних військ, підтримання безперервної взаємодії між ними;
- ❖ раптовість дій та застосування воєнних хитрощів (обман противника);

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ рішуче зосередження зусиль на головному напрямку та у вирішальний момент;
- ❖ маневр підрозділами, ударами та вогнем;
- ❖ своєчасне відновлення боєздатності підрозділів, усебічне забезпечення бою;
- ❖ повне напруження моральних і фізичних сил, використання морально-психологічного фактора в інтересах виконання бойового завдання;
- ❖ тверде і безперервне управління підрозділами.

Постійна бойова готовність підрозділів полягає в їхній здатності в будь-який час організовано, у встановлені терміни, вступити в бій та успішно виконати поставлені завдання.

3. Основні види загальновійськового бою (бойових дій) та їхня характеристика

(Переходячи до відпрацювання питання, вчитель оголошує його, пояснює, відповідає на запитання учнів, досягає єдиного розуміння поставленої мети. Готує слайди, щоб розділити загальновійськовий бій на НАСТУП та ОБОРОНУ).

Основними видами загальновійськового бою є:

- ❖ - наступ;
- ❖ - оборона.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

На початку війни оборона буде найважливішим і найбільш розповсюдженим видом бою.

Оборона здійснюється навмисно або вимушено з головною метою:

1. відбити наступ переважаючих сил противника;
2. завдати йому максимальних втрат;
3. утримати важливі райони, об'єкти місцевості, створивши сприятливі умови для переходу в наступ.

Залежно від бойового завдання, наявності сил і засобів, а також від характеру місцевості оборона може бути:

- ❖ - позиційною;
- ❖ - маневреною.

Позиційна оборона – основний вид оборони, що найбільш повно відповідає головній меті оборони й ведеться шляхом завдання максимальних втрат противнику під час наполегливого утримання підготовлених до оборони районів місцевості. Позиційна оборона застосовується на більшості напрямків, і передусім там, де втрата території недопустима.

Маневрена оборона застосовується з метою завдання противнику втрат, виграшу часу та збереження своїх сил шляхом послідовних оборонних

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

боїв на завчасно намічених й ешелонованих у глибину рубежах у поєднанні з короткими контратаками. Вона допускає залишення деякої частини території.

Оборона може застосовуватися навмисно, коли більш активні й рішучі дії недоцільні, або вимушено – внаслідок несприятливої ситуації, що склалася.

Наступ проводиться з метою розгрому (знищення) противника й заволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) місцевості.

Він полягає в ураженні противника всіма наявними засобами, рішучій атаці, стрімкому просуванні військ у глибину його бойового порядку, знищенні й полоненні живої сили, захопленні озброєння, техніки та намічених районів (рубежів) місцевості.

Наступ ведеться з повним напруженням сил, у високому темпі, безупинно, вдень і вночі, в будь-яку погоду, при тісній взаємодії підрозділів усіх родів військ і спеціальних військ.

Висновки

(Необхідно в кінці заняття нагадати тему, навчальні питання та ступінь їх висвітлення, відповісти на запитання, оголосити завдання на самостійну роботу, після чого підсумувати).

Ведення загальновійськового бою потребує від керівників усіх рівнів високого професіоналізму та злагодженості підрозділів усіх родів військ.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Завдання на самостійну роботу

(Переконайтеся, що учні законспектували основні поняття та терміни, адже це вплине на розуміння теми).

- ❖ Як можна поєднати підрозділи ЗСУ для ведення загальновійськового бою?
- ❖ Розгляньте основні складові частин та з'єднань сил оборони.

Заняття 2. «Види вогню та маневру, їх значення в бою»

Мета заняття:

- розвивати творчу активність, пізнавальні інтереси до вивчення загальновійськового бою;
- переконати учнів у необхідності всебічної підготовки до військової служби;
- виховувати почуття поваги до українського війська, уважність, дисциплінованість, високі морально-бойові якості юнаків.

Навчальні та виховні цілі:

- ❖ - ознайомлення з різними видами вогню та маневру;
- ❖ - розуміння їхньої ролі в сучасному бою;
- ❖ - уміння застосовувати різні тактики вогню та маневру;
- ❖ - навчання координації дій у підрозділах;
- ❖ - виховання відповідальності за виконання наказів та дій у бою;

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

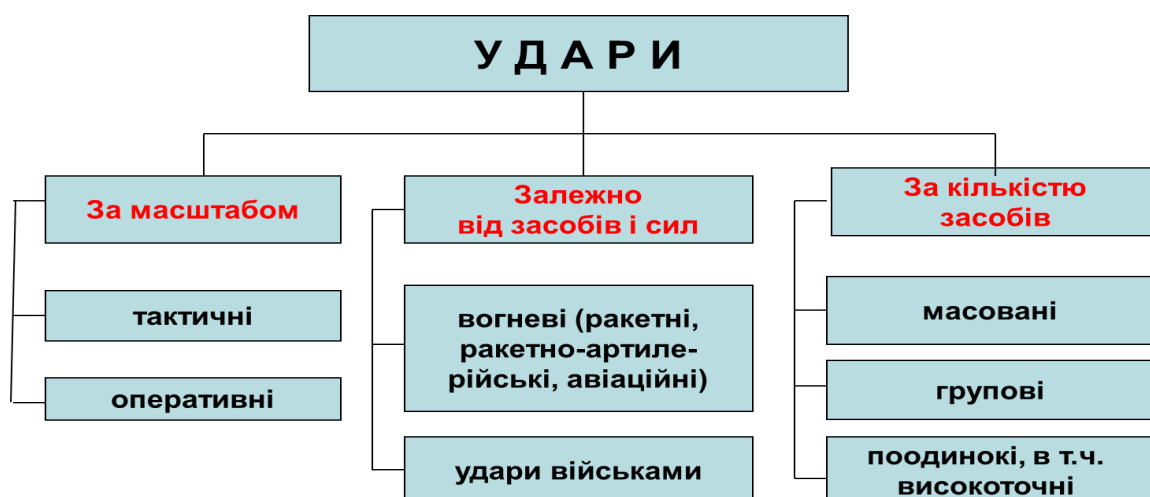
❖ - підвищення злагодженості дій та взаємоповаги в підрозділах.

Вступ

Тема “Види вогню та маневру, їх значення в бою” є надзвичайно актуальною в умовах сучасного бою, оскільки їх ефективне застосування визначає успіх військових операцій. Розуміння цих концепцій є ключовим для підготовки військових кадрів і гарантування національної безпеки.

1. Складові частини загальновійськового бою

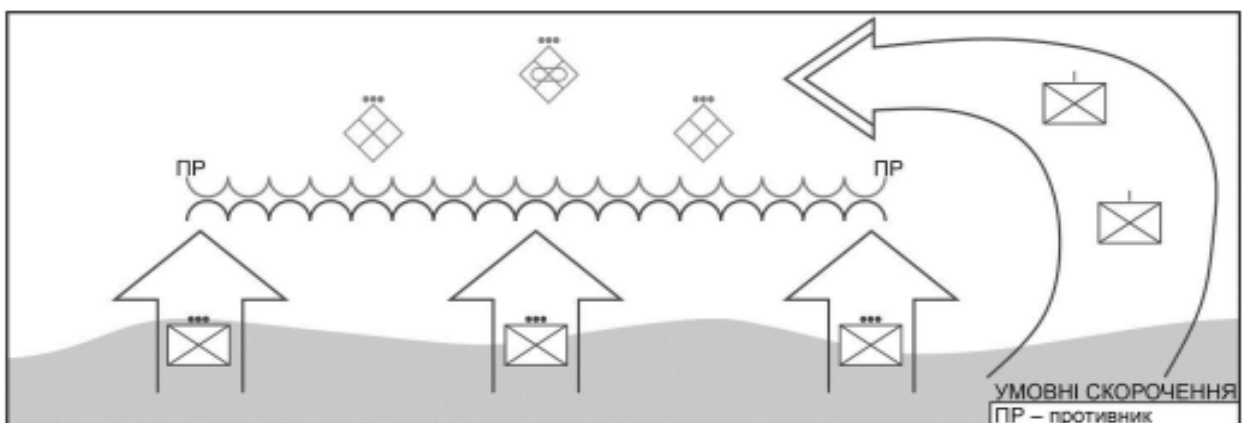
Удар — складовий елемент бойових дій, бою, що полягає в одночасному ураженні противника потужною дією на нього зброєю або військами.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

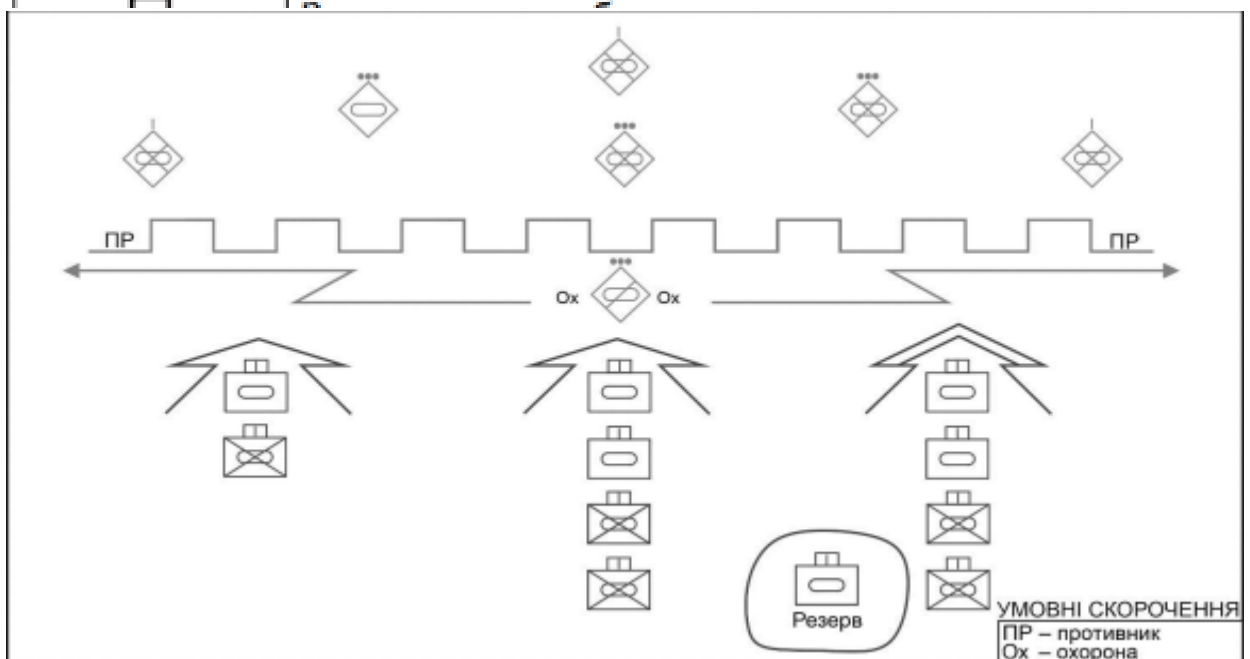
Вогонь – один з основних засобів ураження противника. Залежно від ситуації та типу зброї використовуються різні види вогню. Кожен із них має свою мету й спосіб застосування.

- **Фланговий вогонь** – ведеться по противнику з боків. Ефективний для обстрілу довгих ліній оборони.

- **Лобовий (фронтальний) вогонь** – ведеться в напрямку противника безпосередньо з передньої сторони. Використовується для прямої атаки.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

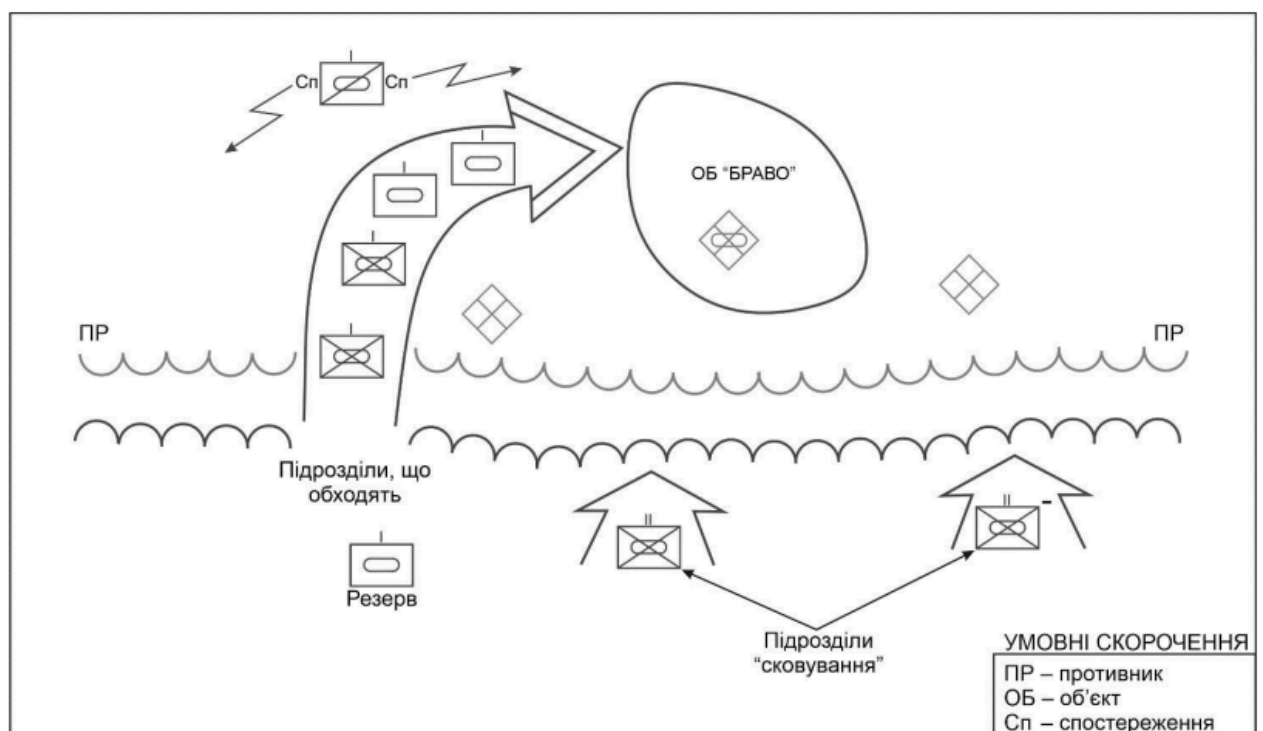
- **Перехресний вогонь** – вогонь ведеться з двох або більше напрямків одночасно, створюючи перекриття. Збільшує шанси на ураження та ускладнює пересування противника.

Маневр у бою – це швидке пересування або зміна позицій з метою отримання тактичної переваги. Він дозволяє мінімізувати втрати, зайняти вигідні позиції та завдати удару по вразливих місцях противника.

- **Охоплення** – форма маневру, що використовується для дій проти одного із флангів противника. Елементами бойового порядку під час

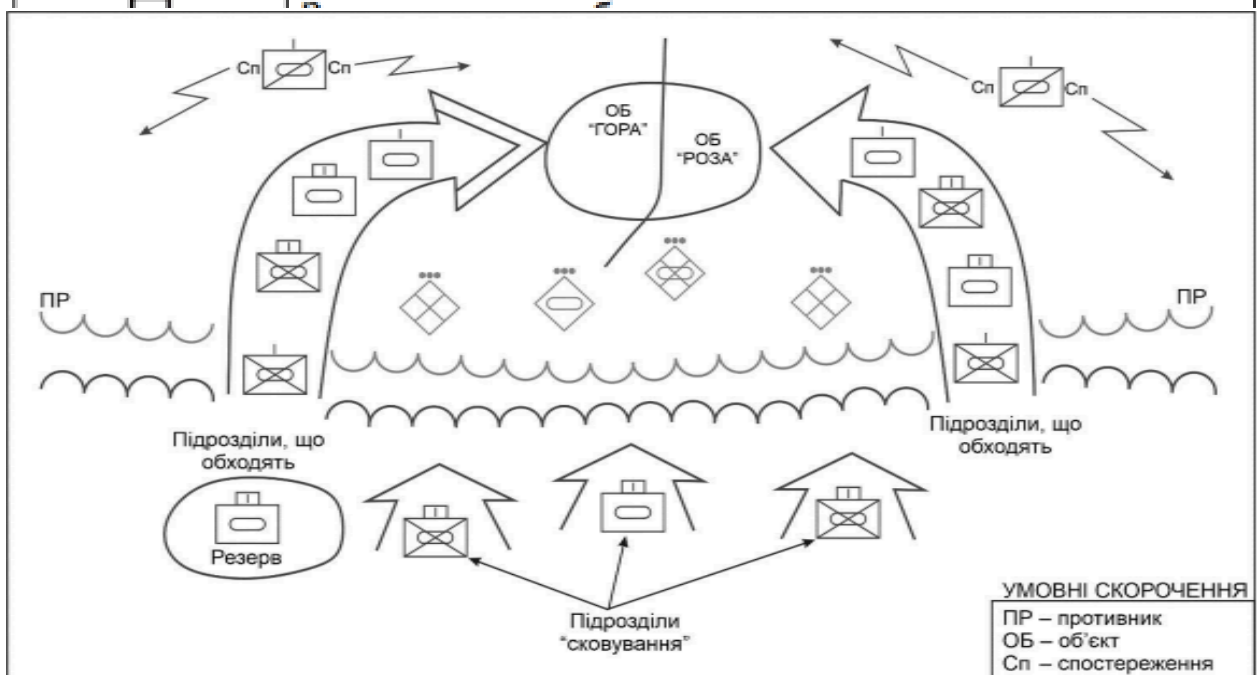
	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

охоплення можуть бути сковувальний підрозділ і підрозділ, що обходить (обхідний загін). Підрозділ, що скочує, веде фронтальну атаку для “фіксації” противника на своїх позиціях, щоб запобігти його відходу та заборонити ведення вогню по підрозділу, що здійснює обхід.

- **Обхід** – форма маневру, в якому підрозділи бригади уникають атакувати противника з фронту та захоплюють об'єкти в його тилу, чим змушують противника залишити завчасно підготовлені позиції в основному районі оборони або перенацілити сили на ліквідацію загрози з тилу.

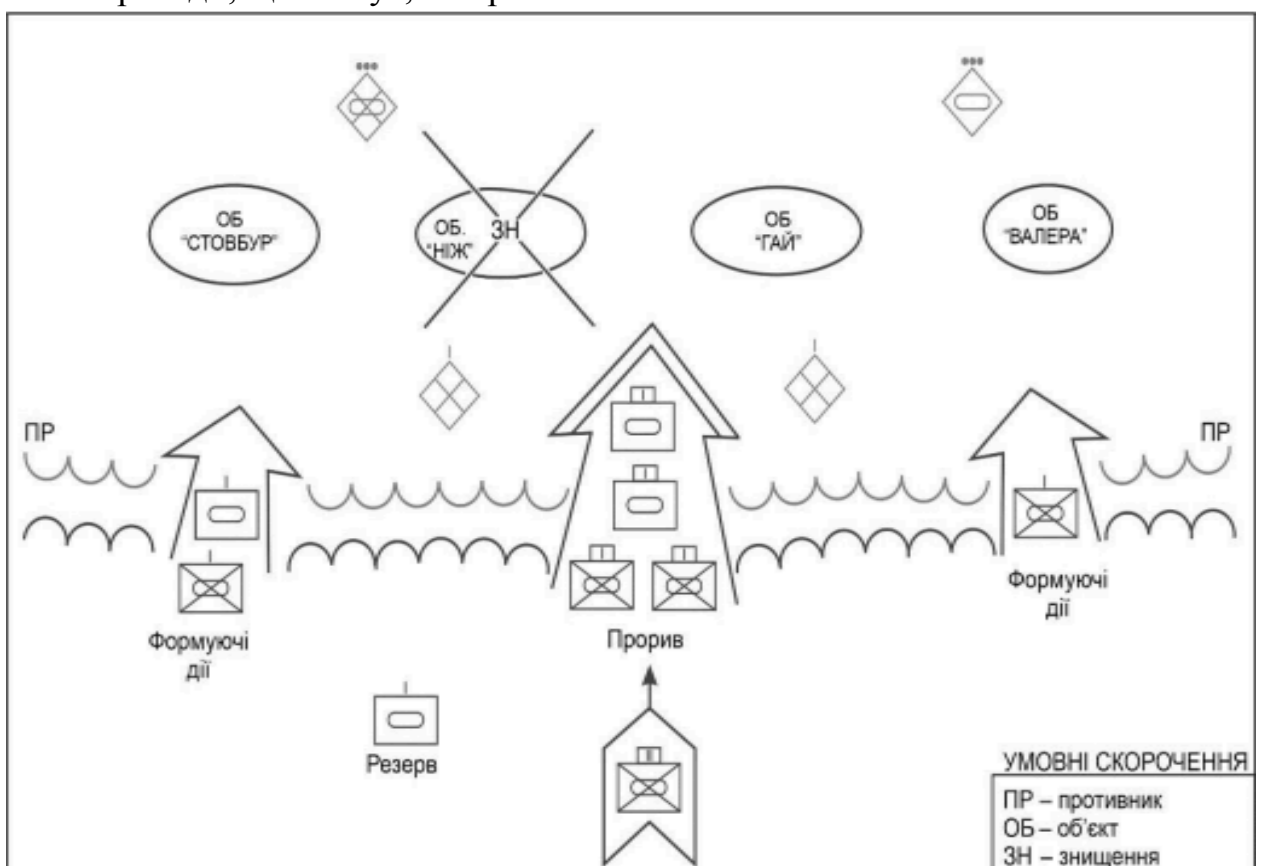
	Вітряки
	Двигуни вітряні
лїсн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- **Наступ на противника** – швидке просування до лінії ворога для безпосередньої атаки є формою маневру, при якій підрозділи бригади, що атакує, намагаються проникнути в глибину оборони противника на вузькій ділянці фронту і надалі порушити його оборону. Командир бригади використовує прорив у тому випадку, коли завдавати ударів по флангах противника неможливо або недоцільно, а для організації дій з використанням інших форм маневру недостатньо часу. При успішному прориві створюються проломи в обороні противника з метою створення відкритих флангів і виходу в його тил. З огляду на те, що прорив використовується, як правило, для наступу на підготовлену оборону,

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лїсн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

при його реалізації значно збільшується ризик втрат серед підрозділів бригади, що атакує, в порівнянні з охопленням і оточенням.

- **Відхід** – маневр з метою виходу з-під вогню противника для збереження сил та перегрупування.
- **Позиційний маневр** – зміна позицій з метою покращення умов для ведення вогню або оборони.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

2. Значення вогню та маневру

(Важливо зауважити, що заняття №2 є доповненням до загальновійськового бою і не стосується теми тактичного переміщення малих груп) .

Використовуйте ілюстративний матеріал.

Вогонь і маневр є двома взаємопов'язаними компонентами, які забезпечують динамічну та ефективну тактику на полі бою.

Вогонь-і-рух («**fire and movement**», вогонь-і-маневр, вогонь-і-пересування) — основна тактика бою сучасного військового підрозділу низького рівня, де застосовується маневрування на полі бою, особливо під вогнем противника.

Досвід війн і збройних конфліктів останніх десятиріч показав, що близько 40% часу бойових дій загальновійськових підрозділів припадало на пересування маршем. У наступні періоди в міру зростання технічного оснащення військ масштаби маршових пересувань значно збільшились. Попри високий рівень зношеності техніки, значні витрати матеріальних засобів, втомлюваність особового складу, особливо механіків-водіїв, марш був найефективнішим способом пересування.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Він забезпечував переміщення підрозділів на значну відстань у відносно короткі строки, сприяв збереженню їх організованої цілісності, підтриманню бойової готовності, що дозволило їм швидко розгортатися і вступати в бій з ходу.

Висновок

(Якщо вивчити загальні тактичні знаки за зразками НАТО, можна моделювати схеми власноруч, у такий спосіб зацікавлювати учнів до початкового планування).

- Якісне розуміння видів та способів переміщення під час бою напряму впливає на життя кожного військовослужбовця.
- Умови переміщення, які впливають перед початком руху потребують додаткового аналізу рельєфу місцевості, у напрямку якої буде здійснюватися рух.

Завдання на самостійну роботу

(Переконайтеся, що учні законспектували основні поняття та терміни, адже це впливає на подальше розуміння теми).

- ❖ Ознайомитися з видами оборони та ведення вогню.
- ❖ Розробити власну схему маневру.
- ❖ Намалювати та створити картку вогню.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Заняття 3. «Основні завдання та бойовий порядок механізованого відділення, його штатний склад та озброєння».

Мета заняття:

- ознайомити учнів із будовою механізованих відділень ЗСУ;
- ознайомити з новими зразками озброєння в Україні.

Навчальні та виховні цілі:

- Формування командного духу:
 - зміцнення взаємодії та взаємоповаги серед учнів, формування духу єдності та підтримки один одного.
- Виховання витривалості та стійкості:
 - психологічна підготовка до стресових ситуацій, навчання витривалості та здатності діяти ефективно в складних умовах.
- Формування патріотизму та військової честі:
 - виховання почуття гордості за свою державу та готовності захищати Батьківщину.

Вступ

Механізоване відділення залишається одним із ключових елементів сухопутних військ у сучасних збройних конфліктах. Його основні завдання та бойовий порядок відображають необхідність швидкої реакції, високої мобільності, ефективної вогневої підтримки та здатності діяти в різних умовах ведення бойових дій. Актуальність механізованого відділення

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

зумовлена особливостями сучасної війни, де важливу роль відіграють технології, маневреність і злагодженість дій особового складу.

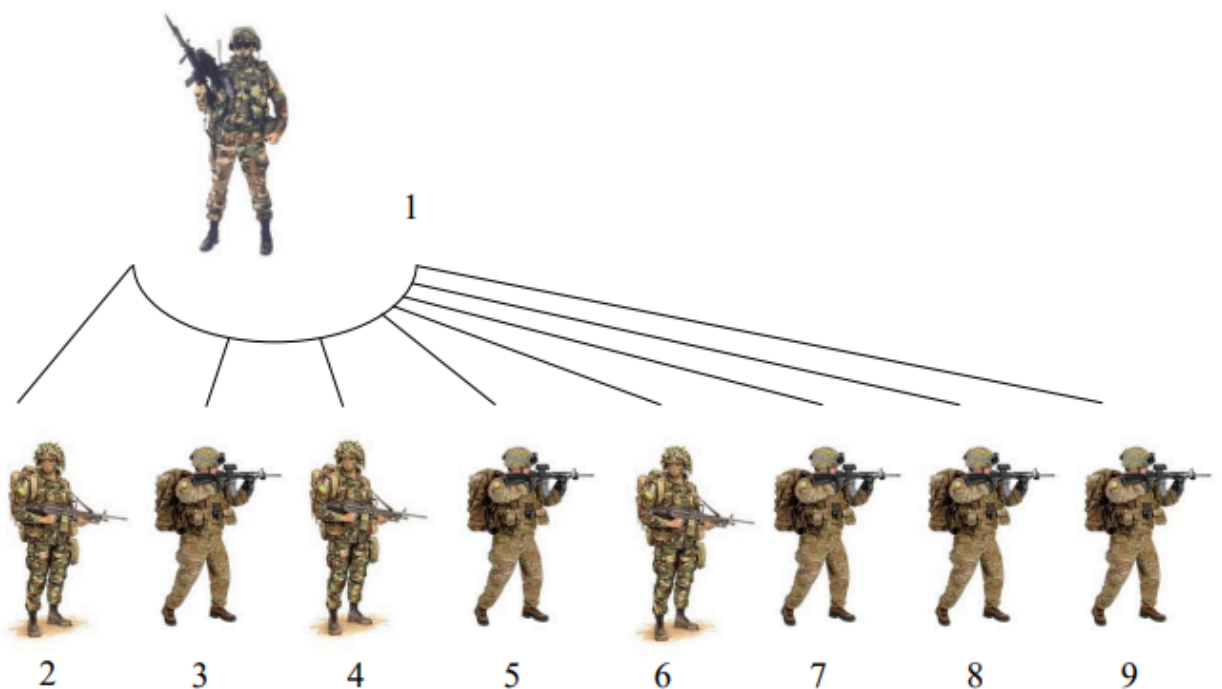
1. Організаційно–штатна структура механізованого відділення

Механізоване відділення є первинним військовим формуванням, складовим елементом взводу.

До складу механізованого відділення на БМП входять:

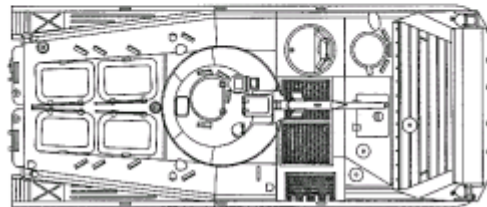
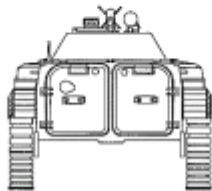
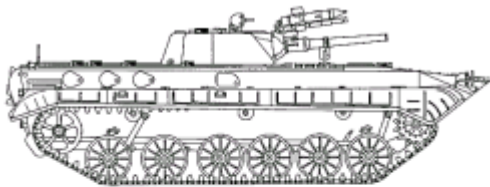
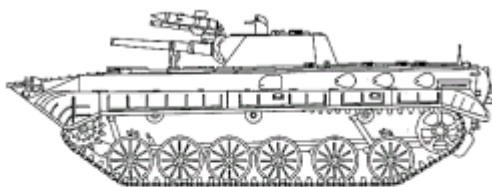
- командир відділення - АК-74;
- заступник командира відділення — навідник-оператор - АК-74;
- ст. мех. водій (механік-водій) - АК-74;
- гранатометник - РПГ-7В;
- стрілець – помічник гранатометника - АК-74;
- кулеметник РПК - РПК-74;
- старший стрілець - АК-74;
- стрілець - АК-74;
- стрілець - АК-74.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Основним зразком озброєння механізованого відділення на БМП є бойова машина піхоти.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Механізоване відділення на бронетранспортерах (БТР)

До складу механізованого відділення на БТР входять:

- командир відділення - АК-74;
- навідник кулемета БТР - АК-74;
- старший водій (водій) - АК-74;
- гранатометник - РПГ-7В;
- стрілець – помічник гранатометника - АК-74;
- кулеметник РПК - РПК-74;
- старший стрілець - АК-74;
- стрілець - АК-74;
- стрілець - АК-74.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

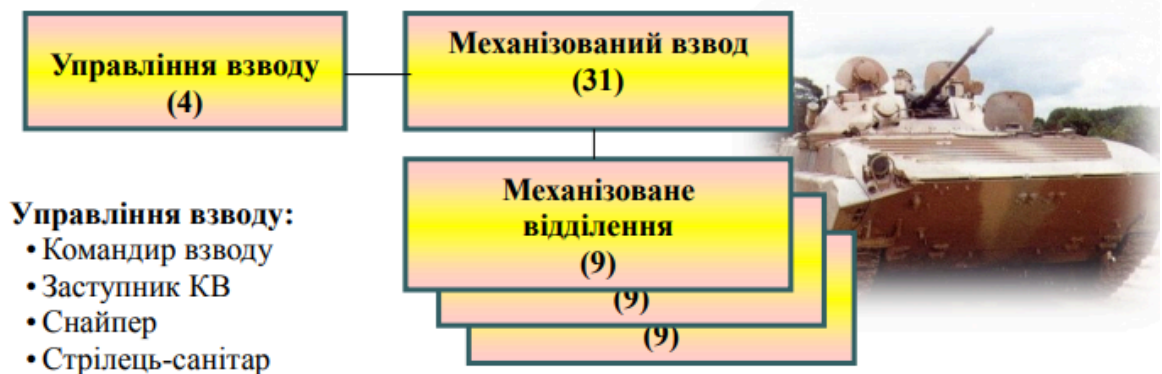

БТР-80

Механізований взвод – це складовий елемент механізованих підрозділів Сухопутних військ: взвод — військове формування, складовий елемент роти. Механізований взвод складається з трьох механізованих відділень по 9 чоловік та управління взводу — 4 особи.

Організаційно-штатна структура механізованого взводу на БМП (БТР)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Найменування	о/с	БМП/БТР	РПГ-7	ПКМ	РПК	СВД	АК	ПМ
Кількість	31	3	3	1	2	1	24	1

2. Організаційно – штатна структура механізованої роти:

Механізована рота — тактична одиниця, несамостійне військове формування, що складається зі взводів і відділень, призначене для виконання тактичних бойових завдань. Застосовується як самотійно, так і у взаємодії з підрозділами інших родів військ і спеціальних військ. Із метою надання більшої самотійності механізованому підрозділу для виконання бойового завдання можуть бути додані або виділені для підтримки інші підрозділи.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

(З огляду на зміни та тенденцію розвитку ЗСУ, проводимо уроки та використовуємо слайди, ознайомлюємо учнів з новими зразками озброєння, сучасними тактичними знаками, опановуємо нові тактичні прийоми переміщення на полі бою, враховуючи досвід АТО та ООС).

Основні завдання механізованого відділення

Механізоване відділення виконує широкий спектр завдань, які залишаються актуальними в сучасних умовах:

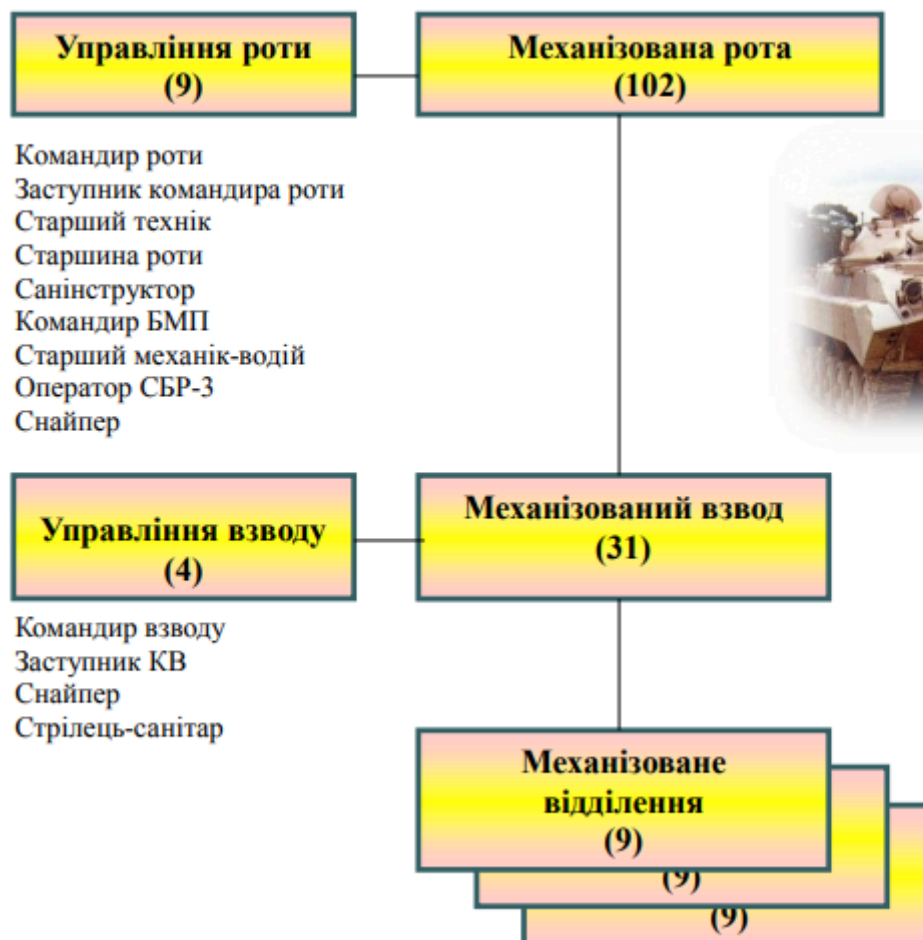
- **Наступальні дії**
 - Прорив оборони противника з використанням бронетехніки (БМП, БТР) і піхотинців.
 - Швидкі атаки для захоплення ключових об'єктів.
 - Забезпечення підтримки танковим і артилерійським підрозділам.
 - Підтримка вогнем і маневром для знищення живої сили та техніки противника.
- **Оборонні дії**
 - Утримання позицій та стратегічних рубежів під час наступу противника.
 - Організація оборони важливих об'єктів та забезпечення захисту на різних типах місцевості.
 - Використання техніки для створення мобільних опорних пунктів.
- **Розвідувальні завдання**

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- Проведення розвідки місцевості, пошук та визначення позицій противника.
 - Підтримка розвідувальних груп в умовах активного протистояння.
- **Охорона та патрулювання**
 - Виконання завдань з охорони важливих об'єктів, гарантування безпеки переміщення військ та патрулювання місцевості.

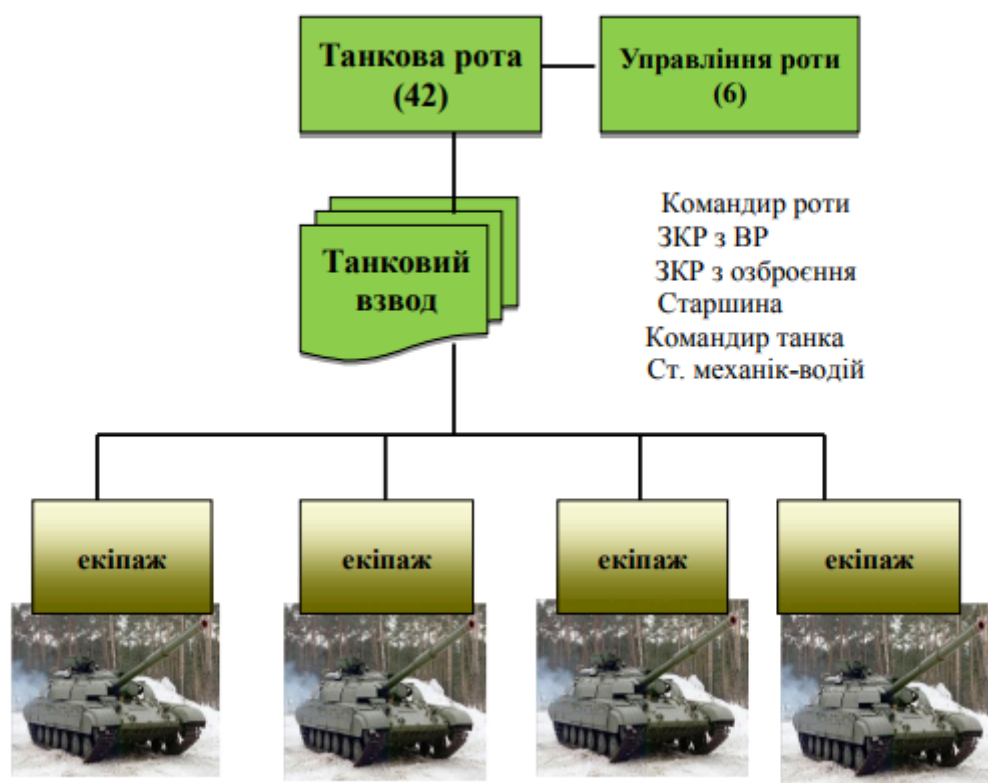
	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Організаційно – штатна структура механізованої роти на БМП.

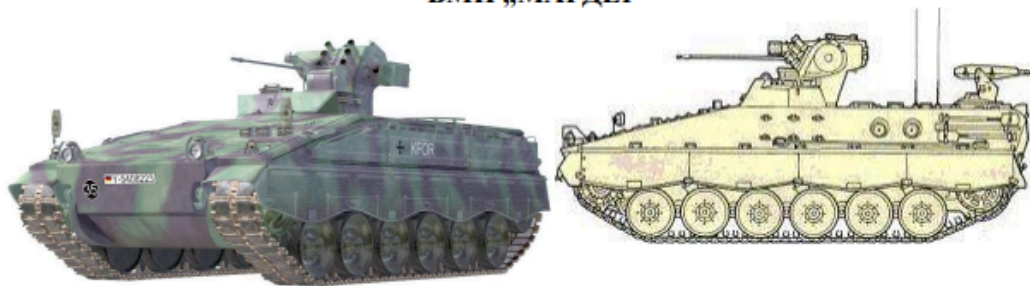
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Організаційно – штатна структура танкової роти.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

БМП „МАРДЕР”

Екіпаж + десант: 4+6 чол.

Маса: 29 т

Максимальна швидкість руху: 75 км/год

Потужність: 20,5 к. с/т

Довжина: 6,79 м

Висота: 2,98 м

Озброєння: 20 мм гармата, спарений 7,62-мм кулемет, кормовий 7,62-мм кулемет з дистанційним керуванням

1. - командир відділення
2. - пом. командира відділення
3. - механік – водій БМП
4. - навідник – оператор БМП
5. - кулеметник
6. - оператор ПТРК „Мілан”
7. - гранатометник
8. - помічник гранатометника
9. - стрілець
- 10.- стрілець

Усього у відділенні:

Особового складу (чол.) -10

БМП „Мардер” 1А1 -1

ПУ ПТРК „Мілан” - 1

44-мм РПГ „Панцерфауст” - 1

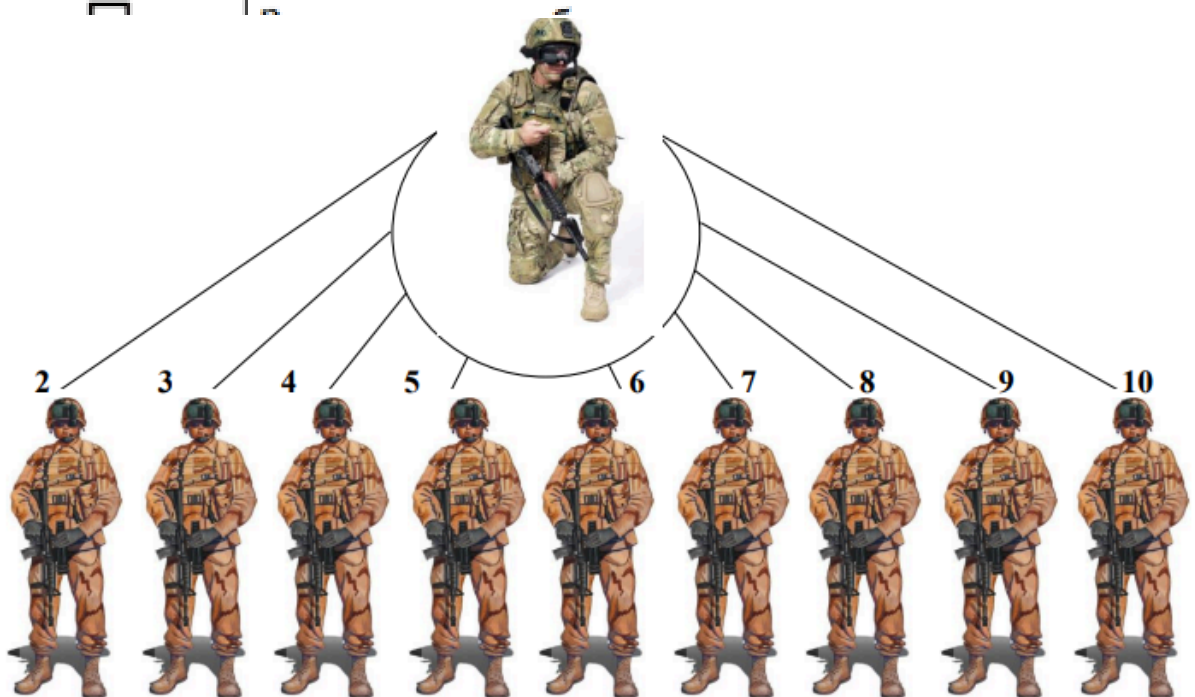
7,62-мм єдиний кулемет MG-3 -1

7,62-мм авт. гвинтівка G-3 - 2

9-мм пістолет-кулемет MP-5- 5

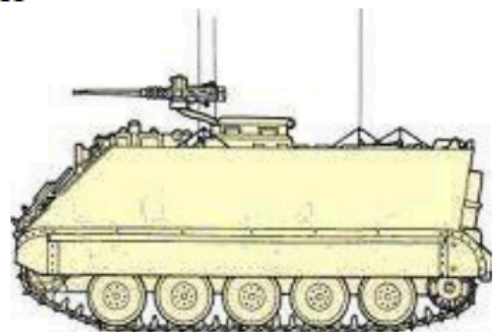
9-мм пістолет P-5 „Вальтер”- 2

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

БТР М113А1

Екіпаж + десант: 2+11 чол.

Маса: 11 т

Максимальна швидкість руху: 67 км/год

Потужність: 19 к. с/т

Довжина: 4,86 м

Висота: 2,5 м

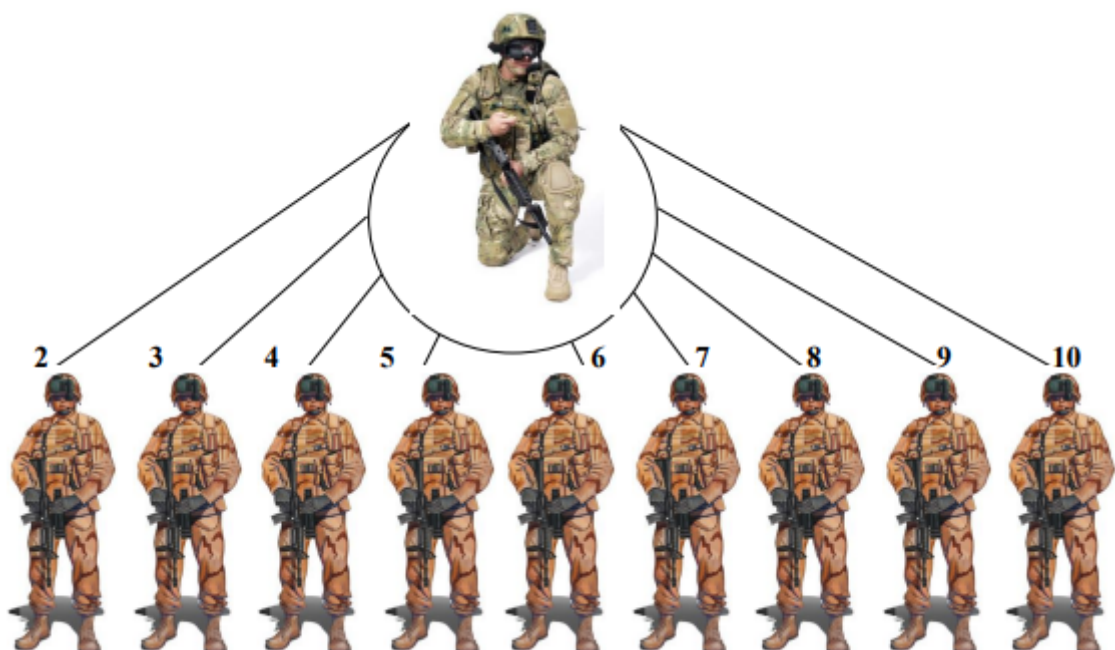
Озброєння: 12,7-мм кулемет «Браунинг»

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

1. - командир відділення
2. - пом. командира відділення
3. - водій БТР
4. - кулеметник
5. - оператор ПТРК „Мілан”
6. - гранатометник
7. - помічник гранатометника
8. - стрілець
9. - стрілець
- 10.- стрілець

Усього у відділенні:

Особового складу (чол.) -10
 БТРМ 113 А- 1
 ПУ ПТРК „Мілан” - 1
 44-мм РПГ „Панцерфауст” - 1
 7,62-мм єдиний кулемет МG-3 - 1
 7,62-мм авт. гвинтівка G-3 - 3
 9-мм пістолет-кулемет МР-5- 5
 9-мм пістолет Р-5 „Вальтер” - 2

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

3. Бойовий порядок механізованого відділення:

Бойовий порядок механізованого відділення з урахуванням сучасних умов ведення бою передбачає різні способи розташування бійців і техніки для максимально ефективного виконання завдань.

- **Ланцюг**

- Залишається основним порядком при наступі для забезпечення щільного вогневого прикриття.
- Актуальний на відкритій місцевості, де важливо ефективно розподілити вогонь по противнику.

- **Колона**

- Використовується для пересування в умовах обмеженої видимості або на вузьких ділянках місцевості.
- Актуальна при переміщенні на великих відстанях або для швидкого маневру.

- **Роззосереджений стрій**

- Підходить для оборонних дій та ведення бою в умовах урбанізованої місцевості.
- Використовується для зменшення втрат від артилерійського або авіаційного вогню противника.

- **Використання техніки (БМП, БТР)**

- Техніка виконує роль мобільної вогневої підтримки та захисту особового складу під час переміщення і наступу.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- У сучасних умовах бронетехніка відіграє важливу роль у збереженні мобільності підрозділу та захисту бійців.

4. Актуальність механізованого відділення в сучасних умовах

- **Мобільність та маневреність:**
механізоване відділення забезпечує високу мобільність, що є критично важливим у сучасних динамічних конфліктах. Швидке пересування та оперативне реагування на зміну ситуації дає можливість відділенню діяти ефективно як в обороні, так і в наступі.
- **Вогнева міць:**
використання сучасних бойових машин (БМП, БТР) дозволяє механізованому відділенню завдавати збитків противнику, забезпечувати точну вогневу підтримку та утримувати контроль над місцевістю.
- **Гнучкість тактики:**
механізоване відділення здатне адаптуватися до різних умов бою – від класичних битв на відкритій місцевості до сучасних конфліктів у міських умовах або ведення бою з нерегулярними силами. Це підвищує його ефективність у різних сценаріях.
- **Інтеграція з новітніми технологіями:**
сучасні конфлікти передбачають активне використання дронів, засобів зв'язку та автоматизованих систем управління боєм. Механізовані відділення також оснащуються системами розвідки та навігації, що дозволяє більш точно координувати дії та використовувати інформацію для ухвалення оперативних рішень.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

● **Захист особового складу:**

у сучасній війні підвищується значення захисту військових від різних видів загроз, таких як артилерійські обстріли чи дії авіації. Бронетехніка та засоби індивідуального захисту роблять механізоване відділення більш стійким до втрат.

Висновок

Механізоване відділення залишається актуальним елементом сучасних сухопутних військ завдяки своїй мобільності, вогневій могутності та гнучкості в різних тактичних ситуаціях. Його структура та бойовий порядок адаптуються до сучасних викликів і дають можливість ефективно діяти в умовах сучасної війни.

Завдання для самостійної роботи:

(*Переконайтеся, що учні засвоїли всю тему*).

- ❖ Узагальнюємо бойові можливості механізованого відділення.
- ❖ Вивчаємо структуру Збройних сил України не пізніше 2021р.

Додаткова література для опрацювання теми:

- ❖ Тимчасовий Бойовий Статут (2021 рік)
Бойовий статут розроблений на основі Польового статуту армії США FM 3.96.
Наказ КСВ № 152
- ❖ Бойовий Статут Збройних Сил України (2010 рік)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Наказ КСВ №574

❖ Настанова з Військової Розвідки (2019 рік) дск

Тема 2. Основи маскування

Заняття 1. «Мета та основи маскування»

Мета заняття:

- донести до учнів завдання інженерних засобів маскування; табельні види засобів маскування, їх поєднання з природою; мету маскування людей та військової техніки з використанням місцевості та інше.
- сформувати й розвинути юнаків та дівчат як громадян-патріотів, які можуть подолати будь-які фізичні навантаження, які готові до виконання громадянського обов'язку і в будь-який час готові зі зброєю в руках стати на захист національної безпеки України та ввести ворога в оману шляхом проведення маскування.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- підготувати учнів до ситуацій, які можуть зненацька виникнути під час ведення військових дій, та заходів під час різних видів бою, у складі різних підрозділів.

Навчальні та виховні цілі

1. Навчити учнів правильно вибирати й застосовувати засоби маскування залежно від умов місцевості та тактичної ситуації.
2. Вивчення правильного застосування природного та штучного маскування для техніки та індивідуального маскування солдатів.
3. Навчити учнів оцінювати зміни в умовах погоди, часу доби або типу місцевості та швидко коригувати маскування.

Вступ

Ціль маскування — ускладнити для противника виявлення, ідентифікацію та визначення місця розташування ваших підрозділів та об'єктів завдяки повітряній та наземній розвідці.

Важливо розуміти, що противник застосовує різні технічні розвідувальні системи, які можуть виявляти джерела тепла, як-от: транспортні засоби, печі, але також і людей. Є маскувальні сітки та фарби, схожі на рослини (хлорофіл) та із властивостями навколишнього середовища, поглинаючі ультрафіолет та інфрачервоне світло (ІЧ). Наприклад: для

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

активної інфрачервоної камери зів'ялі рослини виглядатимуть чорними (бо інфрачервоне випромінювання тут абсорбується).

1. Основи маскування

Базове маскування

Базовим маскуванням називають знаки або малюнки, які ми робимо на своєму транспорті, кораблях, літаках та обладнанні, що перевищує 2м.

Для польових умов застосовують матові фарби, наприклад, темно-зелену, світло-зелену, чорну, а раніше навіть коричневу. Напівматовий оливково-зелений колір не використовується на видимих поверхнях, тому що він значно подовжує дистанцію виявлення в порівнянні з матовим. Матовий темно-зелений колір відповідає основному тону та інфрачервоним характеристикам хвойного лісу, коли ж матовий світло-зелений відповідає кольорам листяного лісу. У зимовий час використовуємо білу фарбу, яка змивається. Чорний колір відповідає тіням та порушує загальний візерунок. У морських та повітряних силах застосовується також сірий колір та елементи білого, що схожі на природні кольори гір / архіпелагів та повітряного простору.

Додаткове маскування виконується за допомогою регламентованих / дозволених матеріалів, як-от маскувальна сітка, маскувальні тканини та маскувальний папір.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Тимчасовий матеріал

Базове та додаткове маскування доповнюється тимчасовим природнім маскувальним матеріалом. Гілки ялини, вироби з листя, гілок та інші природні матеріали швидко псуються, висихають, через деякий час втрачають свої властивості та колір. Листя потрібно змінювати щодня або через день, у той час як ялицю — раз на тиждень. Використання приміщень, як-от промислових, тваринних ферм та подібних вважається тимчасовим маскуванням.

Візьміть до уваги

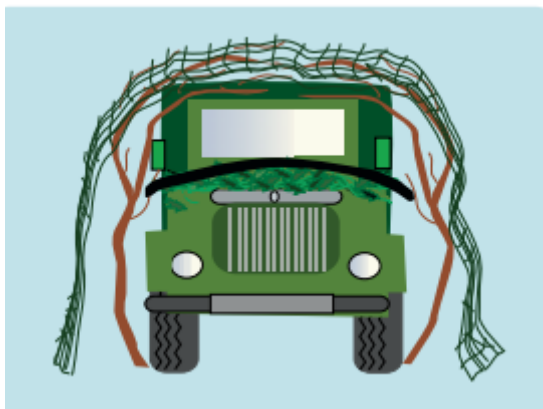
- ❖ Дотримуйтеся світлової та звукової дисципліни.
- ❖ Уникайте відкритого вогню, який дає світло, тепло та дим.
- ❖ Слідкуйте за залишеними слідами.
- ❖ Застосовуйте таке ж надійне маскування вночі, як і вдень.

2. Методи маскування

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Змініть контур авто за допомогою сіток та палиць. Замаскуйте тепло від двигуна за допомогою ізоляційної тканини на капоті двигуна.

Розігрітий транспорт не можна розміщувати в місцях з холодним фоном, оскільки тоді він значно відрізняється від довкілля при спостереженні через тепловізорний приціл.

- ❖ Ялина, листя та інші рослини є «живими», тому регулярно замінюйте їх залежно від терміну їхньої придатності.
- ❖ Обери правильне розташування під час групування на місцевості.
- ❖ Не порушуйте природних контурів та колірних гам.
- ❖ Маскуйте за допомогою навколишнього матеріалу та кольорів.
- ❖ Прикрийте все, що рефлектує світло, а також гострі контури.
- ❖ Перебувайте у тіні. Пам'ятайте, що тінь рухається услід за сонцем.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ Сховай джерела тепла, як-от двигуни транспортних засобів, під розлогими деревами, густими кущами або матеріалами, які послаблюють виділення тепла, будівельними килимками.
- ❖ Уникай непотрібних переміщень людей та транспортних засобів.

Намети маскують маскувальною сіткою або застосовують тимчасові матеріали з природи, як-от невеликі дерева

3. Імітація та імітаційні дії

Імітація

До засобів імітації належать макети техніки та радіолокаційні відбивачі, що відтворюють радіолокаційні ознаки демаскування техніки й споруджень.

Насамперед застосовуються табельні й витратні засоби промислового виготовлення. За відсутності або недостатньої кількості війська самостійно виготовляють маски, макети та інші вироби із місцевих матеріалів.

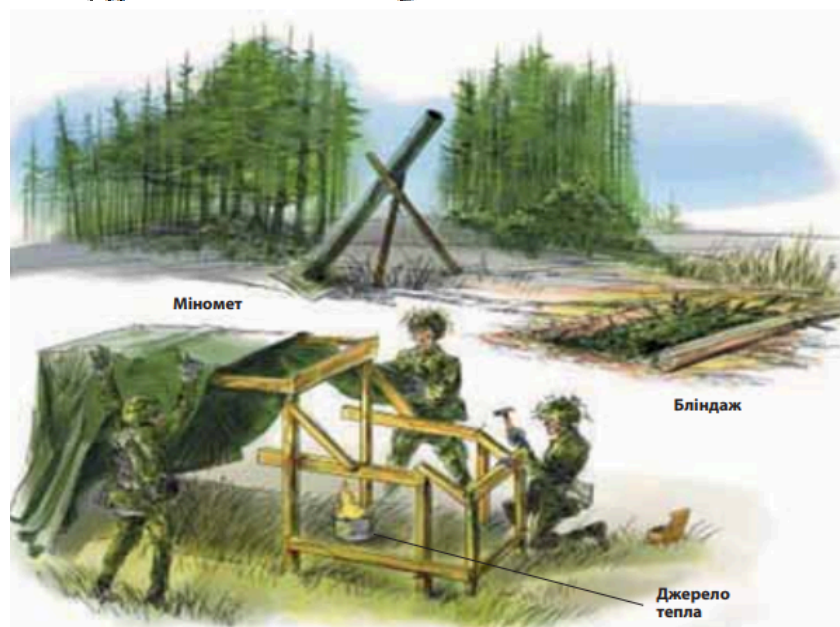
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Для приховування особового складу від візуального оптичного спостереження застосовується маскувальний одяг: маскувальний комбінезон, літній маскувальний костюм і зимовий маскувальний костюм.

Імітаційні дії

До імітаційних дій вдаються переважно для того, щоб відвернути увагу противника від справжніх цілей і ввести його в оману щодо нашого розташування та намірів. Фіктивними цілями є, наприклад, фіктивні окопи, фіктивні гармати, фіктивні намети, фіктивні транспортні засоби та фіктивні мости. Фіктивні цілі покликані створювати враження, що вони використовуються, ому довкола них мусить відбуватися якийсь рух: прибирання снігу, постріли, подавання сигналів тощо. Фіктивна робота та діяльність, яка має підтримувати фіктивні цілі, мають бути спланованими та скоординованими. Ними керує старший командир підрозділу. Фіктивно залишені сліди, як-от від гусеничних транспортних засобів, уздовж смуг і доріг є також способом ввести в оману.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Противника можна ввести в оману щодо наслідків атаки на ваші стаціонарні об'єкти, наприклад, розмістивши на аеродромах «фіктивні вирви від снарядів»

Серед фіктивних мін не повинно бути справжніх! Фіктивних мін не повинно бути у вільних від мін зонах! Фіктивне мінування має бути також нанесене на карту мінування!

Фіктивні замінування у вигляді настилу з ялинових гілок, гравію, автомобільних шин чи іншого брухту на дорогах та смугах також можуть ввести в оману і, принаймні, затримати противника. Справжнє мінування може бути доповнене фіктивним мінуванням, щоб *створити враження*, що замінована велика ділянка дороги чи смуги. Справжня міна розміщується або перед імітаційною міною (щоб створити враження більшої міни), або між двома фіктивними мінами, або після фіктивної міни, щоб уразити ворога, що зачищати-ме шлях, або вирішить пропустити те, що сприйме як фіктивну міну. Методи можна вигідно комбінувати вздовж довгої ділянки дороги / смуги.

Розрізняйте те, що є імітаційним мінуванням, а що не є ним, орієнтуючись на рух ваших власних підрозділів. Якщо ви самі не впевнені, чи мінування справжнє, завжди вважайте, що воно є справжнім!

Висновок

Уміло замаскувавшись та застосувавши правильне спорядження, ви можете:

- ❖ змусити противника зробити хибні висновки про ваш підрозділ і його наміри;
- ❖ уникнути виявлення;
- ❖ уникнути бою;
- ❖ змусити противника витратити боєприпаси проти тих позицій, де вас немає;

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
	застати противника зненацька.

– Способи та методи маскуванню бувають різні. Життя кожного залежить від згуртованості підрозділу та колективної роботи.

Завдання для самостійної роботи

(Підготуйте заздалегідь маскувальний матеріал та додаткові інструменти, серед яких є будівельні стяжки, нитки, провід, цвяхи тощо).

- ❖ Намалюйте схему місцевості та виберіть місце маскуванню.
- ❖ Поглиблено вивчайте методи імітації та будову муляжу.

Заняття 2. «Нанесення гриму, маскуванню зброї»

Мета заняття:

- ознайомити учнів з правилами нанесення маскувального гриму;
- сформувати поняття про місце та обов'язки солдата в загальновійськовому бою.

Навчальні та виховні цілі

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

1. Пояснити та досягти правильного розуміння доцільності маскування в бойових умовах.
2. Переконати учнів у необхідності маскування на полі бою .
3. Виховувати дисциплінованість, високі морально-бойові якості юнаків.

Вступ

Щоб краще воювати з ворогом, треба стати для нього непомітним.

Мистецтво ставати непомітним широко застосовують у військовій справі й називають маскуванням. Якісне маскування полягає в адаптації колірної гами відкритих ділянок тіла бійця, форм екіпірування, зброї та приладів для спостереження до навколишньої місцевості, фону, ландшафту.

Війна одночасно є і своєрідним гігантським маскарадом. На полі бою все змінює свій вигляд, колір і розмір. Сухопутні війська ведуть бойові дії зазвичай у різні пори року та на ділянках місцевості, де розташовані населені пункти, прокладені дороги, є ліси, річки, болота тощо. Тому бійці стараються замаскуватися під кольори місцевості.

1. Мета маскування

Мета маскування — зменшення своїх утрат і завдання максимально можливої шкоди супротивнику. Бойовий досвід показав, що прихованого

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

солдата, замаскованого на місцевості, може виявити тільки дуже уважне око досвідченого спостерігача за ледь помітними ознаками.

Особисті способи маскування призначені для введення в оману супротивника щодо реального місця перебування бійця, снайперів, розташування вогневих гнізд тощо. Зазвичай бойовий грим бійці наносять перед атакою (або під час навчальних заходів з бойової підготовки), а не в обороні, перебуваючи в окопах чи інших захисних спорудах.

Окрім захисту голови бійця за допомогою шолома та його маскування, треба ще й маскувати обличчя та інші відкриті ділянки тіла, а також одяг і зброю. Жодна частина тіла не має бути помітною на тлі довкілля. Світла шкіра обличчя та рук, що вирізняється із загальної колірної гами, дуже добре проглядається навіть неозброєним оком на великих відстанях.

2. Маскувальні фарби

Бувають 3-х видів:

- ❖ крем-фарба;
- ❖ фарба-спрей;
- ❖ паста.

Фарба у вигляді крему має середню густину певного кольору. Її наносять на обличчя та шию зазвичай руками. Витрата фарби може бути значною, адже за допомогою рук непросто наносити склад тонким шаром.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Тримається таке маскування доволі довго. Змити грим можна за допомогою звичайного мила. Містяться маскувальні крем-фарби або в тубах, або в невеликих баночках. Надійніше зберігається виріб у тубі, яка щільно закручена, тому фарба не проливається, а в банках зазвичай немає такої щільної герметизації.

Маскувальна фарба у вигляді спрею міститься в балонах різного об'єму. Її наносять за допомогою спеціального розпилювача, яким забезпечений кожен балон. Недоліками її є те, що під час розпилювання є ризик потрапляння в очі, що дуже небажано, а також сам балон досить об'ємний і незручний для носіння при собі.

Третій вид гриму — маскувальна паста, яка має щільнішу за крем консистенцію, тому її складніше наносити. Але тримається такий грим на обличчі набагато довше від крему та спрею.

3. Нанесення бойового гриму

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Для нанесення гриму використовують спеціальну маскувальну водостійку фарбу, яка за кольором підходить під тип місцевості та близька до фону довкілля. Малюнок і його колір необхідно обирати так, щоб він зливався з навколишньою рослинністю та тінню. Наприклад, улітку в лісі ділянки шиї, кисті і руки доцільно розфарбовувати під колір листя і гілок, тобто у світлі й темно-зелені кольори. Білий і сірий кольори краще застосовувати на засніженій місцевості, а пісочний і світло-коричневий — у випаленому спекою степу або пустелі. Не можна наносити яскраві кольори, що будуть помітні на загальному тлі як неприродні плями.

Різновиди малюнків на лиці можуть варіюватися від несиметричних смуг через усе обличчя до великих плям. Як засвідчила практика, найкраще використовувати комбінацію і смуг, і плям.

Накладати на обличчя бойовий маскувальний грим краще в парі: накладаючи грим самому собі, легко залишити незагримованими важливі ділянки, наприклад задню поверхню вух та шиї.

Зазвичай грим наносять послідовно. Треба починати наносити достатньо гриму зі світло-коричневої фарби в заглиблення обличчя, зокрема на ділянки навколо очей, потім на скронях і вилицях, під носом та нижньою губою, а на решту ділянок — темніші.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Зокрема такі частини голови, як чоло, вилиці, ніс, щоки, вуха і підборіддя, потрібно зафарбовувати темними кольорами. Це маскує світлі ділянки обличчя і робить розпливчастими його риси.

4. Маскування зброї

Маскуванню (фарбуванню) під фон місцевості підлягають також озброєння, техніка і споруди.

Особиста зброя є головним предметом, який необхідно особливо ретельно маскувати, тому що її правильні, геометричні деталі мають неприродний вигляд на тлі природи й демаскують бійця.

Але камуфлювати (маскувати) зброю треба обережно, щоб це не вплинуло на її роботу, частоту огляду. Не можна допустити, щоб елементи камуфляжу торкалися групи затвора. Камуфляжна сітка відповідного кольору надягається на приклад і ремінь (та оптичний приціл у снайперської зброї), потім, щоб приховати її характерний обрис, надівають сітку з обробкою. Приклад і ствол зброї бажано забарвити під колір відповідної місцевості, наприклад, пустельної або засніженої. Антабки та карабінчики необхідно обов'язково обмотати тканиною, щоб вони не блищали та не цокали. Є снайперська зброя зі спеціальним покриттям проти відблисків у колірних гамах під тип місцевості.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Для маскуванн^я особистої зброї, залежно від типу місцевості та пори року, можна використовувати чохол з тканини або обмотку нерухомих частин зброї спеціальною еластичною термостійкою камуфльованою стрічкою з бавовняної тканини багаторазового використання. Еластична стрічка клеїть сама до себе, тому не залишає слідів на зброї.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Маскування ж для снайпера — це взагалі запорука захисту його життя; і воно використовується ним у бою, щоб не бути поміченим і знищеним супротивником.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Висновок

Маскування та нанесення гриму — це індивідуальне бачення кожного з бійців, які виконують бойові завдання. Головне — добитися загального розуміння.

Завдання для самостійної роботи

(*Переконайтеся, що учні засвоїли всю тему*)

- ❖ Практично опрацьовуємо тему на тактичному полі.

Додаткова література для опрацювання теми:

- ❖ Тактика: навчальний посібник С. В. Сінкевич, І. Г. Блощинський, Л. В. Олійник та ін. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2015.
- ❖ Підрозділи у розвідці: навчальний посібник О. А. Сціборовський, Хмельницький :, 2018. Видавництво НАДПСУ.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

❖ Довідник розвідника: Видавництво НАО, підполковник О.І Душкін. 2017.

Тема 3. Способи переміщення бійця в бою

Заняття 1. «Наступ та оборона. Основні вимоги та задачі до них».

Мета заняття:

- пояснити та досягти правильного розуміння, що таке наступ та оборона;
- засвоїти, як використовується оборона на полі бою в складі бойової групи;

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- виховати моральні та ділові якості в учня як молодшого командира.

Навчальні та виховні цілі:

- ознайомити учнів із ключовими методами зайняття кругової оборони та лінійної оборони на полі бою відповідно до ворога;
- виховати в учня відповідальне ставлення до вимог, які ставить перед виконанням завдання старший командир-начальник;
- формувати почуття відповідальності за несвоєчасне виконання оборони або наступу, усвідомлення наслідків.

Вступ

У сучасних конфліктах оборона відіграє найважливішу роль у веденні бойових дій, оскільки напряду формує передній край, визначає кордони та рубежі нанесення вогню по противнику на ураження.

Із розвитком новітніх технологій сили та засоби Збройних Сил України стрімко розвиваються. Зразки нового озброєння надають змогу знищувати ворога на підступах до рубежу, забезпечуючи живучість підрозділів, їхню боєготовність та стабільну ротацію.

Наступальні дії також впливають на розвиток бою та формування переднього краю, але є більш витратними в плані використання ресурсів (боєприпасів, харчування, логістики, вогневої підтримки, сил та засобів ведення розвідки, технічних засобів та значної кількості особового складу).

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Оборона і наступ тісно пов'язані між собою. Успішна оборона може перерости в контратаку, тоді як наступ потребує врахування можливостей противника для організації його оборони. У військових конфліктах обидві стратегії зазвичай поєднуються для досягнення максимальної ефективності.

(Для учня ця тема є надважливою в розумінні наслідків та вимог, які постають у майбутньому перед ним).

1. Основні поняття

Оборона — спосіб ведення бою.

Оборона має на меті відбити наступ більшої кількості (потужності) сил противника, завдати йому максимальних втрат, утримати важливі райони (об'єкти) місцевості й у такий спосіб створити сприятливі умови для переходу в наступ.

Оборона може готуватися завчасно або організовуватися під час бою, в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним.

В обороні кожен солдат, уміло використовуючи свою зброю, фортифікаційні споруди та зручні умови місцевості, здатний знищити велику кількість живої сили противника й успішно вести боротьбу з його танками та іншими броньованими машинами, що наступають.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Наступ — вид бойових дій, який застосовується з метою розгрому противника та заволодіння важливими районами. Полягає в ураженні противника всіма засобами, які є, у рішучій атаці, стрімкому просуванні підрозділів углиб його бойових порядків, знищенні та взятті в полон живої сили, захопленні озброєння, техніки та намічених районів.

Рубіж — умовна лінія, смуга (ділянка) місцевості (акваторії), площа в просторі, з якої відраховується початок (кінець), певний етап будь-яких дій військ, сил і засобів. При підготовці й у ході бойових дій встановлюються рубежі різного призначення.

2. Оборона як основний вид ведення бойових дій, формування переднього краю та рубежу

Оборона має на меті: відбити наступ панівних сил противника; завдати йому максимальних втрат; економити сили та час; утримати важливі райони (об'єкти) місцевості й таким чином створити умови для переходу в наступ.

Оборона може готуватися: завчасно або організовуватись під час бою; в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним.

Як показав досвід АТО та ООС і локальних війн, перехід роти (батальйону) до оборони в умовах безпосереднього зіткнення з противником частіше за все здійснюється:

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ під час відбиття контратак переважаючих сил противника в ході наступу;
- ❖ для закріплення й утримання захоплених рубежів;
- ❖ для прикриття флангів військ, що наступають;
- ❖ у результаті невдалого закінчення зустрічного бою.

За цих умов перехід до оборони здійснюється здебільшого під безперервним вогневим впливом противника.

3. Види та методи ведення оборони, стримування противника.

Позиційна оборона – основний вид оборони. Вона більш повно відповідає головній меті оборони й ведеться шляхом завдання збитків противнику під час стійкого утримання підготовлених до оборони районів місцевості.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Позиційна оборона застосовується на більшості напрямів і там, де втрата території недопустима. Вона ведеться за принципом „ні кроку назад”.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

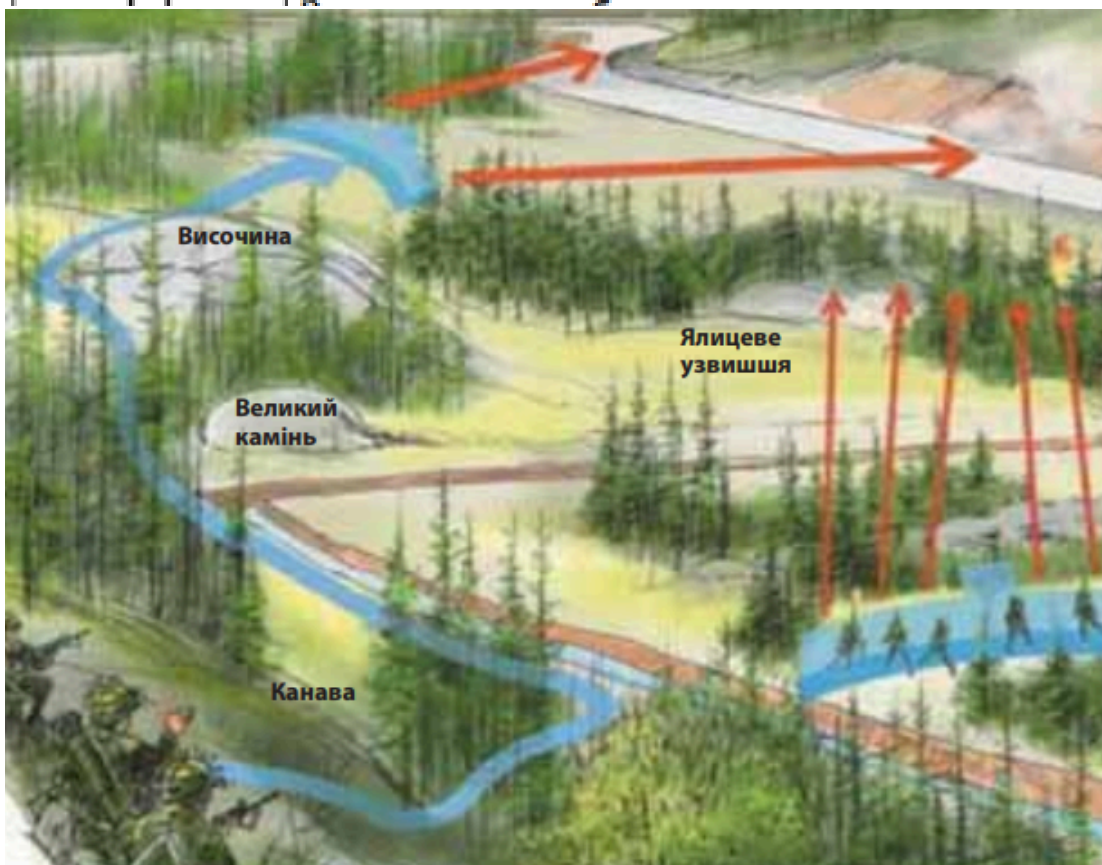
Маневрена оборона застосовується з метою завдати противнику втрат, виграти час і зберегти свої сили шляхом послідовних оборонних боїв на завчасно намічених і ешелонованих углибину рубежах з одночасними короткочасними контратаками. Вона допускає залишення деякої території.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Під час ведення маневреної оборони війська змушують противника наступати в напрямі, на якому підготовлена стійка позиційна оборона, або заманюють у район, який забезпечує вигідні умови для його знищення контратаками.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

3. Наступ вимоги та підготовка до наступу

Підготовка до наступу проводиться у вихідному районі, де механізоване відділення розташовується приховано у визначеному йому місці та постійній готовності до відбиття можливого нападу противника, для чого обладнуються фортифікаційні споруди.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

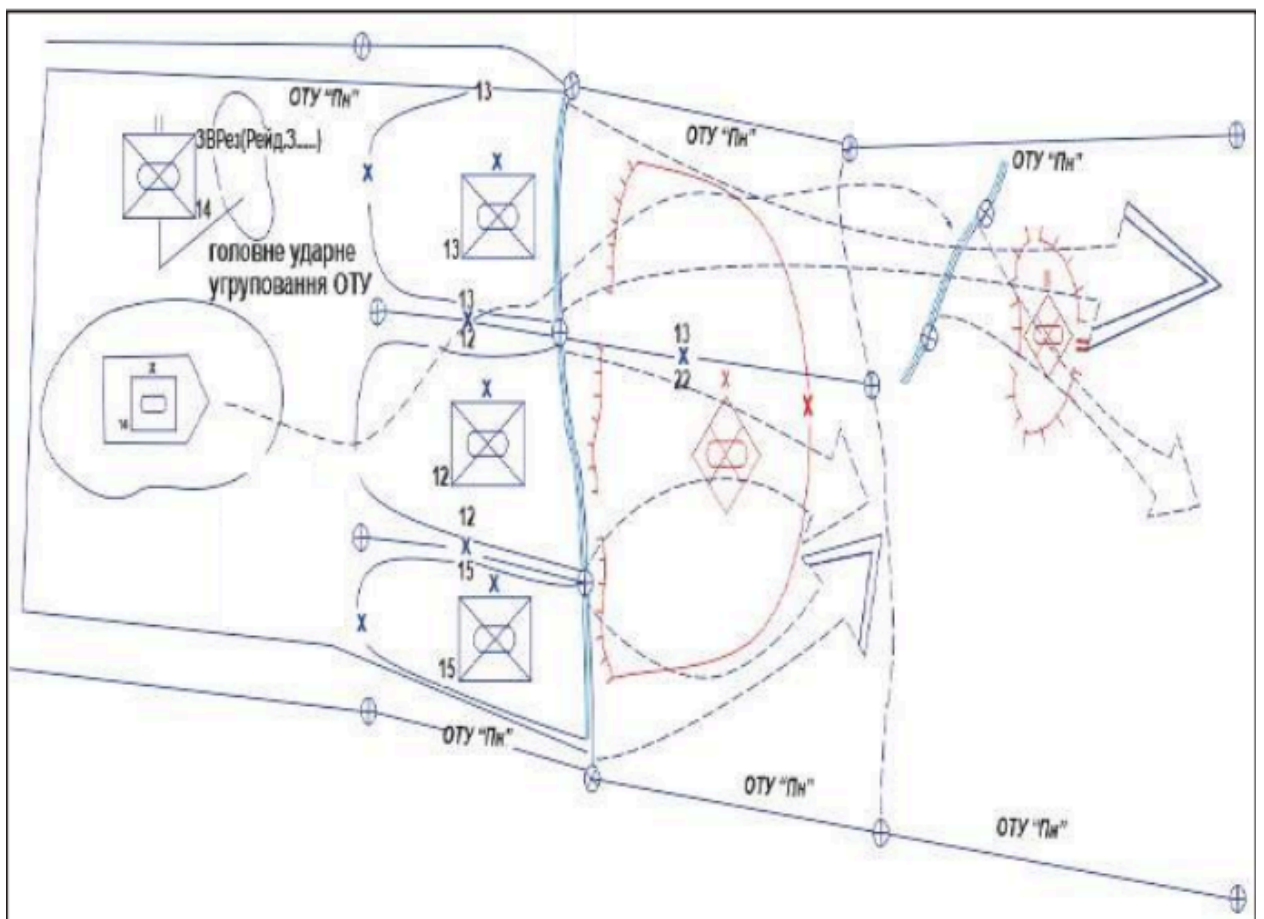
Наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником починається в заздалегідь створеному бойовому порядку з вихідного положення для наступу, яке для взводу складається з ділянки траншеї, прилеглих до неї ходів сполучення, вогневих позицій БМП (БТР) і доданих вогневих засобів на вихідній позиції роти.

Рубіж переходу в атаку здебільшого призначається по рубежу першої траншеї.

Сутність цього способу наступу полягає в тому, що підрозділи заздалегідь та приховано займають вихідне положення та після інтенсивної вогневої підготовки й ударів авіації переходять в атаку.

За такого способу переходу в наступ надається можливість краще вивчити оборону противника і місцевість, детально організувати наступ в усіх ланках, надійно придушити оборону вогнем усіх засобів, а також досягти одночасного й організованого переходу танків і піхоти в атаку.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Разом із тим цей спосіб має і свої негативні наслідки: зосередження великої кількості сил і засобів на вузькій ділянці фронту в безпосередній близькості від противника, що є небезпечним, особливо у випадку застосування ним засобів масового ураження; потребує виконання великого

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

обсягу інженерних робіт; ускладнює збереження в таємниці підготовку наступу, а отже, і досягнення раптовості атаки. Вихідне положення для наступу займається після необхідного перегрупування підрозділів у положенні оборони або їх зміни.

Висновок

Оборона є основним видом бойових дій, потребує високого рівня підготовки, володіння обстановкою на місцевості та якісної взаємодії з підрозділами забезпечення.

Наступ — це вид бойових дій, який вимагає від особового складу чіткого розуміння поставленої задачі та бойового завдання, непередумане виконання якого може призвести до негативних наслідків, а своєчасне виконання може змінити хід ведення війни.

Завдання для самостійної роботи

1. Які вимоги мають бути до молодшого командира під час формування оборони?
2. Опишіть порядок дій у підготовці до ведення наступу.
3. Які основні загрози можуть трапитись під час руху?

Заняття 2. «Способи й умови переміщення військовослужбовців в бою»

Мета заняття:

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- пояснити та досягти правильного розуміння способів переміщення та умов на полі бою;
- з'ясувати, як впливає швидкість та оперативність виконання переміщення на полі бою;
- виховати моральні та ділові якості в учня як молодшого командира.

Навчальні та виховні цілі:

- ознайомити учнів зі способами та умовами переміщення;
- пояснити важливість виконання маневру та перекачу;
- розвинути в учнів бачення місцевості та того, як вона впливає на переміщення;
- виховати в учнів відповідальне ставлення до фізичної підготовки.

Вступ

У всіх видах боїв основою бойових дій є пересування. Залежно від характеру місцевості, умов, обстановки й вогневих дій противника солдат, перебуваючи в пішому строю, може пересуватися: кроком (бігом), перебіганням, переповзанням. Прискорений крок або біг (на повний зріст або пригинаючись) застосовується для подолання ділянок місцевості, недоступної для спостереження і вогню противника. Темп прискореної ходьби — в середньому 130-140 кроків за 1 хв, довжина кроку - 80-90 см.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Щоб подовжити крок, треба швидше і дужче розгинати ту ногу, що позаду, і більше виносити другу ногу стегном уперед. Оскільки тривале пересування прискореним кроком дуже стомлює, при швидкісному пересуванні доцільно чергувати ходьбу і біг. У такий спосіб солдат рухається і під час атаки, тримаючи зброю в положенні готовності до негайного відкриття вогню.

Основні поняття

Ходьба пригинаючись застосовується для прихованого пересування місцевістю з невисокими укриттями (низькі кущі, висока трава, канава тощо). Потрібно зігнути ноги в колінах, податися корпусом уперед, дивитися перед собою і рухатися нешироким кроком. Усі рухи виконуються вільно, без напруження. Рух угору здійснюється вкороченим кроком з нахилом корпусу вперед. При значній крутизні сходження краще робити зигзаги, тобто рухатися поперемінно то правим, то лівим боком до схилу на трохи зігнутих ногах, упираючись ребрами підошов у виступи гори. На схили можна також сходити прямо, тримаючись руками за гілки, кущі, густу траву тощо; ноги ставити на всю ступню "ялинкою", з розведеними вбік носками. Вниз по схилу можна сходити вільним кроком, ногу ставити на п'яту, корпус відхиляти назад. Із крутого схилу можна спускатися боком, приставними кроками, тримаючись за нерівності схилу. Пересування по грузькому і слизькому ґрунту здійснюється короткими кроками; ноги потрібно переставляти швидко, щоб вони не встигли глибоко загрузнути або зіслизнути з опори. Нogu слід ставити на всю ступню, намагаючись вибирати для опори твердіші ділянки: борозни, виступи, корені.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Повільним бігом долають довгі дистанції. Корпус під час бігу нахилено вперед трохи більше, ніж при ходьбі. Темп бігу — 150-160 кроків за 1 хв, довжина кроку — 70-90 см. Біг у середньому темпі здійснюється вільним маршовим кроком. Корпус у цьому випадку тримають трохи нахиленим уперед. Енергійно відштовхуються тією ногою, що позаду, і, зігнувши її в коліні, виносять стегном уперед-вгору і ставлять на всю ступню. Гомілка при цьому не виноситься дуже вперед, а ступня ставиться на землю далеко від проєкції центра ваги тіла. Темп бігу — 165-180 кроків за 1 хв, довжина кроку — 85-90 см.

Швидкісним бігом перебігають з укриття до бойових і транспортних машин, розбігаються перед подоланням перешкод. Корпус нахилиється вперед значно більше, ніж під час бігу в середньому темпі, а відштовхування ногою і рух рукою ще енергійніші. Збільшення довжини кроку забезпечується шляхом відштовхування ногою, що позаду, і швидкого перенесення її стегном уперед. Нога після відштовхування виноситься вперед зігнутою в коліні й м'яко ставиться на передню частину стопи з наступною опорою на всю ступню. Темп бігу — 180-200 кроків за 1 хв, довжина кроку — 120-150 см. Перебігання застосовується для швидкого зближення з противником на відкритій місцевості. Довжина перебігання залежить від рельєфу та інтенсивності вогню противника і в середньому має бути 20-40 кроків. Що відкритіша місцевість і сильніший вогонь, то коротшим має бути перебігання. Для перебігання з положення лежачи необхідно спочатку поставити зброю на запобіжник, за попереджувальною командою визначити шлях руху та можливе укриття, потім за виконавчою командою стрімко перебігти у визначене місце. На місці зупинки лягти на землю, відповзти трохи вбік і, досягнувши вказаного командою місця, приготуватися до ведення вогню.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Переповзання застосовується для непомітного наближення до противника і прихованого подолання ділянок місцевості, що мають незначні укриття, нерівності рельєфу й перебувають під спостереженням або обстрілом противника. Залежно від обстановки, рельєфу місцевості та вогню противника солдат може переповзати: по-пластунському (рисунок 2): лягти на землю, правою рукою взяти зброю за ремінь біля верхньої антабки й покласти її на передпліччя правої руки; підтягти праву (або ліву) ногу і водночас просунути ліву (праву) руку якомога далі, відштовхуючись зігнутою ногою, пересунути вперед, підтягнути другу ногу, висунути другу руку і продовжувати рухатися так само, притискуючи до себе зброю.

З досвіду застосування підрозділів в АТО:

- **варіант 1** – покласти автомат на передпліччя обох рук при переповзанні з опором на лікті рук;
- **варіант 2** – покласти приклад автомата на передпліччя лівої руки притримуючи автомат правою рукою за цівку) (для шульги – відповідно навпаки). На полі бою переповзання виконується на ліктях і передпліччях з почерговим відштовхуванням ногами, зброю — напоготові.

Водночас груди і таз не відриваються від землі, військовослужбовець дивиться прямо перед собою, ні на секунду не випускаючи з уваги поле бою та не підіймаючи високо голову Рисунок 2. Варіанти переповзання по-пластунськи напівкарачки: стати на коліна і, спираючись на передпліччя або кисті рук, підняти зігнуту праву (ліву) ногу до грудей, водночас ліву (праву) руку просунути вперед; просунути тіло вперед до повного випрямлення правої (лівої) ноги, водночас підтягнувши другу зігнуту ногу, і, просуваючи вперед другу руку, продовжувати рух; зброю тримати: при опорі

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

на передпліччя — так само, як і при переповзанні по-пластунському; при опорі на кисті рук — у правій руці (мал.); на боці: лягти на лівий бік, підтягти вперед ліву ногу і зігнути в коліні, опертися на передпліччя лівої руки, каблуком правої ноги впертися в землю якомога ближче до себе; розгинаючи праву ногу, просунути тіло вперед; не змінюючи положення, продовжувати рух; зброю тримати правою рукою, поклавши її на стегно лівої ноги.

1. Варіанти переміщення в бойовому порядку

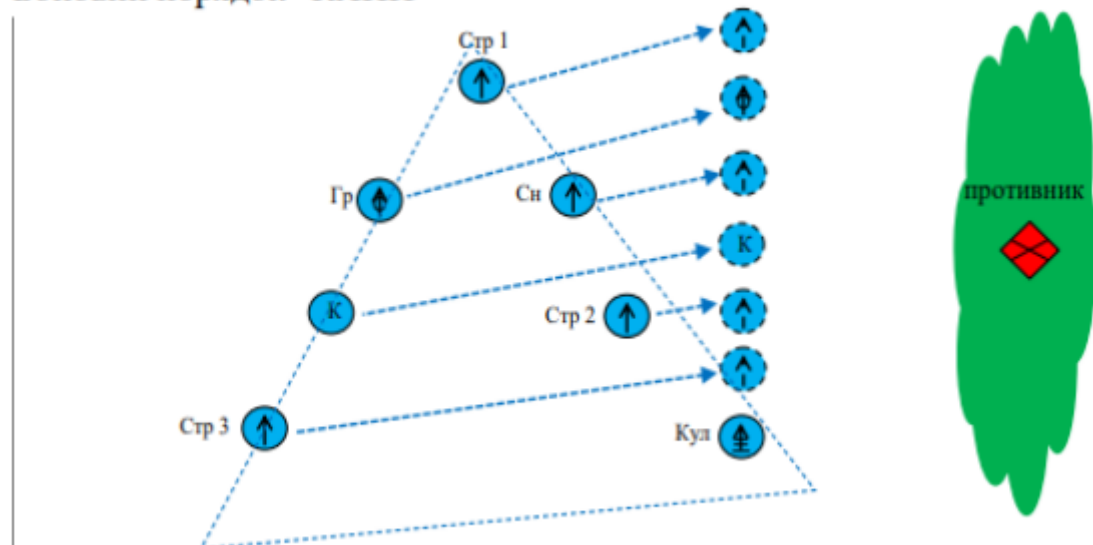
(1-й спосіб або варіант використовується здебільшого бійцями, які не потребують особливого вишколу)

КЛИНОМ. Цей бойовий порядок утворюють, розташували бійців із зсувом ліворуч і праворуч від напрямного, аби утворити клиноподібну форму, яка щонайкраще підходить для атаки. Визначення напрямку руху здійснюють за циферблатом годинника. Пам'ятайте, що напрямок руху, за яким вам потрібно рухатися, — це не той напрямок, у якому ви спостерігаєте за місцевістю, але напрямок (орієнтир), на який показує цифра 12 циферблата годинника! Сектор вогню напрямного становить 120°, або ж 12.00 (дванадцята година). Наступні два бійці ліворуч і праворуч від напрямного закривають 90-градусні сектори вогню (відповідно: 09:00 (дев'ята година) і 03:00 (третя година), що починаються прямо перед ними й перекривають їхній лівий і правий фланги. Цей же принцип застосовують і для замикаючих бійців бойового порядку, розташованих праворуч і ліворуч від бійців перед ними. Контроль тилу не передбачено, оскільки його мають здійснювати інші групи, які йдуть так само клином. Цей порядок полегшує контроль за пересуванням уперед військовослужбовців у групі на полі бою. Їх важче атакувати зненацька із засідки. Найважливіше: по противнику, який перебуває

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

попереду, можуть вести вогонь усі бійці бойової групи одночасно. Недоліки цього бойового порядку: він не передбачає обмін інформацією між бійцями й призводить до виснаження, якщо його застосовують упродовж тривалого

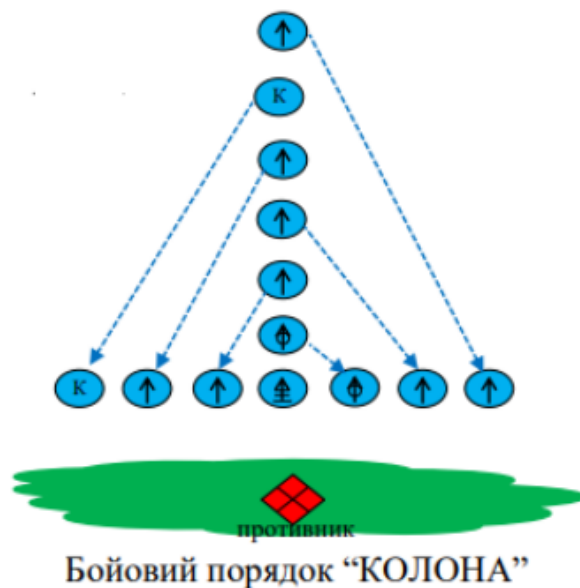
Бойовий порядок "КЛИН"

часу.

КОЛОНА. Цей спосіб використовують під час наступального бою з висуванням з глибини (з ходу). Він характеризується мінімальним рівнем безпеки. Відділення (група) тримається разом як одне ціле для ефективного управління. Інтервал між військовослужбовцями групи складає 7 м. Ця техніка руху дає можливість пересуватися досить швидко. Відділення (бойова група) може розосередитися ліворуч та праворуч у разі повітряної атаки або вогню противника.

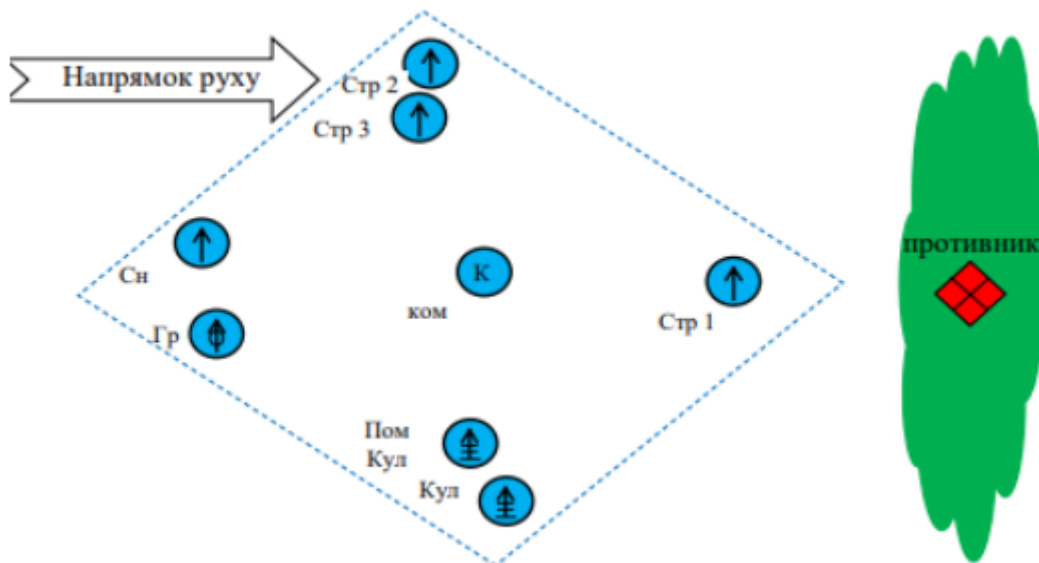
	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

РОМБОПОДІБНИЙ бойовий порядок — альтернатива клинові. Якщо в бойовій групі є чотири бійці, тоді просто потрібно поставити замикаючого точно за напрямним на певній дистанції. Якщо в бойовій групі є п'ять бійців, командир бойової групи займає позицію в центрі за напрямним і попереду замикаючого. Зрозуміло, що такий бойовий порядок перешкодить використанню усієї зброї бойової групи по противнику з фронту. Однак збільшується відсоток зброї, яку ви можете застосувати по противнику перед фронтом. Виграш у разі використання ромбоподібного порядку полягає в тому, що бойова група може рухатися швидше, міняти напрям руху і займати кругову оборону.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Бойовий порядок “РОМБ”

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

2. Прийоми і способи пересування на полі бою.

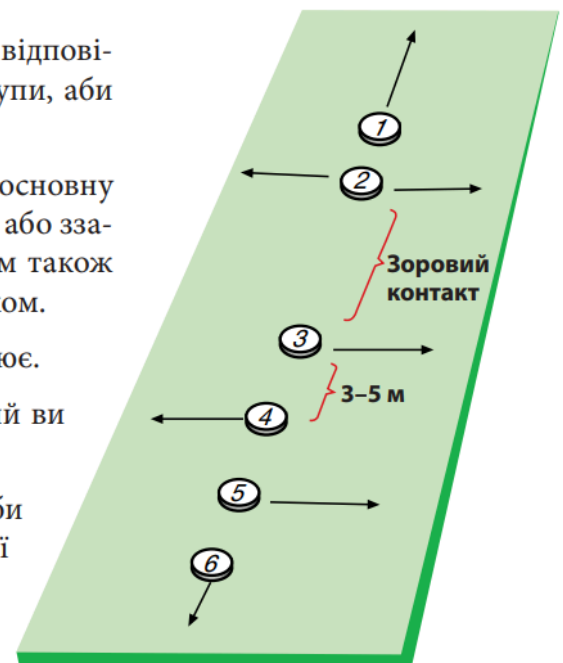
Під час руху кожен член групи повинен нести відповідальність за спостереження на 360° довокла групи, аби виявити ворога чи іншу активність.

Крім того, кожен у патрулі повинен мати власну основну зону спостереження: спереду, ліворуч, праворуч або ззаду. Під час руху в будівлях може бути доречним також розподілити спостереження за поверхами та дахом.

Спостереження лише в одному напрямку втомлює.

Дуло зброї мусить бути спрямоване у бік, у який ви зараз дивитеся — будьте готові до стрільби!

Кожен повинен мати ручну димову шашку, аби можна було застосувати дим у разі несподіваної зустрічі з противником.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Піхотному відділенню виділяється для маневру і бою 50 × 50 м (з бойовими машинами 100 × 100 м).

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Бойова колона

Відділення у бойовій колоні

Команда: «1-е відділення! — на КАМЕНІ! — проти БЕРЕЗИ! — колона! — на місці!»

Рух відбувається, коли всі рухаються однією доріжкою. Розвідники можуть просуватися попереду відділення. Формація застосовується на складній місцевості, коли є ризик наступити на дріт або міни, або коли просування повинно відбуватися швидко. Формація дозволяє здійснювати просте управління з командиром на чолі. Готовність до вогню та спостереження збоку дуже хороші, але обмежені спереду.

Бойова колона зигзагом

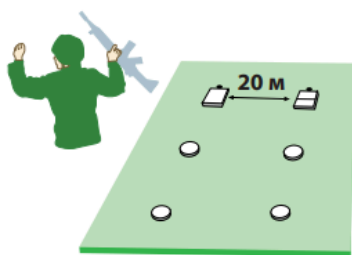

Відділення у бойовій колоні зигзагом

Команда: «1-е відділення! — на...! — проти...! — бойова колона зигзагом — відстань 5 метрів! — на місці!»

Такий спосіб просування схожий на бойову колону з тією різницею, що солдати рухається зміщено вбік один від одного. Розвідники можуть рухатися попереду групи. Формація забезпечує високу швидкість і просте управління. Підвищується готовність до вогню та огляд спереду. Вогнева готовність по боках дещо нижча у порівнянні з бойовою колоною.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
л і с н.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Відділення у бойовому рою

Бойовий рій

Команда: «1-е відділення! — на...! — проти...! — стрілецький рій на місці!»

Рух відділення відбувається двома колонами. Зазвичай відстань між командами становить 20 метрів. Готовність до вогню і спостереження попереду і з боків хороша. Формация застосовується, серед іншого, в забудованих районах, щоб уможливити огляд верхніх поверхів з протилежного боку. Бойовий рій також застосовується як підготовка до переходу у стрілецьку лінію.

Місце командира та інших членів відділення в строю залежить від організації, спорядження та завдання

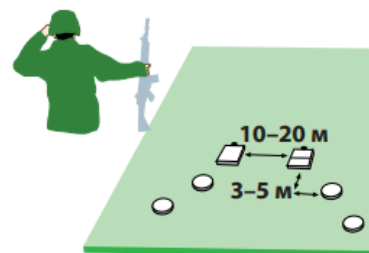
Уникати скупчення!

Обов'язково дотримуйтеся дистанції до найближчого товариша не менше 3–5 м!

Бойовий плуг

Команда: «1-е відділення! — на...! — проти...! — бойовий плуг на місці!»

Рух відділення відбувається у формі плуга. Вогнева готовність та спостереження попереду дуже хороші та відносно хороші. Формация вимагає координації та активного керівництва, а також обмежує швидкість просування. Бойовий плуг також застосовується для підготовки до переходу у бойову лінію.

Відділення у бойовому плугі

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Бойова лінія

Команда: «1-е відділення! — на...! — проти...! — бойова лінія на місці!»

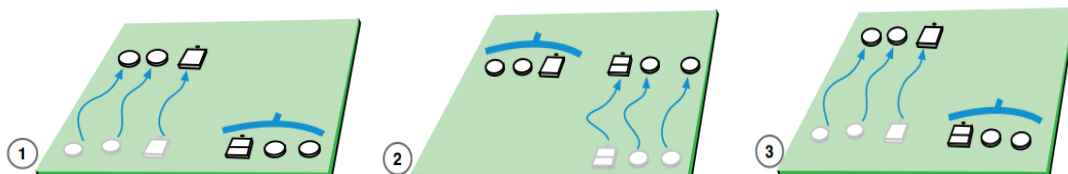
Рух відбувається в лінії пліч-о-пліч. Формация забезпечує максимальну вогневу готовність і огляд попереду. Забезпечує мінімальні вогневу готовність і спостереження з боків. Формация вимагає координації і активного керівництва та обмежує швидкість просування. Бойова лінія застосовується, в тому числі, при веденні бою відділення проти атаківаних цілей і при веденні бою з бойової позиції.

Відділення у бойовій лінії

3. Прийоми і способи пересування на полі бою

Спосіб 1. Переміщення в «трійці». «Трійка» просто розбивається на дві підгрупи по три солдати, і вони працюють так само, як працюють в «двійці», — одна група біжить, а інша прикриває.

Спосіб 2. «Два — один». Застосовується послідовне пересування: двоє стріляють — один біжить. Деякі фахівці пропонують переміщатися без суворої послідовності — хто після кого схоплюється і змінює позицію, задля того, щоб у противника не було можливості вгадати, хто з членів «трійки» буде переміщатися наступним. Така пропозиція

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

позитивна, але велика ймовірність виникнення плутанини, і, на наш погляд, більш прийнятний почерговий спосіб, але зі зміною першого, що переміщається.

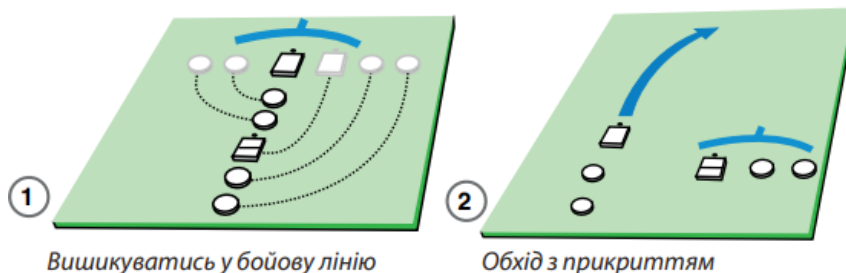
Спосіб 3. Переміщення в «двійці». Порядок переміщення у двійках методом «одна нога на землі» самоочевидний. Потрібно лише відзначити, що при роботі в «двійці» солдат, який відкриває вогонь, повинен криком, наприклад, «Тримаю!» або «Крию!», або іншим способом повідомляти про готовність прикрити вогнем переміщення напарника. Це необхідно робити, оскільки не завжди навіть всередині «двійки» може підтримуватися візуальний контакт, а в гуркоті бою не завжди можливо відрізнити вогонь свого напарника від вогню іншого солдата.

4. Способи та прийоми маневру

(Слід зазначити, що прийоми використання можуть відрізнятися та вдосконалюватися.

Усе залежить від практики та навченості підрозділу).

Обхід застосовується, коли місцевість сприятлива для атак на ворожий фланг. Перевагою обходу є те, що часто можна підтримувати пересування доволі довго й аж до лінії, де атакуючі сили можуть відкрити вогонь по противнику зненацька. Обхід відділенням, що входить до складу взводу, дозволяється, тільки якщо план бою командира взводу допускає переміщення в бік і в глибину перед власними солдатами. Ризик ненавмисного вогню вимагає, щоб усі були абсолютно впевнені в секторі обстрілу.

Обхід виконується так:

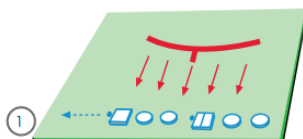
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ за сигналом командира відділення швидко і приховано трансформується в бойову лінію, або ж обхід здійснюється безпосередньо з наявної формації;
- ❖ командир відділення подає команду: «1-а група! — Обхід ліворуч!». Ця команда означає, що 2-а група негайно має зайняти бойову позицію для прикриття просування 1-ї групи вперед.

Поширена помилка — повідомляти напарникові про те, що готовий його прикривати, відразу ж після того, як закінчив переміщення, а сам ще не встиг зайняти стрілецьку позицію. Як наслідок — напарник припиняє свій вогонь до того, як другий член «двійки» почне його вести, оскільки потрібен якийсь час, щоб зайняти зручну для ведення вогню позицію. Для боротьби з цією помилкою треба відпрацювати наступний прийом. Солдат спочатку повинен зробити один постріл (чергу) і лише потім повідомити напарникові про свою готовність прикривати його вогнем. Тобто переміщення розбивається на фази: фаза ведення вогню одним солдатом змінюється фазою ведення вогню двома солдатами.

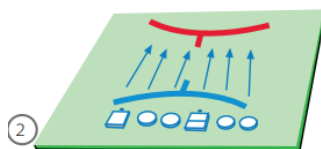
Метод «блискавка», або «флангове зміщення»

Метод «блискавка» застосовується, щоб відірватися від противника після зіткнення збоку, або як засіб переміщення вбік. Метод може застосовуватися як зі стрільбою, так і без неї. Відділення здебільшого відходить в тому ж напрямку, що й до зіткнення. Метод «блискавка» застосовується при відставанні від противника чи при дуелі.

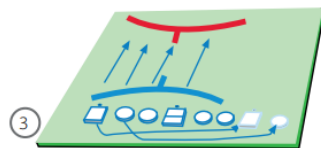

1. Командир відділення ухвалює рішення про відрив відділення від ворога та командує «Блискавка — праворуч! (ліворуч!)»

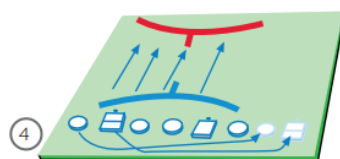
	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

2. Негайно відкрийте вогонь у відповідь. Вогнева перевага досягається за командою «Вогонь чергами!» командира відділення.

3. Проходячи повз свого найближчого бойового товариша, він доповідає «Готово!» і безпосередньо перевіряє, чи його товариш не поранений і не загинув.

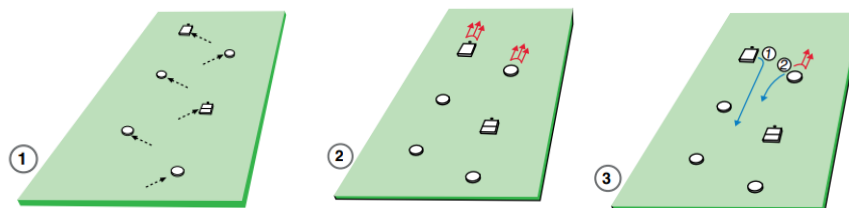
4. Другий товариш з бойової пари перериває стрільбу і повторює дії першого. Якщо відділення невелике, то вогонь необхідно втримувати протягом 5–10 секунд.

(Важливо звертати увагу на послідовність вправи та її виконання, інакше існує ризик, що всі бігтимуть і ніхто не стрілятиме. Ця процедура продовжується, поки командир відділення не зупиниться або не скомандує «Вогневі позиції!» або «За мною!»)

Метод «коридор», або «шахматка»

Метод «коридор» застосовується у випадку зіткнення, коли потрібно відірватись від противника, або як спосіб відходу. Цей метод забезпечує швидкий відхід на місцевості, що не дозволяє широкої формації (як у забудованих районах або там, де існує ризик мінування). Метод може застосовуватися як з одночасним веденням вогню, так і без нього.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

1. Усі роблять 1–2 кроки вперед і вбік. У міру того, як відбувається просування відділення, формуються дві колони на відстані 6–10 метрів одна від одної. Якщо відділення пересувається бойовим роєм, цей порядок зберігається.
2. Передові солдати вистрілюють набій за набоем або чергами в положенні на коліні з метою знищення або придушення противника для того, щоб змогти почати свій відхід. Інші спостерігають за напрямками вперед і назовні.
 - Тимчасове укриття можете створити, кинувши димову гранату!
3. Передній солдат припиняє вогонь, повертається до середини формації, бачить товаришів і швидко відступає поміж ними. Під час руху він змінює магазин і займає вогневу позицію у «черзі» за відділенням на тому боці «коридору», на якому він був до того, як почав рухатись.

(Процедура триває доти, поки командир відділення не зупиниться або не скомандує «Вогневі позиції!» чи «За мною!»).

Висновок

Кожен із зазначених вище методів має свої переваги та недоліки. Перший — найбільш простий і тому надійний спосіб, його можна використовувати для пересування солдатів, які обслуговують один вид зброї, скажімо, кулеметник і той, хто підносить боєприпаси, але при його виконанні

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

виникає момент, коли один прикриває двох. Другий спосіб з точки зору прикриття кращий, оскільки в будь-який момент двоє прикривають пересування одного, але він найповільніший. Третій спосіб найшвидший, але страждає прикриття.

Під час дій у групах можна заздалегідь встановити, хто стріляє одиночними пострілами, а хто веде вогонь чергами. Так можна домогтися ведення прицільного вогню хоча б частиною солдатів при помірній дії на них вогню чергами.

Завдання для самостійної роботи:

- ❖ ознайомитися з видами оборони та ведення вогню;
- ❖ розробити власну схему маневру;
- ❖ вивчити способи руху на різних ділянках місцевості.

Заняття 3. «Пересування на полі бою різними способами»

Мета заняття:

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- пояснити та досягти правильного розуміння, які бувають способи переміщення та умови на полі бою;
- з'ясувати, як впливає швидкість та оперативність виконання переміщення на полі бою;
- виховати моральні та ділові якості в учня як молодшого командира.

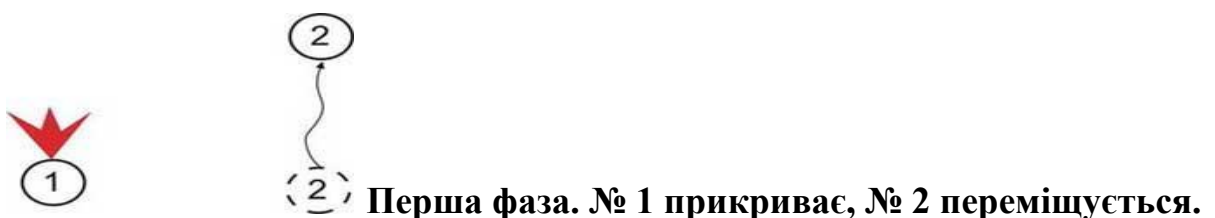
Навчальні та виховні цілі:

- ознайомити учнів зі способами та умовами переміщення;
- пояснити важливість виконання маневру та перекачу;
- розвинути в учнів бачення місцевості та того, як вона впливає на переміщення;
- виховати в учня відповідальне ставлення до фізичної підготовки.

Вступ

(Це заняття є поглибленим продовженням до заняття №2 та пояснює методику викладання пересування малими групами. Також у ньому наведено принцип маневру).

1. Переміщення в «двійці»

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

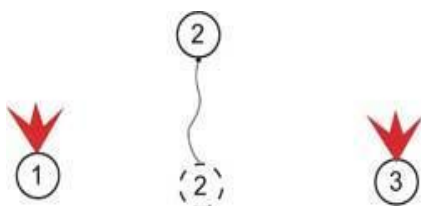
Друга фаза. № 2 заліг, зробив прицільний постріл або чергу і крикнув № 1 про готовність прикривати його переміщення.

Третя фаза. № 2 прикриває, № 1 переміщується.

(Важливо для вчителя досягти послідовності після шикування класу «підрозділу», чітко визначити учнів по парах).

2. Переміщення в «трійці»

Перша фаза .№ 1 і № 3 прикривають, № 2 переміщується.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

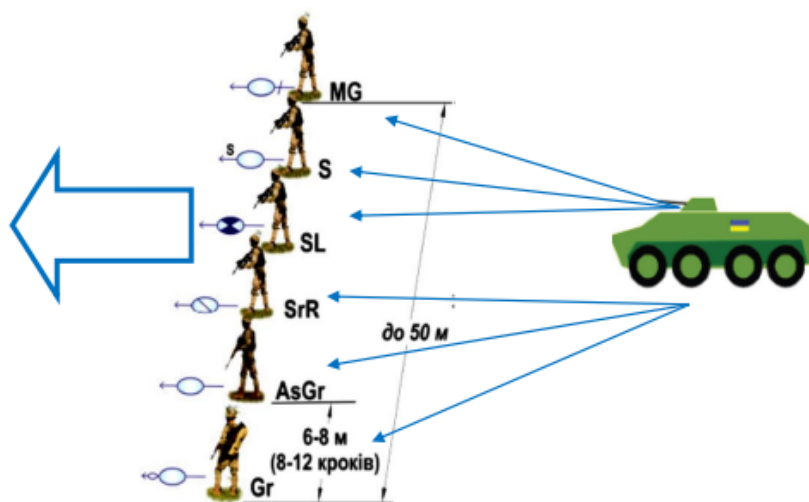
1 3 **Друга фаза.** № 2 заліг, зробив прицільний постріл або чергу і крикнув напарникам про готовність прикривати їх переміщення.

2 1 3 **Третя фаза.** № 2 прикриває, № 1 та № 3 переміщуються.

3. Одночасна атака

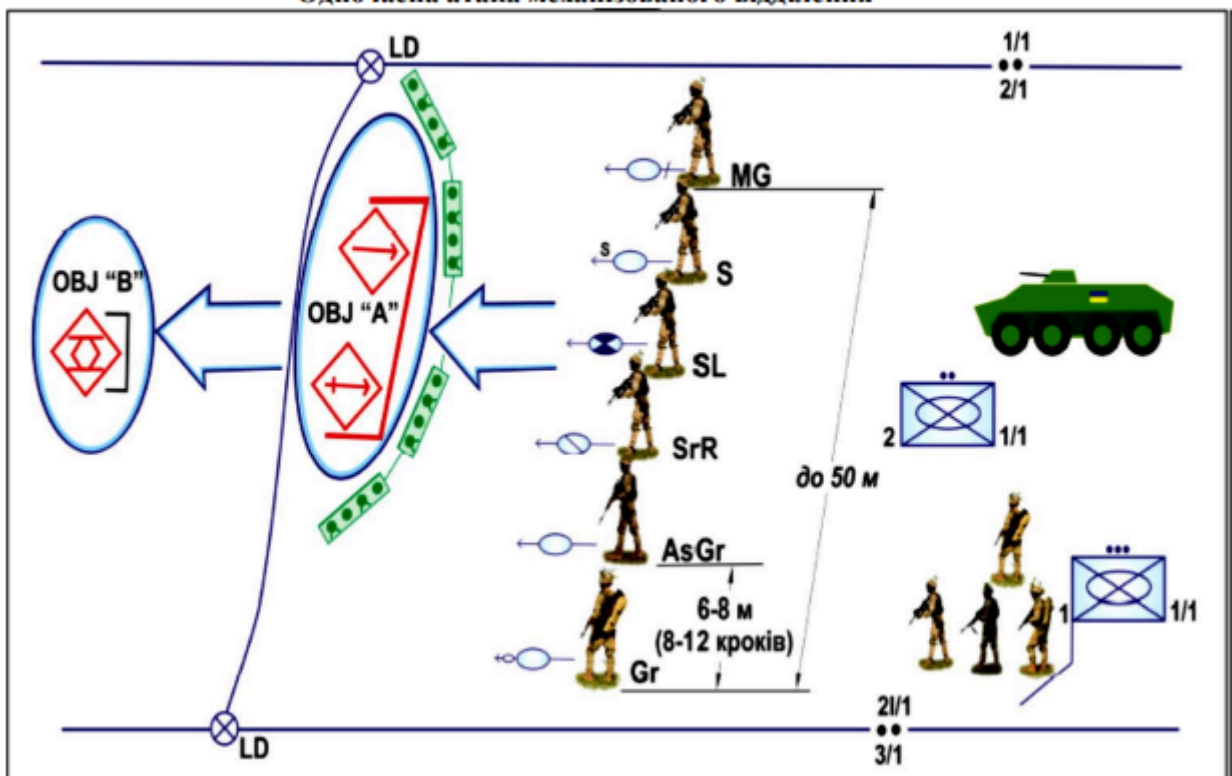
Одночасна (фронтальна) атака проводиться механізованим відділенням під час наступу в бойовій лінії, бойовими “двійками” (“трійками”) або тактичними групами, особовий склад яких діє безпосередньо за бойовою лінією танків на віддаленні, яке гарантує його безпеку від розривів снарядів своєї артилерії і підтримку просування танків вогнем стрілецької зброї. БМП (БТР) у цьому випадку, використовуючи складки місцевості, стрибками від рубежу до рубежу (від укриття до укриття) просувається за своїми відділеннями на віддаленні, що забезпечує надійну підтримку вогнем свого особового складу, що атакує, а БМП зі стабілізованим озброєнням – безпосередньо в бойовій лінії своїх відділень або у складі групи вогневого забезпечення (маневреної).

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

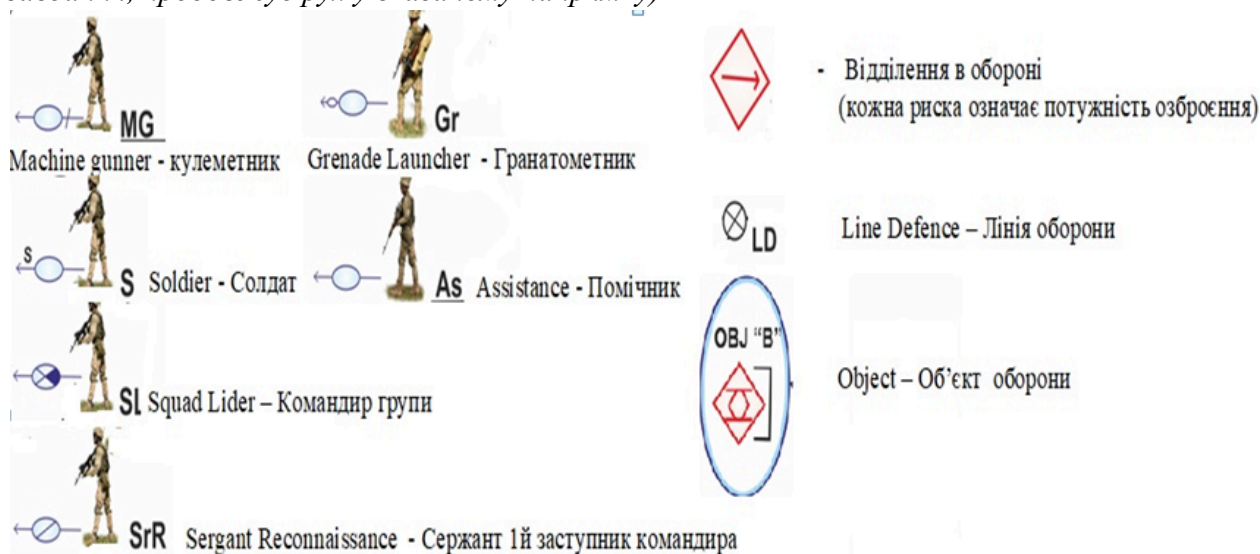
Одновременная атака механизированного подразделения

(Під час розгортання в бойовий порядок із колони, минувши передбойовий порядок, відділення бігом (напряме відділення – кроком) в установленому порядку виходять на свої місця і одночасно розгортаються в бойову лінію, відкривають вогонь і продовжують стрімкий і безупинний рух уперед. Відділення, що діє в пішому порядку, розгортається в бойову лінію за командою (сигналом) “Відділення, у напрямку такого-то предмета (на такий-то рубіж), напрямний – такий-то – ДО БОЮ!” або “Відділення, за мною – ДО БОЮ!”. Особовий склад відділення розгортається в бойову лінію (лінію бойових груп)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

праворуч і ліворуч від командира відділення або прямого і, відповідно до поставленого завдання, продовжує рух у вказаному напрямку)

(Пояснення до тактичних знаків ви також знайдете на останніх сторінках посібника в додатках до модуля).

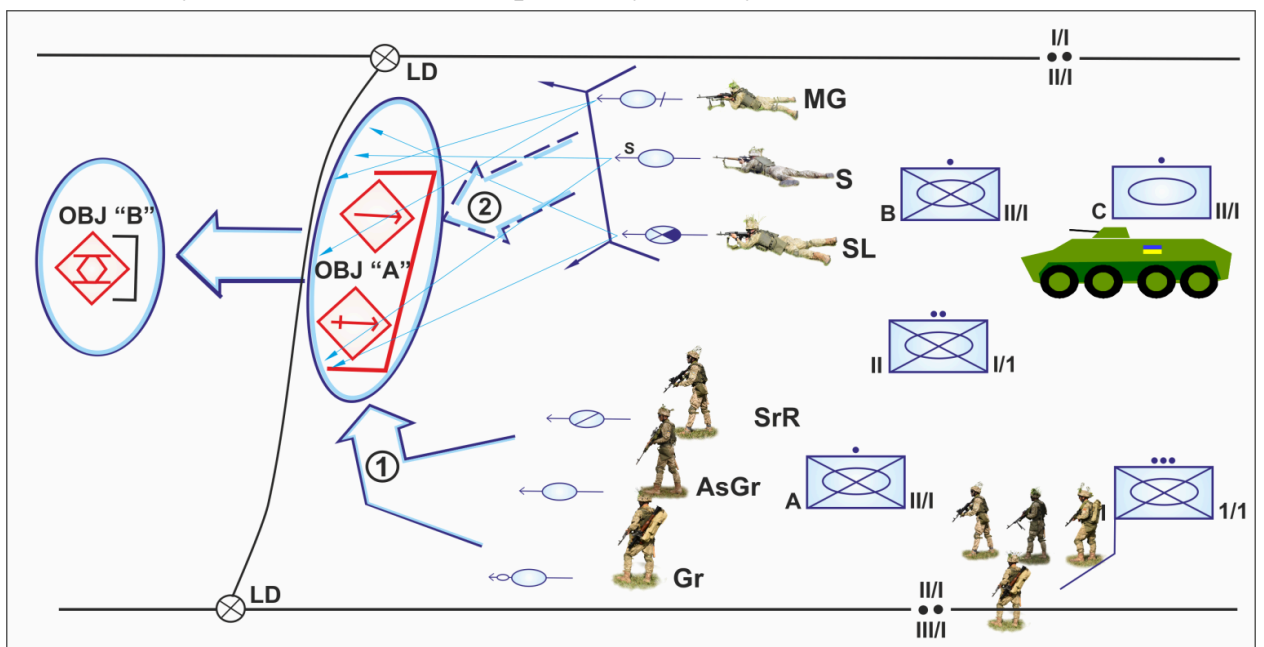
4. Послідовна атака

Послідовна атака відділенням проводиться в такому порядку: група вогневого забезпечення відділення своїм вогнем забезпечує дії маневреної групи, знищуючи живу силу і вогневі засоби противника на об'єкті атаки відділення, на флангах і в найближчій глибині.

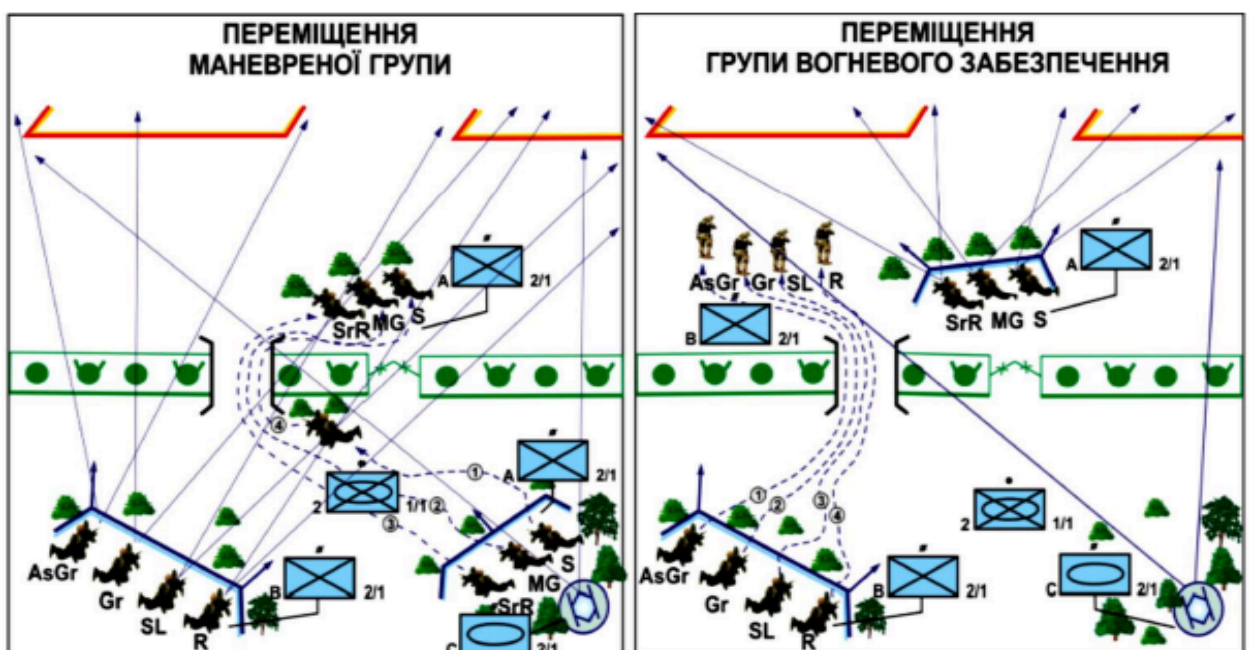
	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотопогильники
	Пасіки

Маневрова група під прикриттям вогню відділення, БМП (БТР) аерозолів (димів) атакує противника, оволодіває вказаним рубежем, закріплюється на ньому і забезпечує атаку групи вогневого забезпечення.

З виходом групи вогневого забезпечення на рубіж маневреної командир відділення уточнює завдання і продовжує наступати вглиб.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Висновок

Якісне розуміння видів та способів переміщення під час бою впливає на життя кожного військовослужбовця.

Умови переміщення, які впливають перед початком руху, потребують додаткового аналізу рельєфу місцевості, у напрямку якої буде здійснюватися рух.

Завдання для самостійної роботи:

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ вивчити способи руху на різних ділянках місцевості;
- ❖ чітко навчитися шикуватись та перебудовуватися на пари;
- ❖ практично відпрацювати елементи руху двійками та трійками.

Заняття 4. «Сигнали і команди, які подаються в бойовій обстановці»

Мета заняття:

- навчити учня використовувати умовні знаки та сигнали;
- навчити вміло та рішуче подавати команди методом умовних сигналів;
- виховати моральні та ділові якості в учня в ролі молодшого командира.

Навчальні та виховні цілі:

- пояснити та досягти правильного розуміння, для чого потрібно приховано передавати інформацію;
- навчити елементарних жестів передачі інформації на полі бою;
- показати, які бувають види та способи передачі інформації.

Вступ

Управління жестами — це важлива складова невербальної комунікації, яка допомагає виразити емоції, підкреслити думки та залучити увагу

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

співрозмовника. Жести можуть додати глибини і змісту до слів, а також допомогти в налагодженні контакту.

Основні поняття

В армії використання жестів та сигналів є важливим елементом комунікації, особливо в умовах, де усний зв'язок може бути ускладнений. Ось основні поняття, які варто знати:

1. **Сигналізація** — використання жестів або символів для передачі інформації без звукових сигналів. Це може бути важливо в умовах бою.
2. **Тактичні сигнали** — спеціально розроблені жести або позиції, які передають команди чи інформацію про ситуацію.
3. **Стандартизовані жести** — у кожній армії можуть бути свої стандарти жестів, які вивчаються під час підготовки.
4. **Сигнали небезпеки** — жести, що вказують на загрозу чи небезпечну ситуацію, наприклад, піднята рука або певна позиція.
5. **Кодування** — використання спеціальних жестів для передачі складнішої інформації, що вимагає знань від усіх учасників.
6. **Взаємодія** — знання жестів сприяє кращій координації між підрозділами, що може бути критично важливим.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

7. **Візуальні сигнали** — використання предметів, кольорів або світла для передачі інформації, наприклад, прапори або сигнальні ліхтарі.

Ці поняття допомагають забезпечити ефективну комунікацію та взаємодію в армійських підрозділах.

1. Зорові сигнали передачі інформації

Зорові сигнали в бою використовуються для передачі інформації без звукових сигналів, що дозволяє зберігати тактичну обережність. Ось кілька основних типів зорових сигналів:

1. **Сигнальні прапори** — використання кольорових прапорів для передачі команд (наприклад, червоний — атакувати, зелений — відступити).
2. **Ліхтарі та фари** — подавання сигналів у темряві (наприклад, блимання ліхтаря для сигналізації про рух).
3. **Руки рук** — стандартизовані жести для позначення певних дій (наприклад, піднята рука для зупинки).
4. **Знаки на місцевості** — використання природних об'єктів або спеціально розміщених предметів для передачі інформації.
5. **Світлові сигнали** — використання лазерів або світлових сигнальних патронів для вказівки на цілі або небезпеки.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

2. Світлові сигнали передачі інформації

Світлові сигнали є важливим засобом передачі інформації в бойових умовах, оскільки вони можуть забезпечити комунікацію там, де інші засоби зв'язку неефективні або неможливі. Основні типи світлових сигналів:

1. **Фари та прожектори** — використовуються для підсвічування певних ділянок, передачі сигналів за допомогою моргання або зміни інтенсивності світла.
2. **Сигнальні ракети** — можуть вказувати на певні дії або координати, а також використовуються для освітлення місцевості.
3. **Світлові сигнали за допомогою ліхтарів** — за допомогою коду (наприклад, азбуки Морзе) можуть передавати повідомлення, що особливо корисно вночі.
4. **Оптичні сигнали** — використання дзеркал або інших відбиваючих поверхонь для передачі сигналів на відстань (наприклад, за допомогою сонячного світла).
5. **Сигнальні ліхтарі** — встановлюються в певних місцях для позначення позицій чи маршрутів.

Ці сигнали повинні використовуватись обережно, адже ворожі сили можуть також їх помітити. Правильна координація та розуміння сигналів є критично важливими для успішної комунікації в бою.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

3. Звукові сигнали передачі інформації

Звукові сигнали в бою виконують важливу роль у комунікації між військовими підрозділами. Вони допомагають передавати інформацію, координувати дії та підтримувати бойовий дух. Ось кілька основних типів звукових сигналів:

1. **Сирени** — використовуються для сповіщення про небезпеку, загрозу або початок атаки.
2. **Командні сигнали** — короткі звукові команди, такі як свистки або постріли, що вказують на конкретні дії, наприклад, наступ або відступ.
3. **Мелодії** - військові марші або пісні можуть посилювати, підтримувати моральний дух бійців.
4. **Звуки сигналів тривоги** — використовуються для сигналізації про різні небезпеки, такі як повітряні напади чи артилерійський обстріл.
5. **Звукові маркери** — можуть вказувати на зміни в тактиці, наприклад, початок або кінець вогневого контакту.

Ефективне використання звукових сигналів дозволяє зменшити плутанину та забезпечити злагодженість у діях підрозділів.

4. Передача інформації жестами (під час руху в бойовому порядку).

Передача інформації жестами на полі бою є важливим аспектом комунікації, оскільки може бути критичною в ситуаціях, де шум або відстань ускладнюють усне спілкування. Ось основні поняття:

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

1. **Універсальність жестів** — використання жестів, які можуть бути зрозумілі всім членам команди, незалежно від мовного бар'єру.
2. **Стандартизація** — введення стандартних жестів для певних команд (наприклад, "вперед", "зупинитися", "ворог") для уникнення непорозумінь.
3. **Зорова сигналізація** — використання знаків, які видно здалеку (наприклад, підняття руки або прапорців) для передачі інформації про рухи або дії.
4. **Тактичні сигнали** — спеціально розроблені сигнали для різних тактичних ситуацій, які можуть включати як жести, так і позиції тіла.
5. **Контекстуальність** — жести можуть мати різне значення залежно від контексту ситуації, тому важливо враховувати обставини.
6. **Командна взаємодія** — ефективна комунікація між членами команди, яка базується на довірі та розумінні жестів.
7. **Підготовка та тренування** — регулярні тренування для практики використання жестів, щоб вони стали інтуїтивними у стресових ситуаціях.

Використання жестів може значно підвищити ефективність комунікації та зменшити ризики під час виконання завдань на полі бою.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Стоп — уповільнення
Знак подається відкритою долонею

Будь обережний

Слухай!
1. Долоня за вухом
2. Вкажіть напрямок

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Оборона по периметру — «Іжакова позиція»
Стиснута рука посередині голови

Командир мені
Обидві руки зчеплені з боків голови

Ворожа піхота
Використовується при визначенні цілей. Два пальці спрямовані вниз і рухаються «крокуючим» рухом

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Піхотна колона
Знак подається стиснутою рукою, інша рука витягнута прямо

Піхотна колона зигзагом
Знак подається стиснутою рукою

Піхотний рій

Піхотна лінія

Піхотний плуг
Знак подається притиснутою

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Сліди
Рука коливається
біля стопи і вказує
напрямок

Напрямок вітру
Вказує на ніс і вказує
напрямок

Командир взводу сюди!
Рука на плечі

Командир відділення сюди!
Долоня на руці

5. Передача інформації жестами під час руху на транспортному засобі в колоні

Знаки колони переважно застосовують на марші з автотранспортом або велосипедами. Знаки подають рукою або лампою. Деякі автомобілі оснащені так званим символьним дисплеєм. Як командир транспортного засобу, ви несете відповідальність за те, щоб знаки колони пересилалися до транспортного засобу, який рухається найближче позаду чи попереду. Захід і вихід з транспортного засобу дозволяється проводити тільки за командою або знаком командира / водія автомобіля.

Командир транспортного засобу або командир відділення відповідає за надання водієві підтвердження про те, що весь персонал вийшов із транспортного засобу та не перебуває в безпосередній близькості від транспортного засобу, де водій його не бачить. Водій також повинен отримати підтвердження, коли персонал сидить, двері зачинені, ремені безпеки пристебнуті та обладнання закріплене.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Колона готова до руху.
Звертаємо увагу командира.
Витягнута рука швидко
опускається і піднімається
кілька разів

По машинах! / З машин!
Витягнута рука кілька разів
махає в сторони

Двигуни запускаються
Попереду живота тримайте
руку, кілька разів повторіть
маленький круговий рух

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Розворот транспортного засобу

Витягнута рука рухається по широкому колу кілька разів перед тілом

Водіння блоком

Кисті неодноразово зводять разом долонями одна до одної. Транспортні засоби рухаються впритул, спереду назад

Готовність йти пішки

Косо витягнута рука спрямована прямо вниз, а потім — рух назад

Висновок

Відмінності від встановлених сигналів управління строєм, єдиних сигналів управління жестами в бою немає, тому можна користуватися як вище вказаними сигналами, так і придумувати з назвами свої особисті. Загальні тактичні знаки та сигнали команд можуть бути вигадані на свій розсуд кожною групою та бути засекреченими.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Завдання для самостійної роботи:

- ❖ визначити та придумати для себе основні жести для руху відділення;
- ❖ придумати індивідуальну систему сигналів та продемонструвати її;
- ❖ підготувати презентацію-візуалізацію та розробити схему жестів.

Заняття 5. «Передача інформації в бойових умовах»

Мета заняття:

- донести важливість своєчасної передачі інформації на полі бою;
- навчити вміло та рішуче використовувати всі наявні способи передачі інформації;
- виховати моральні та ділові якості в учня як молодшого командира.

Навчальні та виховні цілі:

- досягти правильного розуміння пояснення, для чого потрібно вчасно передавати інформацію;
- навчити знаходити альтернативні методи передачі інформації;
- показати, які бувають види та способи передачі інформації.

Вступ

Головною метою розвитку системи зв'язку Збройних сил України є створення єдиного інформаційно-телекомунікаційного середовища на основі

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

впровадження сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, протоколів обміну інформацією, комплексів, систем та засобів зв'язку спеціального призначення, що дасть можливість забезпечити обмін усіма видами інформації між органами й пунктами управління (всіх ланок) з відповідною пропускнуою спроможністю, достовірністю та надійністю.

Усі ми з початком військових дій відчули важливість контролю за діями щодо збору, отримання та особливо поширення інформації.

Передача інформації — це процес обміну даними між різними суб'єктами, такими як люди, комп'ютери або інші системи. Це може відбуватися через різні канали, наприклад, усно, письмово, за допомогою електронних пристроїв або навіть через невербальні знаки.

Важливою частиною передачі інформації є також зворотний зв'язок, який дозволяє отримувачу відповісти на повідомлення або уточнити його. Це допомагає забезпечити точність і зрозумілість комунікації.

1. Вимоги до безпеки зв'язку і відповідальність осіб за їх порушення

Радіозв'язок може бути джерелом отримання радіорозвідкою противника відомостей про Збройні сили України, тому його організація і забезпечення є в суворій відповідності до вимог Керівництва з радіозв'язку Збройних сил України.

Відхилення від встановлених правил і режимів використання технічних засобів зв'язку є порушенням безпеки зв'язку.

Використовувати під час ведення відкритих переговорів військові звання і прізвища службових осіб, дійсні найменування та місця дислокації військових частин (підрозділів) заборонено.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні обов'язків щодо збереження державної таємниці, розголошенні державної таємниці, недотриманні обмежень щодо передачі державної таємниці, несуть відповідальність згідно з законодавством:

- *Стаття 422. ККУ: Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості.*
- *Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, за відсутності ознак державної зради - карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.*
- *Втрата документів або матеріалів, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю, предметів, відомості про які становлять державну таємницю, особою, якій вони були довірені, якщо втрата стала результатом порушення встановлених правил поводження із зазначеними документами, матеріалами або предметами, — карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.*
- *Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, — караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.*

Засоби зв'язку небезпідставно вважають нервами армії, адже без зв'язку навіть сучасна армія стає безпорадною та некерованою. Тож не дивно, що саме рівень зв'язку та автоматизації фахівці вважають найбільш вагомим

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

критерієм розвитку сучасного війська. З 2014 року ЗСУ почали переоснащення на новітні засоби зв'язку.

Правила сигналізування

Не називайте ваш підрозділ, його діяльність та місцезнаходження чітким текстом. Використовуйте позивні, заковані слова або вихідні точки на карті. Підрозділ ворога та його діяльність можна повідомляти чітким текстом. Не називайте ворожий підрозділ та його дії поза власною системою вихідних точок на карті. Візьміть до уваги, що ваш зв'язок може прослуховуватися або глушитися. Крім того, ваш радіотрафік можна відстежити (визначити місцезнаходження). Отже, застосовуйте швидку передачу або зашифровані сигнали. Таємну незашифровану інформацію не можна поширювати в мережі. Проконсультуйтеся із вашим командиром. Увімкнені мобільні телефони ворог може відстежувати.

Радіозв'язок. Місце розташування станції

Місце, де розташовується станція, має велике значення. Станція (антена) може розташовуватися: • на висоті — ризик загородження зменшується; • у вологому місці — вологе середовище має бути на глибині (як-от озеро або мох) та в напрямку передачі сигналу; • вільно — напрямку передачі сигналу має бути вільним, що означає, що не завжди найвища точка є вирішальною для зв'язку з іншою станцією. Використовуйте карту або компас, щоб визначити вільне розташування між передавачем та одержувачем сигналу. Спробуйте попелесувати станцію на різні місця, щоб визначити, де найкращий

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

сигнал.

2. Правила встановлення радіозв'язку і ведення радіообміну

Радіодані (позивні) видають військовослужбовцю під розпис або записують в апаратний журнал радіостанції. На переносних радіостанціях радіодані записують на передній панелі радіостанції. Радіодані видають на один строк дії, після закінчення якого вони з радіостанції вилучаються і знищуються в установленому порядку.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

В окремих випадках, наприклад, при виїзді окремої радіостанції на завдання, радіодані можуть видаватися на весь період знаходження її у відриві від своєї частини.

Встановлення радіозв'язку є процесом виявлення, розпізнавання радіостанцій і отримання зв'язку (каналу радіозв'язку) заданого виду і якості шляхом налаштування та регулювання апаратури, вибору частот й антен.

Передача по радіоканалах повідомлень і ведення переговорів називається радіообміном.

При встановленні радіозв'язку виклик кореспондента та підтвердження виклику проводяться залежно від призначення позивних.

3. Альтернативні засоби передачі інформації в бойових умовах

У бойових умовах важливо мати альтернативні способи передачі інформації, оскільки традиційні засоби зв'язку можуть бути виведені з ладу. Ось декілька таких способів:

1. Сигнали візуальні:

- о **сигнальні вогні** (фарами або ліхтарями) для нічних комунікацій;
- о **сигнальні прапори** або **дзеркала** для передачі інформації на відстані.

2. Звукові сигнали:

- о використання свистків або барабанів для передачі простих команд;
- о можна використовувати крики або звуки, які є зрозумілими для всіх учасників.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

3. Фізичні посланці:

- о Надсилання інформації через кур'єрів або довірених осіб, які можуть дістатися до потрібного місця.

4. Маркери на місцевості:

- о Використання природних або штучних об'єктів для позначення маршрутів або зон.

(Ці методи можуть бути особливо корисними в умовах електронних завад або відсутності зв'язку).

Висновок

Завжди пам'ятайте: коли ведете переговори мобільним телефоном, ваші розмови, ймовірно, прослуховуються підрозділом радіорозвідки противника. Противник може визначати координати телефону з точністю до 50 метрів, навіть якщо з нього не здійснюється дзвінок.

Завдання для самостійної роботи:

- ❖ вивчити альтернативні способи передачі інформації;
- ❖ придумати індивідуальну таблицю зв'язку та позивні.

Додаткова література до опрацювання теми:

- ❖ Тимчасовий Бойовий Статут. 2021.
Бойовий статут розроблений на основі Польового статуту армії США FM 3.96.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Наказ КСВ № 152

- ❖ Бойовий Статут Збройних Сил України 2010.
Наказ КСВ №574
- ❖ Настанова з Військової Розвідки 2019. ДСК
- ❖ «Навчальний посібник» — Київ: Військовий інститут телекомунікацій та інформації. 2021
- ❖ «Способи та прийоми пересування особового складу на полі бою». — Київ: Національний університет цивільного захисту України. 2021.
- ❖ «Підготовка солдата до різних видів бою». — Київ: Національний університет цивільного захисту України. 2021
- ❖ Душкін О. І. «Тактика переміщення малих груп». — Одеса: Одеський національний університет, 2019.
- ❖ Методичні рекомендації з планування за стандартом НАТО
Затверджено Наказ КСВ від 14.11.2020 «347» ДСК

Тема 4. Техніка переміщення у складі бойової групи

Заняття 1. «Патрулювання, чергування на посту»

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Мета заняття:

- ознайомити учнів з призначенням та завданням вартової служби, положенням зброї у вартового на посту, обов'язками вартового, порядком застосування зброї;
- ознайомити з видами патрулювання на різних місцевостях.

Навчальні та виховні цілі:

- формувати впевненість при виконанні бойового завдання;
- виховувати в учнів сміливість, витримку, рішучість, пильність при виконанні завдань вартової служби.

Вступ

Кожний військовослужбовець рано чи пізно буде виконувати бойове завдання у складі озброєної варти. Тому потрібно знати склад варти, порядок застосування зброї чатовим та обов'язки всіх посадових осіб варти, мати поняття про пост та його обладнання.

1. Варта. Основні положення

Вартова служба здійснюється в мирний час, а також під час кризи, війни та міжнародних місій. На вартовому лежить велика відповідальність. Від нього залежить безпека та життя побратимів та інших людей.

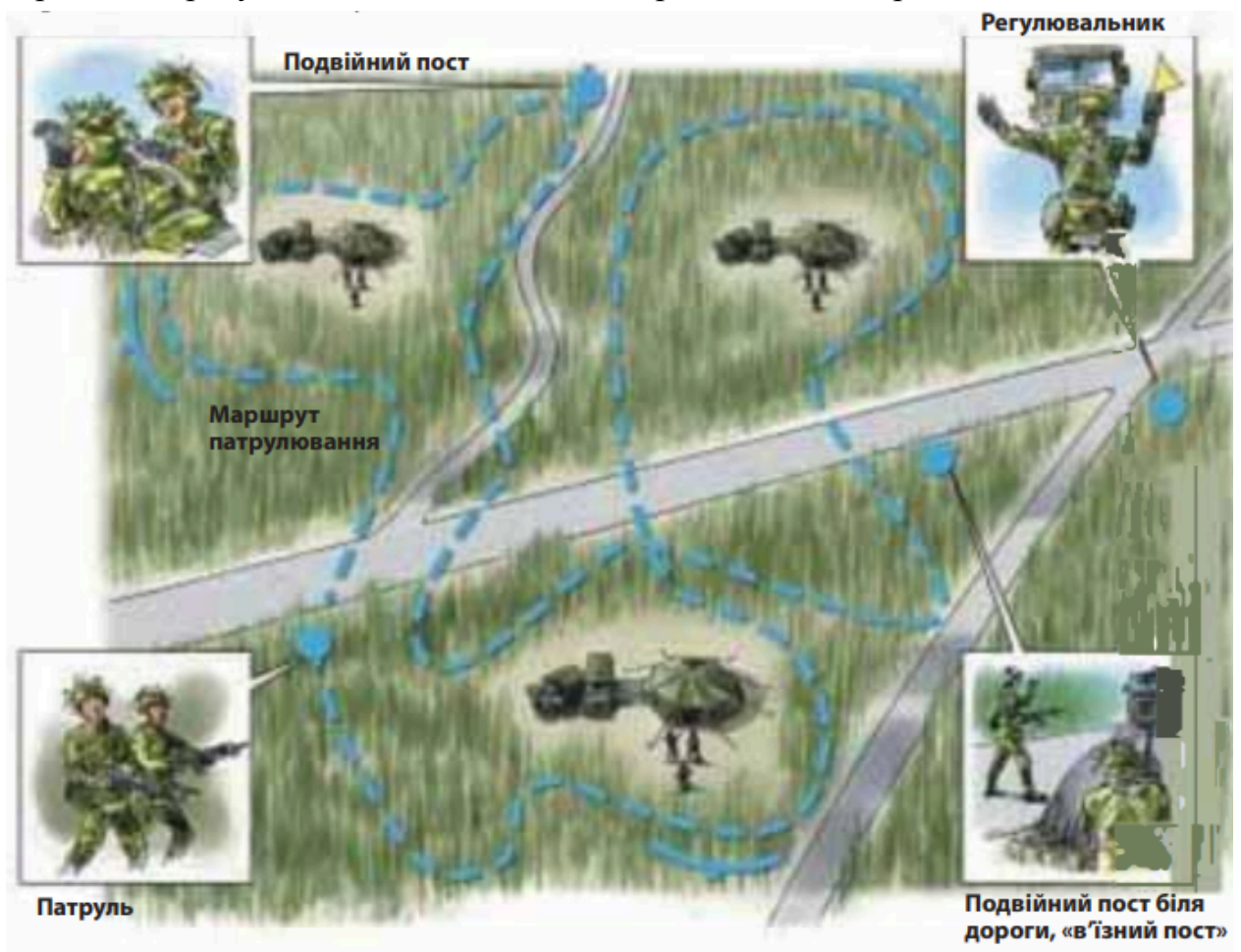
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Вартою називають озброєний підрозділ, відряджений для виконання бойового завдання з метою охорони та оборони військових об'єктів, бойових прапорів та осіб, яких тримають на гауптвахті й у дисциплінарній частині (батальйоні).

Щоб не дати ворогу заскочити себе зненацька, за будь-якої військової діяльності необхідно організовувати охорону вартовими. Обов'язок вартового — попередити побратимів про наближення ворога та стримувати його (ціною власного життя, якщо потрібно), доки вони не будуть готові до бою. Вартовий повинен бути готовий до того, що ворог може бути вдягнений в його форму та вільно говорити його мовою. Вартовий повинен завжди бути спроможний вступити в бій навіть із бронетехнікою ворога. Якщо підрозділ має протитанкову зброю, вартові також повинні бути оснащені нею. Для вартового поста потрібно обирати місце, яке дозволяє вести вогонь з такої

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

зброї по ворогу, що наближається по дорогах чи по пересіченій місцевості.

2. Вартові:

- ❖ патрульний;

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ вартовий на посту при оборонній споруді, бойовій позиції або іншому об'єкті;
- ❖ регулювальник.

Вартовий пост може складатися з однієї (одинарний пост) або двох (подвійний пост) осіб. У подвійному пості один солдат є головним вартовим, інший — другим.

Вартовий виконує свої обов'язки на визначеному місці. Зазвичай це місце потрібно обирати таким чином, щоб ворог не міг непомітно підійти близько. Як правило, вартовий має перебувати в окопі або подібній захисній споруді. Під час підготовки окопу або іншої захисної споруди вартовий може перебувати на тимчасовому місці, яке потрібно обирати так, щоб для спостереження не було перешкод. Командир та вартові, що йдуть на зміну, повинні мати можливість дістатися до місця варти тихо та непомітно для ворога.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Вдень для варти краще обирати місце, що знаходиться на підвищенні. Це дає можливість бачити на більшу відстань та спостерігати за більшою ділянкою місцевості.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Вночі краще обирати місце, що знаходиться нижче рівня місцевості, за якою потрібно спостерігати. При пересуванні ворогів вночі їхні силуети буде легше помітити на фоні неба. Вивчай місцевість вдень, щоб полегшити виконання завдань вночі.

Акт

Будь завжди готовий до бою

Передбачити, коли та звідки з'явиться ворог, неможливо. Ворог може з'явитися зненацька та підійти близько, тому ти мусиш постійно бути наготові. Не підпускай незнайомих осіб близько до себе: якщо це ворог, ти можеш не встигнути скористатися своєю зброєю. Продумай наперед, як ти діятимеш за різноманітних обставин та які позиції для стрільби можуть бути незручні або небезпечні для побратимів або цивільних.

3. Пароль та порядок його застосування

Пароль — це таємне слово, яке служить для начальника варті (чергової зміни) засобом для переконання, що варта (чергова зміна), яка прибула для заміни, справді призначена з цією метою.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Паролі потрібно використовувати ощадливо. Твій командир вирішує чи використовувати їх, чи ні. Зазвичай пароль складається з двох слів або чисел, наприклад «Паляниця — нісенітниця», або «29 — 12». Обирай слова, що є питомими вашій мові та ніяк між собою не пов'язані. Числа можна обирати таким чином, щоб їх сума завжди була однаковою. Наприклад, $27+2=29$, або $13+16=29$. Вартовий використовує перше слово або число, а той, хто наближається до поста, має відповісти другим словом або числом. Приклад: вартовий виголошує та запитує пароль: «Стій! — Пароль! — Паляниця!». Натомість той, хто наближається, відповідає: «Нісенітниця!». Якщо відповіді немає або вона неправильна, викликай командира.

Далі командир відповідає за перевірку особи та обшук потенційного порушника. Вартовий повинен якомога швидше повернутися до виконання своїх обов'язків. Обшук проводять за участі командира в окремому, захищеному місці та з допомогою принаймні двох помічників.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Попереджуй! Якщо незнайома особа наближається до поста:

- займи позицію для стрільби;
- не показуючись, вигукни: «Стій!» (достатньо гучно, щоб тебе почули, але не гучніше), щоб зупинити особу, яка наближається; опісля накажи: «Зброю на землю!» та «Руки вгору!»;
- якщо особа, зупинившись, не назвалася, запитай: «Хто йде?».

Якщо ти впізнаєш особу і впевнений, що вона є уповноваженою, можеш її пропустити. В іншому випадку тримай її під наглядом та викликай командира.

Приклад вигуку та відповіді

4. Патрулювання

Патрулювання проводиться, якщо неможливо забезпечити охорону іншим способом, наприклад, у місцевості, яку важко оглядати з однієї позиції. Вартовому, який рухається, важче чути, що відбувається навколо, коли ж його самого видно та чутно. Тому патрулювати потрібно не частіше, ніж це необхідно для перевірки цілої місцевості. Патрулювати потрібно нерегулярно, тобто так, щоб не проходити одні й ті самі місця з однаковим інтервалом часу. Обирай маршрут таким чином, щоб по ньому можна було

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

рухатися в темряві. Не ходи по хмізу, гілках або будь-чому, що може розкрити твоє місцезнаходження.

Час від часу зупиняйся на декілька секунд, щоб прислухатись до оточення. Зупиняйся лише в задалегідь вибраних місцях, де ти добре бачиш і чуєш, залишаючись невидимим. Не підходь близько до рогів будинків, широких дерев, валунів або подібних місць, де ворог може ховатись у засідці. Ходи спокійно. Якщо зупинився, не починай рухатися, поки не переконаєшся, що ворог тебе не зауважив. Рухайся не за шаблоном, аби залишатися непередбачуваним.

В іншому дотримуйся інструкцій Статуту Гарнізонної та Вартової Служби ЗСУ розділу «Дії вартового»

5. Пост (блокпост), його види та облаштування

Пости бувають 3-ох видів:

- ❖ одинарний (на вузькій місцевості або на визначеному місці);

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- ❖ подвійний (на шляхах руху та відкритій місцевості);
- ❖ блокпост (для блокування руху).

Постом називається все доручене для охорони та оборони вартовому, а також місце або ділянка місцевості, на якій він виконує свої обов'язки.

До постів також належать об'єкти та ділянки місцевості, що їх охороняє варта, на яких встановлено технічні засоби охорони або є вартові собаки.

Пости, залежно від важливості та тривалості несення служби на них, поділяються на постійні (охороняють протягом доби) та тимчасові (охороняють протягом частини доби); перші — тризмінні, другі — двозмінні.

Вимоги до обладнання посту зазначені в Додатку 4 до Статуту ГВС ЗС України.

Озброєння варт

Особовий склад варті має бути у вартовій формі одягу (Додаток 14 до СГВС ЗСУ), озброєний справною, готовою до повноцінного бою зброєю. Начальники варт озброюються своєю штатною зброєю.

Боєприпасами варта забезпечується із розрахунку: на кожний автомат і пістолет — по два споряджені магазини і на кожний карабін — 30 патронів у обоймах.

Боєприпаси особовому складу варт, крім осіб, які мають на озброєнні пістолети, видаються на вартовому містечку після проведення практичного заняття.

Розпорядженням начальника гарнізону у вартовому приміщенні створюється запас набоїв з розрахунку:

на кожний автомат — по 150 набоїв, на пістолет — по 16 набоїв, які зберігаються в герметичних коробках (цинках) у металевому ящику. У такому ж ящику зберігаються також індивідуальні перев'язувальні пакети для всього особового складу варті.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Ручні гранати й запали до них зберігаються в спеціальних металевих ящиках. Запали зберігають окремо від гранат.

Оди́нарний пост

Обирається місце, де можна залишатися непомітним доти, поки не треба буде показатися. Сховай вказівник напрямку до штабу, якщо не застосуєш його. Вказуй напрямок та дорогу, а також місце стоянки для транспорту, що приїжджає. Вказуй напрямок до штабу офіцерам, зв'язковим або іншим підрозділам (насамперед головній машині). Піднімай вказівник завчасно, щоб його встигли побачити. Якщо ти один, керуйся тими ж рекомендаціями, що й головний вартовий у подвійному посту. Оскільки ти забезпечуєш і охорону, і обшук, ти маєш бути ще більш уважним та настороженим.

Подвійний пост

Подвійні вартові пости зазвичай організовуються на дорогах, які ведуть до місця розташування або табору підрозділу, а також якщо потрібно перевіряти рух транспорту. Пости потрібно розташовувати якомога ближче до підрозділу, щоб була можливість швидко попередити командира або викликати підмогу.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Другий вартовий повинен постійно бути готовий до відкриття вогню!

Блокпост

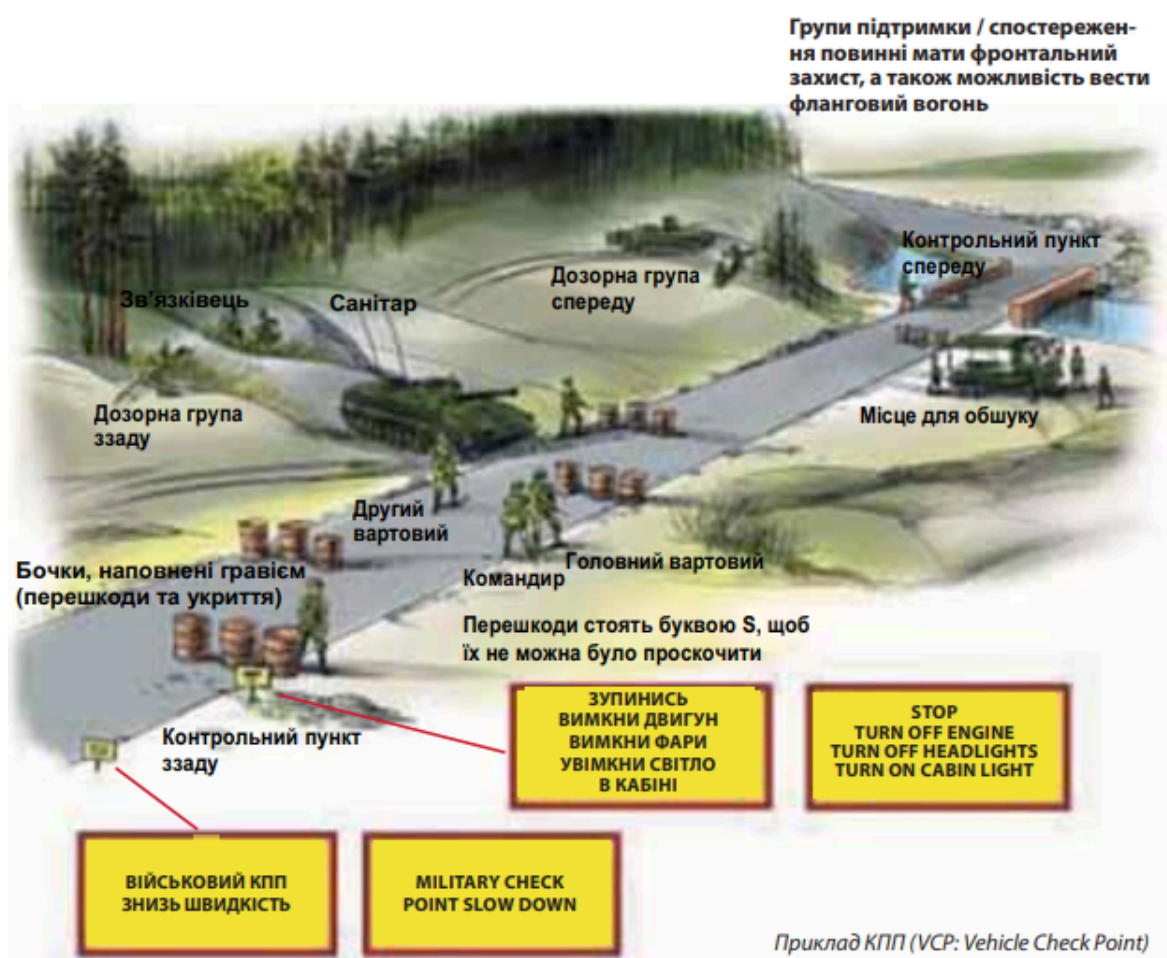
Блокпост — військова варта, що розташовується стаціонарно для вирішення певних завдань: охорони певної дороги або району з метою захисту дружніх підрозділів від розвідки та несподіваного нападу ворога. До завдань блокпоста також може входити перевірка транспорту, що проїжджає цим шляхом. Зазвичай блокпост складається з підсиленого відділення, іноді також із бойової машини піхоти або бронетранспортера. Блокпост повинен мати протитанкову зброю.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Блокпост може розгортатися як контрольно-пропускний пункт (КПП). У цьому випадку його завданням зазвичай є перевірка та фільтрування транспорту. Розгортання КПП відбувається таким чином:

- ❖ щоб сповільнювати за допомогою перешкод транспорт, що наближається до КПП або проходить через нього;
- ❖ перешкоди (власні транспортні засоби або наповнені бочки) можете прибрати, полегшивши проїзд;
- ❖ особовий склад, що забезпечує перевірку, міг би отримати підтримку та швидко сховатися в укриття;
- ❖ щоб можна було вести вогонь (в тому числі протитанковий) проти транспорту на КПП та на під'їзді до нього;
- ❖ щоб була можливість швидко замінювати КПП протитранспортними та/або протитанковими засобами.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Висновок

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Варта — це озброєний підрозділ, який забезпечує життєдіяльність та охорону суміжних або сусідніх підрозділів. Якісне виконання обов'язків вартової служби впливає на життя кожного побратима.

Завдання для самостійної роботи:

(Переконайтеся, що учні законспектували основні поняття та терміни, це впливає на подальше розуміння теми)

- ❖ ознайомитися зі Статутом ГВС ЗСУ;
- ❖ розробити власну схему або накреслити зразок патрулювання місцевості;
- ❖ намалювати та створити схему блокпосту (КПП).

Заняття 2. «Подолання інженерних загороджень. Смуга перешкод»

Мета заняття

- підготовка особового складу до ефективного подолання різних типів інженерних перешкод (мінних полів, дротяних загороджень, пасток та інших загороджень) у бойових умовах.

Навчальні та виховні цілі

- ❖ **Ознайомлення з типами інженерних загороджень:** вивчення основних видів інженерних перешкод (мінні поля, дротяні загородження, протитанкові рови, пастки тощо) та їхніх характеристик.
- ❖ **Опанування методів подолання:** вивчення тактичних прийомів і використання спеціальних засобів для додання загороджень, таких як саперні інструменти, інженерна техніка, вибухові засоби, штурмові драбини тощо.
- ❖ **Розвиток практичних навичок:** проведення практичних занять з подолання загороджень в умовах, наближених до бойових; відпрацювання дій у складі

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

груп або взводу разом із злагодженістю дій при виявленні та нейтралізації загороджень.

- ❖ **Опанування заходів безпеки:** вивчення правил безпеки при подоланні мінно-вибухових та інших загороджень, а також дії при виявленні несподіваних інженерних перешкод.

Вступ

У сучасних умовах бойових дій інженерні загородження є важливим елементом оборони противника, і вміння швидко та ефективно їх подолати має вирішальне значення для успіху бойових операцій.

Важливо розуміти, що інженерні загородження застосовуються не лише, щоб зупинити рух або знищити противника, а й щоб покращити пересування дружніх підрозділів.

1. Загальне визначення

Інженерними загородженнями називаються інженерні засоби, споруди та руїни, встановлені та облаштовані на місцевості.

Інженерні загородження призначені для:

- ❖ стримування просування противника;
- ❖ ускладнення його маневру;
- ❖ нанесення йому втрат живої сили та техніки;
- ❖ створення найбільш сприятливих умов військам для ураження противника всіма видами озброєння.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Інженерні загородження застосовуються у всіх видах бойових дій, влаштовують їх за рішенням командира в поєднанні з природними перешкодами та в тісному зв'язку з картою вогню та діями військ.

Створюють такі загородження перед позиціями військ та за напрямками, ними прикривають рубежі, проміжки між позиціями, фланги, пункти управління та інші тактичні й стратегічні об'єкти.

Вони повинні бути несподіваними для противника, стійкими до впливу вогневих та технічних засобів і не заважати маневрам військ.

ІНЖЕНЕРНІ ЗАГОРОДЖЕННЯ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА (за призначенням):

- ❖ протитанкові;
- ❖ протипіхотні;
- ❖ протидесантні;
- ❖ протитранспортні.

2. Укріплення

Практично для всіх операцій потрібні фортифікаційні роботи. І при обороні така робота є більш комплексною. Окремий окоп захищає від вогню з вогнепальної зброї та легких уламків. Він також захищає від теплового випромінювання ядерної зброї та забезпечує відносний захист від радіоактивного випромінювання.

Першим і надважливим інженерним загородженням є ОКРЕМИЙ ОКОП, який потім в майбутньому процесі розвитку може з'єднатися траншеями з іншими окремими окопами та будувати лінію оборони, після чого буде проходити первинне мінування та оточення території.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

(**ВАЖЛИВО** знати: спочатку військовослужбовець дбає про своє життя та безпеку, а потім про безпеку та життєдіяльність інших, тому спочатку кожен воїн повинен зайняти позицію та окопатися, а вже потім думати, як загороджувати шлях або утримувати район оборони).

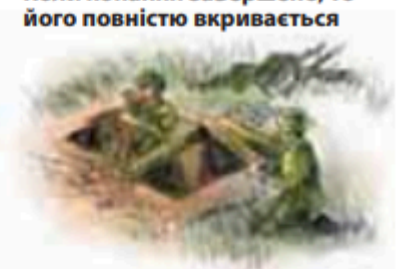
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Стоячий окоп викопується та обкладається колодами чи дошками для покриття

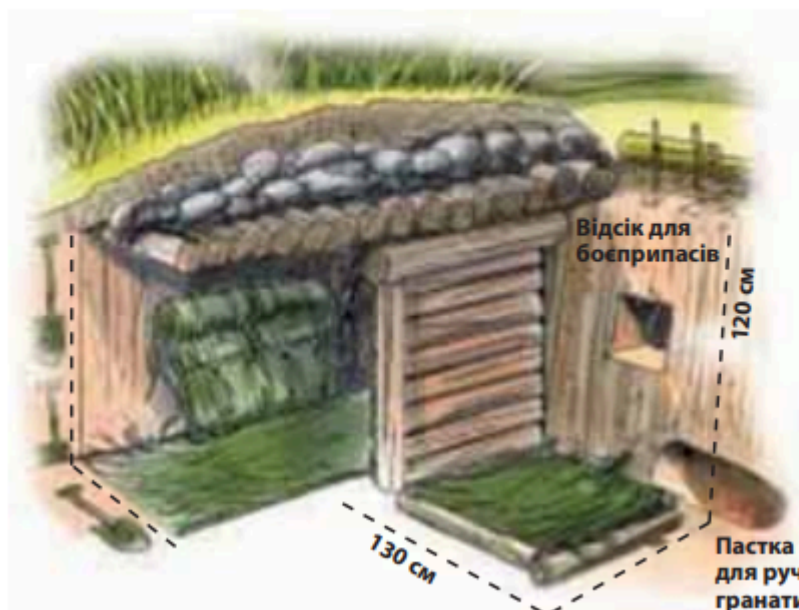

Далі продовжуєтє копання / розширення окопу і докладається колод

Коли копання завершено, то його повністю вкривається

Покриття зміцнюється так, щоб воно надійно захищало від уламків

Наостанок виготовляється і встановлюєтєся для закриття окопу люк

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Протиуламкове покриття від різноманітної зброї

Захист проти багатьох видів зброї потребує укриття з певним накриттям

3. Невибухові інженерні загородження

Невибухові загородження — це тип інженерних перешкод, які не мають у своєму складі вибухових речовин, але створюють фізичні перешкоди для руху військ та техніки. Вони використовуються для затримки або ускладнення просування противника і захисту важливих об'єктів.

Основні типи невибухових загороджень:

- дротяні загородження: колючий дріт, сіткові загородження, спіралі "концертина";
- протитанкові загородження: рови, бар'єри, ескарпи, бетонні блоки, "протитанкові їжаки".

Природні загородження: рельєф місцевості (скелі, ріки), вирубка лісів, створення штучних боліт або затоплених територій.

Дротяні загородження:

- о механічне розрізання дроту: застосування спеціальних інструментів, як-от кусачки, болторізи або механізовані ножиці;

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

- о протягування або підризу: використання спеціальних тросів і транспортних засобів для протягування дроту або знищення загороджень за допомогою вибухових зарядів;
- о використання танків або бронетехніки: бронетехніка може протягувати колючий дріт або створювати коридори через загородження.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Колючий дріт

Нахилена
огорожа
з колючого
дроту

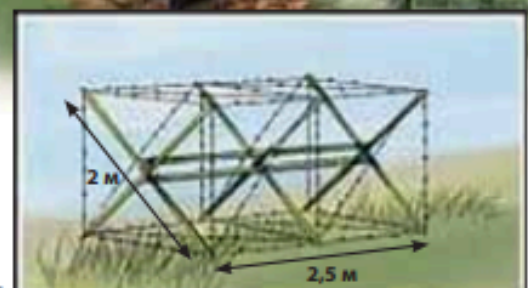
Сітка

Дротовий килим

Бомбосховище

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Протитанкові загородження

Засіка — оборонне загородження в лісовій місцевості. Одне з найсерйозніших і найбільш важких для знешкодження перешкод. Будується з дерев діаметром не менше 15 см, повалених рядами чи хрест-навхрест вершинами в бік противника. Робиться дуже швидко.

Завали в лісі влаштовуються глибиною не менше 30 м на узліссях, галявинах і дорогах з дерев діаметром не менше 20 см з відстанями між ними не більше 6 м. Стовбури дерев кріплять до пнів, висота яких повинна бути 60 - 120 см, дротом.

Завали в горах влаштовуються на гірських дорогах, в ущелинах, каньйонах обваленням гірських порід вибуховим способом або засобами механізації.

Завали в населених пунктах влаштовуються на вулицях у проміжках між будівлями з використанням зруйнованих будівель.

Протитанкові надовби — пірамідальні бетонні конструкції фортифікаційного типу чи вриті в землю рядами гранітні глиби. Призначені для ускладнення роботи танкових підрозділів противника. Більш малі протитанкові надовби повинні пошкоджувати днище танка і можуть бути замасковані. Великі протитанкові надовби повинні своїми розмірами ускладнювати розчистку проходів. Часто використовуються спільно з мінними полями і дротяними загородженнями.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

4. Вибухові загородження

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Вибухові загородження — це інженерні перешкоди, до складу яких входять мінно-вибухові пристрої (міни, фугаси, вибухові пастки), які встановлюються для ураження живої сили, техніки або будівель супротивника. Вони можуть бути як протипіхотними, так і протитанковими, а також мати дистанційне управління.

Основні види вибухових загороджень:

- **протипіхотні міни** — міни, призначені для ураження особового складу;
- **протитанкові міни** — міни, що знищують або виводять з ладу бронетехніку;
- **фугаси** — приховані вибухові пристрої великої потужності, що активуються при наближенні супротивника;
- **вибухові пастки** — інженерні пристрої, що спрацювують при певній дії, наприклад, при знятті захисного елемента.

Усі командири можуть віддавати накази щодо мінного загородження, тобто мінування під наглядом персоналу, який зможе попередити, провести через нього або усунути мінування за короткий час (кілька хвилин). У разі залишення мінного загородження без нагляду необхідно повідомити про це, зафіксувати його та обладнати оповіщувальними засобами за рішенням відповідального командира цієї ділянки. Вільні від мін зони потрібні, наприклад, для того, щоб власні підрозділи могли рухатися та атакувати. Ці території не можуть бути заміновані навіть за допомогою імітаційного мінування. Однак імітаційне мінування може відбуватися в межах вільної від мін зони в опорних пунктах, всередині проти штурмових загороджень. Застосування такого мінування здійснюється в особливому порядку. Щоб не завдати шкоди власним підрозділам чи цивільному населенню, під час усіх видів мінування необхідно вживати заходів попередження. Обсяг визначається відповідальним командиром на ділянці. Звітування потрібне для того, щоб мати можливість зорієнтуватися, де знаходяться міни, щоб ви могли планувати ваші операції згідно з цим.

(Протокол — це вказівка, яка зазначає, коли слід мінувати, а коли — розмінювати. Якщо ви були змушені мінувати під час бою і не встигли зафіксувати або

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

позначити місце мінування — все одно повідомте місце розташування, радіус, кількість мін і тип мін якомога швидше та якомога детальніше)

Приклад мінування з транспорту

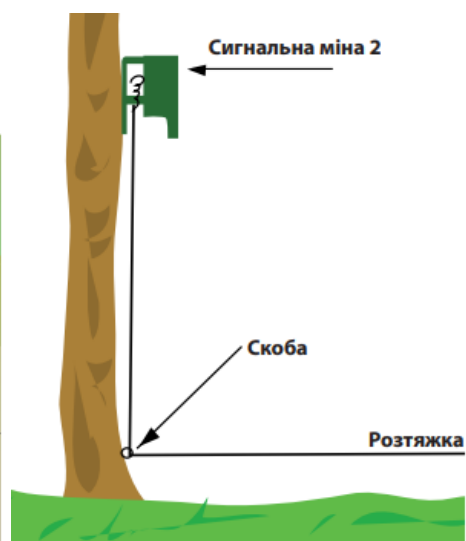
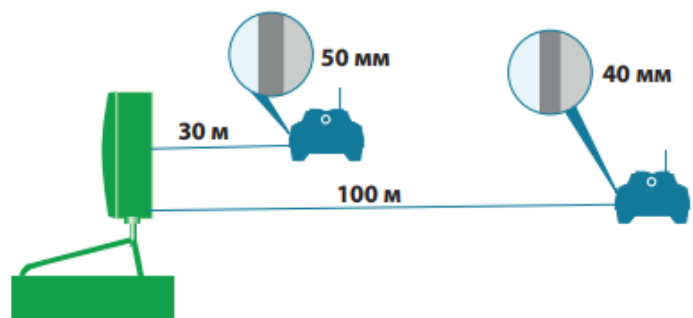
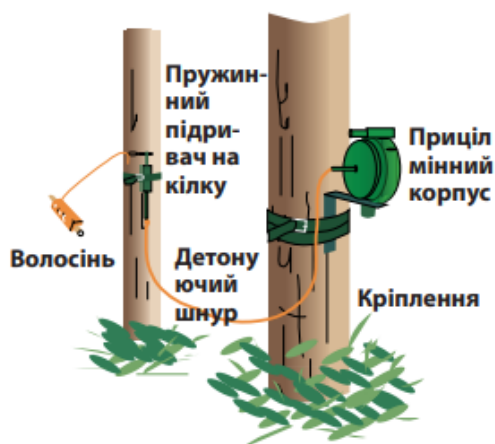
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

5. Протитранспортне мінування

Протитранспортні міни мають спрямовану уламкову дію або спрямовану вибухову дію і можуть діяти на певній висоті та в межах певного сектора. Вони придатні для застосування в якості мін керованого ураження.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

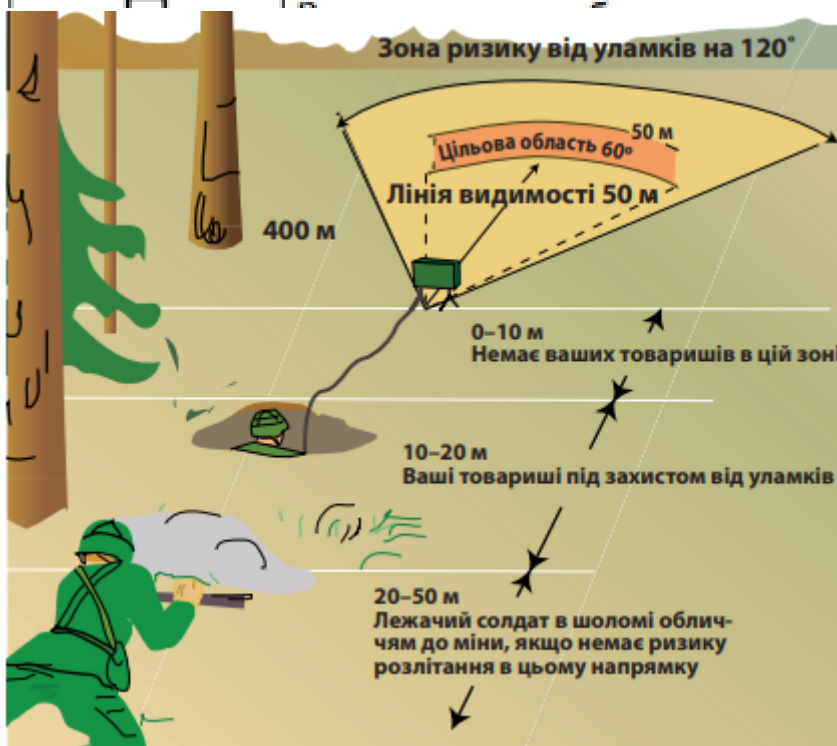
Сигнальна міна застосовується для полегшення спостереження у важкодоступній місцевості та в темну пору доби. Сигнальна міна також може бути використана для освітлення цільової місцевості в разі вогневого нападу або оборони. При спрацьовуванні сигнальної міни утворюється яскравий спалах світла протягом близько 12 секунд, водночас лунає свист близько 5 секунд. Сигнальну міну встановлюють на дереві чи чомусь подібному, після чого між відповідними місцями на місцевості кріплять розтяжку.

(Майте на увазі, сигнальна міна повинна кріпитися до боку дерева, що в напрямку противника, задля того щоб не бути засліпленим самому та чітко бачити противника і таким чином побороти його).

Оборонні заряди — це зброя, яка діє шляхом спрямованого уламкового ураження (сталеві кульки). Вони застосовуються як прицільна зброя і приводяться в дію з власної бойової позиції за допомогою спускового троса або електроспуску.

Оборонний заряд не повинен бути повернутий таким чином, щоб натягувалися розтяжки тощо, внаслідок чого втрачається контроль над вогнем. Тоді ця зброя розглядається як військова міна. Швеція взяла на себе зобов'язання її не застосовувати.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Увага!

При поводженні з вибухівкою та запалювальними речовинами під час навчань в мирний час застосовуються особливі правила безпеки.

Висновок

Подолання інженерних загороджень — це складний і ризикований процес, що вимагає високої кваліфікації особового складу, технічного оснащення та злагодженості підрозділів. Інженерна підготовка — це наука, яка вдосконалюється кожного року відповідно до викликів, які стають перед військом.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Завдання для самостійної роботи:

(Переконайтеся, що учні засвоїли всю тему)

- ❖ вивчити інженерну підготовку з книг та настанов;
- ❖ підготувати презентацію з теми “Мінна безпека”.

Додаткова література до опрацювання теми:

- ❖ Фортифікаційне обладнання позицій, опорних пунктів та районів механізованих підрозділів / Пугач В.В., Петрук О.В., Зміївський Г.А. та ін. – Харків: ВЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2021. – 66 с.
- ❖ Маскування військ та об'єктів. Захист від високоточної зброї : навч. посіб. / Пугач В.В., Чепурний В.П., Куртов А.І. та ін. – Харків: ВЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2022. – 116 с.
- ❖ Тимчасовий Бойовий Статут. 2021. (Бойовий статут розроблений на основі Польового статуту армії США FM 3.96., Наказ КСВ № 152)
- ❖ Статут ГВС ЗСУ.

Додатки до матеріалу:

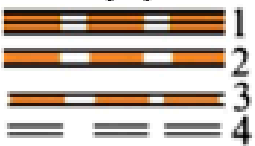
- ❖ Додаток 1. Основні умовні знаки для топографічних карт.
- ❖ Додаток 2. Основні військові умовні знаки. (Нового зразка НАТО).
- ❖ Приклад проведення радіотренування з радіостанцією.
- ❖ Нормативи з тактичної підготовки.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
	

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

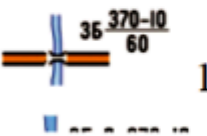
Умовні знаки	Назви та характеристики об'єктів
	Кордони державні
	Пункти державної геодезичної мережі
 1 2 3	Те саме: 1) на курганах 2) на будівлях; 3) на церквах
	Пункти розрядних геодезичних мереж згущення
	Те саме на курганах
	Будівлі житлові та нежитлові
	Будівлі визначні
	Поодинокі двори
 <i>зруйн.</i>	Будівлі зруйновані та напівзруйновані
	Труби промислових підприємств
	Промислові підприємства з трубами
	Промислові підприємства без труб
 <i>шах.</i> 1	Устя шахтних стовбурів та штолень: 1) діючих; 2) недіючих
 <i>шт.</i> 2	
	Терикони, відвали порід
 <i>кам.</i>	Розробки корисних копалин відкритим способом
	Торфорозробки
 <i>нафт.</i>	Нафтові та газові свердловини з вишками
	Склади пального та газгольдери
	Бензоколонки та заправні станції
<i>ГЕС</i> 	Гідроелектростанції (ГЕС)
	Електростанції (ДРЕС, ТЕЦ та ін.)
	Градирні
	Підстанції електричні

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

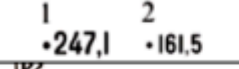
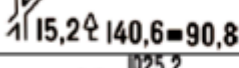
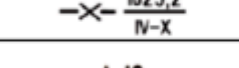
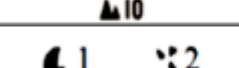
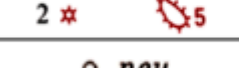
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
 1 2 3 4	Автомобільні дороги, що споруджуються: 1) автомагістралі; 2) з удосконаленням покриттям; 3) з покриттям; 4) без покриття
 4	Автомобільні дороги на насипах та у виїмках: (4 – висота або глибина в метрах)
	Номери автомобільних доріг
 1 2	Ділянки доріг з великими ухілами (8% і більше) і малим радіусом повороту (25м і менше)
	Берегові лінії річок, озер постійні та визначені
	Берегові лінії річок, озер непостійні та невизначені
	Річки та струмки з постійним водотоком
	Річки та струмки пересихаючі
 водсп. 5	Водоспади (5 – висота падіння води в метрах)
 пор. пор.	Пороги
	Початок регулярного судноплавства
 114,3 118,6	Позначки урізів води
	Стрілки, що показують напрямок і швидкість течії річки (м/с)
 52 1,0П 170 1,7П	Характеристика річок і каналів: у чисельнику – ширина (м); у знаменнику – глибина (м), ґрунт дна
 20	Ізобати та їх підписи
 38	Позначки глибин в метрах
	Канали та канави шириною до 3м

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
	

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Головні колодязі
 (<i>г.-сол.</i>)	Колодязі (характеристика води – гірко-солон)
 1 2	Колодязі: 1) з вітряним двигуном; 2) бетоновані з механічним підніманням води
 <i>арт. к.</i>	Артезіанські колодязі та артезіанські свердловини
	Водосховища та інші споруди для збору води
 1 2	Джерела: 1) необладнані; 2) обладнані
	Мости через незначні перешкоди та труби (довжиною до 3м)
 1 2	Характеристика мостів на: 1) автодорогах; 2) залізницях (ЗБ – матеріал споруди, 8 – висота низу ферми моста над рівнем води; 370 – довжина моста, 10 – ширина проїжджої частини в метрах, 60 – вантажопідйомність в тоннах)
	Броди
	Перевози
	Поромні переправи
	Дамби (Зем. – матеріал споруди, 3 – ширина по верху, 6 – висота в метрах)

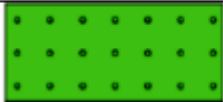
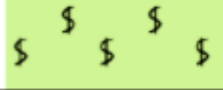
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Горизонталі: 1) основні потовщені; 2) основні; 3) додаткові; 4) допоміжні (100 – підписи горизонталей в метрах)
	Позначки висот: 1) командних; 2) точок місцевості
	Позначки висот біля орієнтирів
	Перевали, позначки їхніх висот і місяці дії
	Скелі-останці (10 – висота в метрах)
	1. Окремі камені 2. Скупчення каміння
	1. Ями (5 – глибина в метрах)
	2. Кургани та горби (5 – висота в метрах)
	Входи в печери та гроти
	Скелі та скелясті обриви
	Яри та водорії (вимоїни): (8 – ширина між бровками, 3 – глибина в метрах)
	Обриви (21 – висота в метрах)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
л і с н.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Контури рослинності та ґрунтів
	Переважаючі породи дерев у лісі: 1) хвойні (ялина, сосна, ялиця); 2) листяні (береза, дуб, клен); 3) мішані. Характеристика дерев у метрах: 25 – середня висота дерев, 0,30 – середня товщина стовбурів, 6 – середня відстань між деревами
	Вузькі смуги лісу та захисні лісонасадження (6 – середня висота дерев у метрах)
	Невеликі ділянки лісу, що не виражаються в масштабі карти і не мають значення орієнтирів
	Окремі гаї, що не виражаються в масштабі карти, але мають значення орієнтирів: 1) хвойні; 2) листяні; 3) мішані
	Поодинокі дерева, що мають значення орієнтирів: 1) хвойні; 2) листяні
	Поросль лісу, лісові розсадники і молоді посадки висотою до 4м (2 - середня висота дерев у метрах)
	Буреломи (вітровали)
	1. Рідколісся
	1. Горілі ділянки лісу та сухостої (згарища); 2. Вирубані ділянки лісу (зруби)
	Просіки в лісі: 1) виражаються в масштабі карти (лінії електропередачі по просіках); 2) інші просіки; 3) лінії зв'язку по просіках

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

 1 2	1) окремі кущі та групи кущів; 2) суцільні зарості кущів
1 0,6 2 0,6	Породи чагарників: 1) хвойні; 2) листяні (0,6 – середня висота кущів у метрах)
.....	Вузькі смуги кущів та живопліт
	Сади фруктові та цитрусові
	Виноградники
" " 1 " " 2 " " " "	Трав'яна рослинність: 1) лугова; 2) високотрав'яна (вище 1м)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Зарості очерету
1 2 3 	Мочарі: 1) з трав'яною рослинністю; 2) з очеретом; 3) заболоченість
	1. Степова (трав'яна) рослинність; 2. Напівчагарники (полин тощо)
	Болота непрохідні та важкопрохідні (1,8 – глибина в метрах): 1) з трав'яною; 2) з моховою; 3) з очеретяною рослинністю
	Болота прохідні (0,6 – глибина (м)): 1) з трав'яною; 2) з моховою; 3) з очеретяною рослинністю
	Солончаки непрохідні (мокрі та пухкі)
	Солончаки прохідні
	Піски рівні
ВІННИЦЯ	Назви міст
ХМІЛЬНИК	Назви селищ
УЛАНІВ	Назви сіл і прирівняних до них поселень
ІВАНКІВСЬКЕ	
СЬОМАКИ	
ДУМЕНКИ	
КРУТІВ	

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

<i>Юхимове</i>	Назви окремих хуторів та поодиноких дворів
<i>Буча</i>	Назви залізничних станцій, роз'їздів, платформ, морських і річкових пристаней
ЧОРНЕ МОРЕ <i>БУЗЬКИЙ ЛИМАН</i> <i>Перекопська затока</i>	Назви морів, заток, проток, бухт, лиманів, озер, водосховищ
ДНІПРО <i>ЛЕСНА</i>	Назви судноплавних річок і каналів
<i>Тетерів</i> <i>Ірпінь</i>	Назви несудноплавних річок, озер, струмків, каналів
ЗАКАРПАТСЬКА НИЗОВИНА <i>бол. Безодня</i> <i>ур. Ховтун</i>	Назви низовин, рівнин, пустель, пісків, солончаків, боліт, урочищ
КАРПАТИ <i>г. Говерла</i>	Назви гір, хребтів, височин, перевалів, курганів

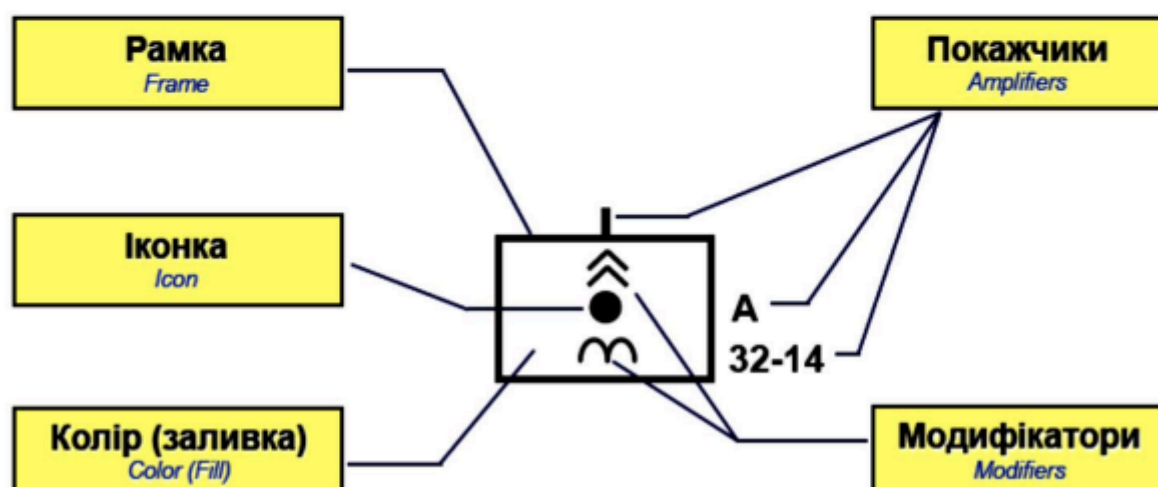
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Додаток 2

Основні військові умовні знаки

Набір умовних знаків призначено для графічного відображення підрозділів, озброєння, інфраструктури та інших елементів, а також їх діяльності в операціях (бойових діях). Ці знаки містять складові елементи для створення міжвидових умовних знаків за сферами застосування: сухопутного, повітряного, морського, космічного, відображення стабілізаційної діяльності для підтримання цивільного населення.

Структура обрамленого тактичного знаку

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Рамка

Статус	Свої			Ворожі	Нейтральні	Невідомі
	формування	ОВТ	Споруда			
Рамка						

Стандарти кольорів умовних знаків

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Нанесення від руки	Генерація комп'ютером	
		Позначка (значення RGB)	Заливка (значення RGB)
1	2	3	4
Дружні, очікувано дружні	Blue	Cyan (0, 255, 255)	Crystal blue (128, 224, 255)
Невідомі або належність з'ясовується	Yellow	Yellow (255, 255, 0)	Light Yellow (255, 255, 128)
Нейтральні	Green	Neon Green (0, 255, 0)	Bamboo Green (170, 255, 170)
Ворожі, підозрілі, двоякі	Red	Red (255, 0, 0)	Salmon (255, 128, 128)
Обрамлення, лінії, райони, тексти, позначки та рамки	Black	Black (0, 0, 0)	Black (0, 0, 0)

Дуже важливо забезпечити оптимальний контраст між знаками та фоном екрана (карти) з метою їх максимального розпізнавання. Це може бути досягнуто завдяки використанню максимально контрастних кольорів обрамлення, позначки, заливки та модифікаторів залежно від фону, на який вони наносяться.

Модифікатори надають визначений графічний або літерно-цифровий опис типу формувань, ОБТ, споруд чи діяльності у поєднанні з іконкою.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Показчики надають додаткову інформацію про відображений тактичний знак, наносити їх необхідно за межами рамки. Для недопущення загромодження знаку слід наносити лише необхідні показчики.

Іконка — центральний елемент тактичного знаку. Надає визначений графічний або літерно-цифровий опис типу формувань, ОВТ, споруд.

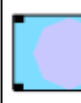
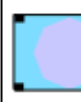
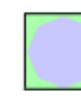
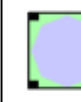

Стандартизована та просторова ідентифікація

Стандартизована ідентифікація зображень є особливістю об'єктів у межах конкретного типу або класу. Стандартизована ідентифікація відображає взаємозв'язок між глядачем та оперативним об'єктом, що спостерігається. Категоріями ідентифікації є дружні, очікувано дружні,

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

ворожі, підозрілі, нейтральні, невідомі, невизначені об'єкти.

Ідентифікація	Підрозділи/об'єкти					Озброєння та техніка	Інфра-структура	Діяльність
	Повітряні	Космічні	Сухопутні	Надводні	Підводні			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дружні								
Очікувано дружні								
Ворожі								
Підозрілі								
Нейтральні								
Невідомі								
Невизначені								

Що

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Існуючий стан або стан, що планується

	Сухопутні	Пові- рянні	Космічні	Надводні	Підводні	Озброєння та техніка	Інфраструкту- ра	Діяльність
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Існуюча або підтверджена позиція								
Плануєма, очікувана, імовірна позиція								

Параметр “стан” містить інформацію про те, чи перебуває об’єкт на місці його ідентифікації (стан “існує” або “підтверджено”) або буде перебувати у визначеному місці (стан “планується” або “очікується”), або умовно допускається, що об’єкт має перебувати в цій позиції (стан “імовірний”). При цьому обрамлення знака під час зазначення визначеного місцезнаходження буде позначатися суцільною лінією та в разі імовірного стану об’єкта, очікуваного, планового – пунктирною лінією. Крім цього, стан не може бути відображений, якщо знак не має обрамлення або відображається у вигляді точки.

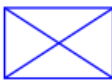
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Ампліфікатори(показчики) , які визначають рівень військового організму.

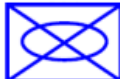
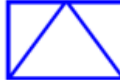
Ешелон	Позначка
Розрахунок/екіпаж	Ø
Відділення	●
Секція	● ●
Взвод	● ● ●
Рота/батарея	I
Батальйон /дивізіон	I I
Полк	III

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

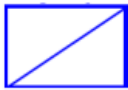
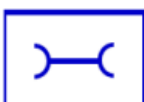
Організаційно-штатна структура

Позначка	Рід військ і служб або певна функція
	Піхотний
	Гірська піхота
	Мотопіхотний
	Танковий

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

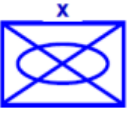
	Механізований
	Протитанковий
	РХБ
	Артилерійський

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

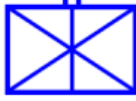
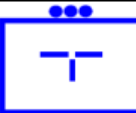
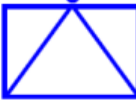
	Ракетний
	Розвідувальний
	Зв'язок
	Аеромобільний , повітрянодесантний
	Інженерний
	Ремонтний

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Умовні знаки, які застосовуються у Сухопутних військах Збройних Сил України

1. Умовні знаки, які застосовуються у загальновійськових частинах	
	Механізована бригада
	Загін морської охорони
	Прикордонний загін
	Відділ прикордонної служби

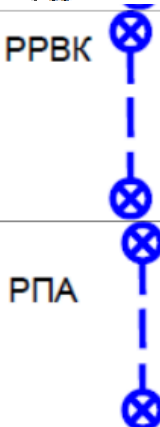
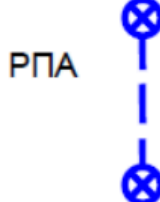
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Міждержавний пункт пропуску (Авт – автомобільний, Зал – залізничний, Пар – паромний, Річк – річковий, Мор – морський)
	Мотопіхотний батальйон
	Танковий батальйон
	Механізоване відділення
	Механізоване відділення на БТР
	Взвод снайперів
	Протитанкове відділення

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

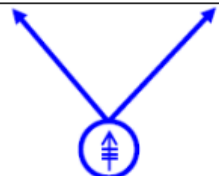
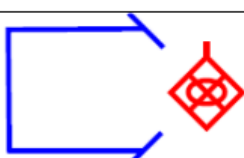
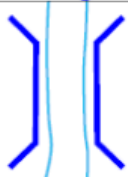
	Вихідний рубіж, вихідний рубіж для форсування, рубіж регулювання
РРБК	Рубіж розгортання у батальйонні колони
РРРК	Рубіж розгортання у ротні колони

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

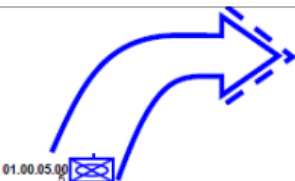
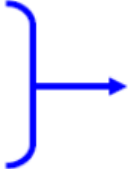
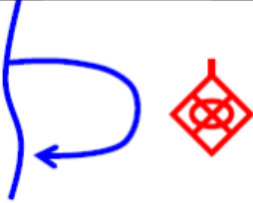
	Рубіж розгортання у взводні колони
	Рубіж переходу в атаку (введення в бій, розгортання для контратаки)
	Рубіж оборони (позиція), зайнятий військами
	Рубіж оборони (позиція), не зайнятий військами
	Ротний опорний пункт

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

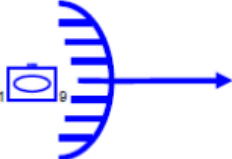
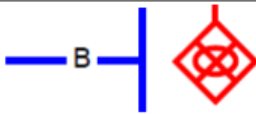
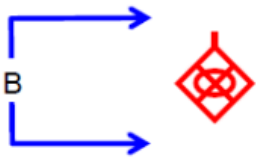
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Межа смуги вогню основного сектора обстрілу
	Додатковий сектор обстрілу
	Ділянка прориву
	Ділянка форсування

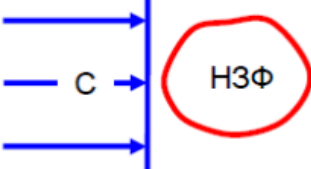
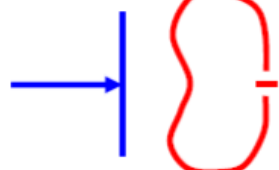
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Обладнання ВП
	Посадочна площадка
	Розвідка боєм
	Положення в/ч, підрозділу у наступальному бою (загальне позначення)
	Підрозділи, які зупинені на рубежі (атака відбита)

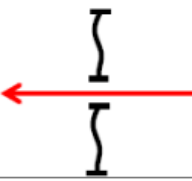
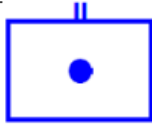
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Відхід підрозділу із зайнятого рубежу (уникнення від зіткнення (відхід))
	У вогневій засідці
	У розвідувальній засідці
	Рубіж блокування противника (блокування)
	Спостережний пост
	Спостережний пункт командира (начальника)
	Обхід маневр навколо перешкоди або позицій противника з метою збереження темпу просування

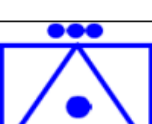
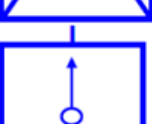
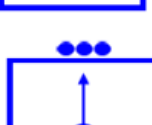
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Прочісування
	Вклинення
	Захоплення
	Прикриття
	Охорона

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Спостереження
	Місце порушення державного кордону із зазначенням кількості порушників, часу та дати
Умовні знаки, які використовуються у частинах (підрозділах) ракетних військ і артилерії	
	Гаубична (гарматна) артилерійська батарея
	Реактивна артилерійська батарея

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Протитанкова артилерійська батарея
	Гаубичний самохідний (самохідний) артилерійський взвод
	Протитанковий артилерійський взвод
	Мінометна батарея
	Мінометний взвод
	Взвод БПЛА
	Протитанкова гармата МТ-12
	ПТРК (на колісній базі)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

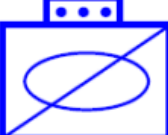
	ПТРК (переносний)
	122 мм гаубиця, що буксирується
	82 мм міномет, що буксирується
	Вогонь по одиночній цілі із зазначенням номера цілі

	Зосереджений вогонь із зазначенням номера цілі
	Одинарний нерухомий загороджувальний вогонь із зазначенням найменування вогню
	Рухомийзагороджувальний вогонь із зазначенням найменування вогню. 2 – кількість рубежів, 400 – відстань між рубежами

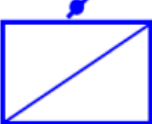
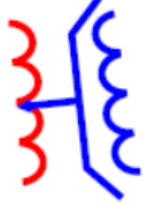
	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Район створення пожежі із за напрямку його розповсюдження
Умовні знаки, які використовуються в розвідувальних частинах (підрозділах)	
	Розвідувальний взвод
	Розвідувальна рота

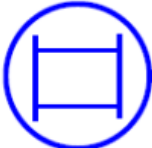
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Спостережний пост (пункт), загальне позначення
	Спостережний пост розвідувальний
	Розвідувальний дозор
	Розвідувальний загін
	Дозорне відділення

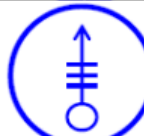
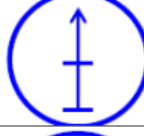
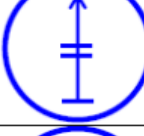
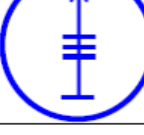
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Піші дозорні
	Розвідка боєм
	Місце захоплення полоненого (затримання порушника кордону) з визначенням його належності, часу і дати захоплення (затримання)
	Місце вилучення документів у вбитого з визначенням його належності, часу і дати вилучення документів
	БРМ
	БРДМ
	Розвідувальний вертоліт

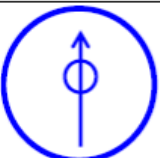
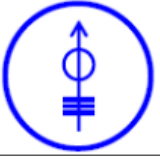
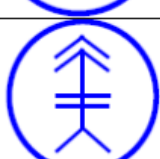
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Озброєння та військова техніка Сухопутних військ Збройних Сил України	
	Танк
	Військовий повітряний засіб із рухомим крилом (вертоліт)
	Загальне позначення мінометів
	Малого калібру (до 60 мм)
	Середнього калібру (до 107-мм)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	БМП
	БТР
	Автомобіль
	Великого калібру (107-мм і більше)
	Легкий (ручний) кулемет
	Середній (ротний або станковий) кулемет
	Важкий(великокаліберний) кулемет

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

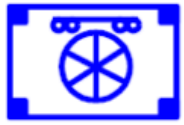
	Гранатомет
	Легкий гранатомет (підствольний)
	Багатозарядний гранатомет
	Важкий (автоматичний) гранатомет
	Протитанкова ракета легка
	Протитанкова ракета середня
	Протитанкова ракета важка

	Вітряки
	Двигуни вітряні
■ лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Умовні знаки, які використовуються у частинах (підрозділах) військ зв'язку	
	Підрозділ зв'язку
1. 2. 3. 	Засіб радіозв'язку 1. Загальне позначення; 2. Радіостанція бойової мережі 3. Радіостанція з можливістю передачі даних
	Телефонний апарат

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Командно-штабна машина (без зазначення засобів зв'язку) на автомобільній не броньованій базі
	Командно-штабна машина (без зазначення засобів зв'язку) на БТР

	Залізнична станція
	Лінія радіозв'язку
	Лінія радіорелейного зв'язку

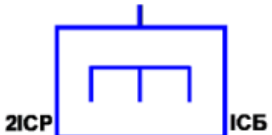
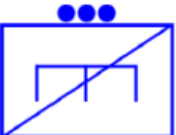
	Вітряки
	Двигуни вітряні
лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Умовні знаки, які використовуються в частинах (підрозділах) Десантно-штурмових військ Збройних Сил України

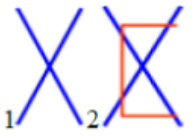
	Десантно-штурмова рота на колісних бронеавтомобілях
	Парашутно-десантна рота на БМД (БМП)
	Аеромобільно-десантний взвод без броньованої техніки Парашутно-десантний взвод без броньованої техніки
	Парашутно-десантна розвідувальна рота

Умовні знаки, які використовуються в частинах (підрозділах) інженерних військ

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Загальний порядок формування знаку інженерного підрозділу із зазначенням літерно-цифрового показника, який визначає унікальність підрозділу (друга ICP – інженерно-саперна рота) підпорядкований (ICB- інженерно-саперному батальйону). Скорочені літерні показники унікальності підрозділу застосовується у відповідності додатку “Настанови з інженерного забезпечення Збройних Сил України”
	Підрозділ інженерної розвідки (взвод інженерної розвідки)

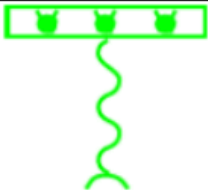
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Одиночний окоп (позиція підрозділу)
	1. Зруйнований об'єкт 2. Зруйнована позиція
	Окоп для кулемета
	Окоп для танка
	Система траншей

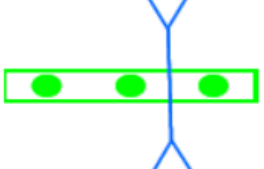
	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Перекрита щілина
	Вогнева споруда
	Щілина
	Бліндаж

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

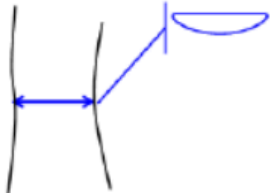
	Кероване по проводам протипіхотне мінне поле
	Хибне протитанкове мінне поле
ENY ENY	Протипіхотне мінне поле противника (в монохромному зображенні)
	Ряд протитанкових мін
	Ряд протипіхотних мін
	Мінна встановлена з розтяжкою

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Протипіхотна міна направленої дії
	Змішане мінне поле
	Прохід в протитанковому мінному полі (шириною до 6 метрів)
	Протитанковий рів посилений протираковими мінами

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

	Надовби
	Лінія загороджень (яка поєднує в собі різні типи загороджень)
	Однорядне дротяне загородження
	Дворядне дротяне загородження
	Дротяне загородження на низьких кілках (типу спотикач)

	Дротяне загородження на високих кілках
	Спіральне однорядне дротяне загородження
	Спіральне дворядне дротяне загородження
 3-ПМП	Паромна переправа

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьолы
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
	Мінний загороджувач І-52
	Паромно-мостова машина ПММ-2М
	Плаваючий транспортер середній ПТС-2
	Інженерно розвідувальна машина
	Машина ремонту інженерного озброєння (МТО-И, МРИВ)

ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ СИГНАЛІВ, КОМАНД І ПОСТАНОВКИ ЗАВДАНЬ ПО РАДІО

1. Передача сигналів, команд і постановка завдань по радіо здійснюється так: позивний радіостанції, що викликають, – один раз; слово **“Я”** і позивний своєї радіостанції – один раз; сигнал (команда) – двічі (у випадку надійного зв'язку передається один раз); слово **“прийом”** – один раз.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Сигнали й команди передаються без попереднього виклику кореспондента й одержання згоди на прийом. Приклад. Виклик: **“Яструб-45, я Сокіл-33, орієнтир перший, протитанкова гармата, знищити, прийом”**.

Відповідь: **“Я Яструб-45, зрозумів, прийом”**. На прийняту команду здійснюється зворотна перевірка шляхом точного повторення команди або підтвердженням прийому словом “Зрозумів”.

2. Сигнали та загальні команди подаються здебільшого для всіх кореспондентів радіомережі з використанням циркулярного позивного. В інших випадках використовуються лінійні та індивідуальні позивні. У разі надійної якості зв'язку дозволяється робота скороченими позивними або без позивних. При циркулярній передачі команда повторюється двічі. Перед цим кореспондент головної радіостанції зобов'язаний переконатися в тому, що радіостанції мережі не працюють між собою. При одночасному виклику всіх радіостанцій мережі переважно застосовуються циркулярні позивні. Якщо циркулярні позивні не призначаються, то при одночасному виклику кількох радіостанцій мережі позивні кореспондентів, що викликаються, передаються по одному разу кожний у тій послідовності, у якій вони записані в радіоданих. Відповідь на виклик дає кожна радіостанція в порядку черговості виклику.

Приклад переговорів для встановлення зв'язку в радіомережі з використанням циркулярного позивного (Марс 20 – циркулярний позивний)

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 ЛІСН.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Виклик: “Марс 20, прийом”. **Відповідь:** “Я Газета 32, прийом”.
Відповідь: “Я Нептун 30, прийом”. **Підтвердження:** “Марс 20, прийнято, прийом”

Приклад переговорів для встановлення зв'язку в радіомережі з використанням індивідуальних позивних

Виклик: ”Газета 32, Нептун 30, я Броня 40, прийом”. **Відповідь:** “Я Газета 32, прийом”. **Підтвердження:** “Я Броня 40, прийнято, прийом”.
Відповідь: “Я Нептун 30, прийом”. **Підтвердження:** “Я Броня 40, прийнято, прийом”.

3. На прийнятий сигнал (команду) негайно здійснюється зворотна перевірка (квитанція) шляхом точного повторення кожного сигналу (команди) або підтвердженням одержання команди передачею слова **“Зрозумів”**. Квитанцією на прийнятий сигнал (команду) є також передача сигналу (команди) підлеглим, що працюють у радіомережі старшого начальника. Зворотна перевірка (квитанція) на прийнятий сигнал (команду), що передається циркулярно, дається на вимогу головної радіостанції.

Приклад циркулярної передачі сигналу “Каскад-389”

Виклик: “Газета 32, Нептун 30 я Броня 40, Каскад-389, Каскад-389, прийом”. **Відповідь:** “Броня 40, я Газета 32 Каскад-389, зрозумів, прийом”.
Підтвердження: “Я Броня 40, прийнято, прийом”. **Відповідь:** “Броня 40, я Нептун 30 Каскад-389, зрозумів, прийом”. **Підтвердження:** “Я Броня 40,

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьол
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

прийнято, прийом”. Приклад передачі команди одному кореспонденту і видачі від нього квитанції на прийом: Виклик: “Яструб-10, я Сокіл-15, збільшити швидкість руху, прийом”. Відповідь: “Яструб-10, зрозумів, збільшити швидкість руху, прийом” або: “Я Яструб-10, зрозумів, прийом”.

Приклад роботи між двома кореспондентами скороченими позивними
Виклик: “10-й, я 15-й, зменшити інтервали, прийом”. Відповідь: “Я 10-й, зрозумів, прийом”.

Приклад роботи між двома кореспондентами без позивних

Виклик: “Дозвольте виконувати завдання, прийом”. Відповідь: “Дозволю, прийом”.

Приклад постановки завдання одному кореспонденту і видачі на нього квитанції на його прийом

Виклик: “Яструб-10, я Сокіл-15, прийміть радіограму, прийом”. Відповідь: “Я Яструб-10, готовий, прийом”. Виклик: “Я Сокіл-15, атакувати з рубежу ..., знищити противника в ..., оволодіти ..., продовжувати наступ у напрямку ..., артилерія подавляє ..., Ворон-20 наступає в напрямку ..., готовність ... прийом”. Відповідь: “Я Яструб, зрозумів, прийом”.

Місцеві пункти, рубежі, напрямки, район вказуються за орієнтирами, кодовою картою або за закодованим найменуванням місцевих предметів, сусіди – за їхнім позивним, час – за таблицею сигналів.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

НОРМАТИВИ З ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ СОЛДАТА МЕХАНІЗОВАНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Норматив № 1: приховане висування до об'єкта противника переповзанням:

Солдат перебуває в положенні для стрільби лежачи. За командою (сигналом) солдат переповзає по-пластунськи ділянку місцевості довжиною 20м.

Команда для виконання нормативу: „Відділення, в напрямку геодезичного пункту, за мною - **ВПЕРЕД**".

- “ відмінно” – 25 с, - “ добре” – 30 с, - “ задовільно” – 35 с.

перебіжками і переповзанням: за командою (сигналом) солдат долає ділянку місцевості 50 м: перебіжками – 15 м, переповзанням по-пластунськи - 20 м і перебіжками -15 м.

- “ відмінно” – 40 с, - “ добре” – 45 с, - “ задовільно” – 55 с.

Час відраховується від команди на висування до досягнення вказаного рубежу і готовності до стрільби.

Норматив № 2: пересування на полі бою

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 лісн.	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки

Солдат долає ділянку місцевості довжиною 300 м короткими перебіжками або 50 м переповзанням по-пластунськи. Час відраховується від команди на пересування до досягнення вказаного рубежу і готовності до стрільби.

Переповзанням:

- “відмінно” – 2 хв 20 с, - “добре” – 2 хв 30 с, - “задовільно” – 3 хв.

Перебіжками:

- “відмінно” – 1 хв 50 с, - “добре” – 2 хв, - “задовільно” – 2 хв 25с.

Норматив № 3: доставка боєприпасів під вогнем противника

Солдат перебуває в положенні для стрільби лежачи. За командою солдат бере патронний ящик і переповзає на боці ділянку місцевості довжиною 20 м

- “відмінно” – 35 с, - “добре” – 40 с, - “задовільно” – 50 с.

Норматив № 1 з інженерної підготовки

“Обладнання одиночних окопів для стрільби з автомата, кулемета, гранатомета та зенітних засобів”. Команда для виконання нормативу: „До обладнання окопу приступити.”

- “відмінно” – 25 хв, - “добре” – 27 хв, - “задовільно” – 32 хв.

	Вітряки
	Двигуни вітряні
 <i>лісн.</i>	Будинки лісників
	Телеграфні установи та телефонні станції
	Станції метеорологічні
	Церкви, костьоли
	Мечеті
	Буддійські монастирі, храми та пагоди
	Каплиці
	Визначні пам'ятники та монументи
	Пам'ятники і монументи, братські та окремі могили
 1 2	1. Кладовища без рослинності 2. Кладовища з густою деревною рослинністю
	Скотомогильники
	Пасіки
	